

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SAMSUN KENT MERKEZİ KIYI DOLGU ALANLARININ
OLUŞUM SÜRECİNİN FİZİKSEL VE SOSYAL AÇIDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Füsun YURTTÜRK GEDİKLİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Kentsel Yenileme Programı

HAZİRAN, 2022

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SAMSUN KENT MERKEZİ KIYI DOLGU ALANLARININ
OLUŞUM SÜRECİNİN FİZİKSEL VE SOSYAL AÇIDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Füsun YURTTÜRK GEDİKLİ
(Y1813.130002)

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Kentsel Yenileme Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Süleyman BALYEMEZ

HAZİRAN, 2022

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Samsun Kent Merkezi Kıyı Dolgu Alanlarının Oluşum Sürecinin Fiziksel Ve Sosyal Açıdan Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(.../.../2020.)

Füsun YURTTÜRK GEDİKLİ

ÖNSÖZ

"Samsun Kent Merkezi Kıyı Dolgu Alanlarının Oluşum Sürecinin Fiziksel ve Sosyal Açıdan Değerlendirilmesi" konulu yüksek lisans tez çalışması, Samsun'da dünden bugüne süregelen ve süreçte dolgu alanlarının seçili bölge için incelenerek, kent belleğindeki yerinin tespit edilmesi ve kente kentliğe etkilerinin değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Tez çalışmamda plansız kentleşmenin etkileri ile değişen dönüşen Samsun Kent merkezi kıyılarını inceleyerek önerilerde bulundum. Yaptığım görüşmeler ile kentlinin gözünden yapılan çalışmaların etkilerini inceledim. Tarihe, insanların hayat hikâyelerine, kentlerin değişimlerine olan merakım, çok sevdiğim Samsun sahillerine olan ilgim ve bir nebze de olsa sahillerimizin kullanımına geleceğine katkı verme isteğim tez konumu seçme nedenim oldu.

Tez konumun belirlenme aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen sürede bana bilgi birikimiyle rehber ve destek olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Balyemez'e teşekkürü borç bilirim.

Eğitim hayatım boyunca beni sürekli destekleyen annem ve babam Rabiye ve Seyfettin Yurttürk'e...

Çalışmalarımda zaman ayıramadığım ve her anımda varlığıyla bana güç olan sevgili eşim Alper Gedikli'ye, İstanbul'a geliş gidişlerimde ardımda bıraktığım, minik kalpleriyle sonsuz sevgileriyle beni anlayan biricik yavrularım Sarp Bera'm ve Filiz Ela'ma... En sıkıştığım anda imdadıma yetişen kayınpederim Sayın Zeki Gedikli'ye ...

Değerli zamanlarından bana vakit ayırarak sözlü tarih çalışmama yardımcı dokunan herkese

Teşekkürlerimi sunarım.

Haziran,2022

Fusun YURTTÜRK GEDİKLİ

SAMSUN KENT MERKEZİ KIYI DOLGU ALANLARININ OLUŞUM SÜRECİNİN FİZİKSEL VE SOSYAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Samsun Karadeniz'in ortasında yer alan bir kıyı kentidir. Kıyı dolgusu, kıyıda yeni kullanımlara alan oluşturmak için uygulanan mekân üretim yöntemidir. Dolgu uygulaması yapıldığı kıyılarda ve kentte mekansal değişime sebep olduğu gibi mekânın kullanım özelliklerinde de farklılaşmalara neden olmaktadır. 1950'li yıllardan itibaren Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Samsun'da da yaşanan hızlı kentleşme, hatalı planlama ya da plansız yapılan şehircilik uygulamaları sonucu kentte kamusal alan ve açık yeşil alan yetersizliği yaşanmış, kent merkezinde oluşan sıkışıklık kıyıda dolgu yaparak alan kazanılması ile çözümlenmeye çalışılmıştır. Kıyı dolgu yöntemi ile yeniden üretilen Samsun kent merkezi kıyıları, dolgu alanlarının mekânsal değişimlerinin kente ve kentliye etkilerinin incelenmesi amacıyla, araştırmada çalışma alanı ve materyal olarak seçilmiştir. Liman ve ulaşım hatlarının kent merkezinde dolgu alanlarında yapılması ile kentten koparılan kıyılar daha sonrasında yapılan rekreasyon ve yeşil alanlar ile kentliyle buluşturulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı Samsun kent merkezi kıyılarında yapılan dolgu alanlarının tespiti, dolgu sonrası kıyılarda yaşanan fiziksel, sosyo-kültürel, işlevsel ve algısal değişimlerin ve alandaki mevcut kıyı kullanımının incelenmesi yoluyla, uygulamaların hedeflerine ulaşp ulaşmadığının tespit edilmesi ve kent belleğindeki yansımalarının sonuçlarının ortaya çıkarılmasıdır. Çalışma sonucunda, elde edilen bulgular ve yapılan görüşme sonuçlarına göre kıyı dolgusu ile üretilen mekânların planlanması ve kamusal yararın artırılmasına ilişkin öngörüler ve öneriler yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Samsun Kıyı Dolgusu, Karasal Mekân Üretimi, Kentsel Bellek, Doğu Park, Batı Park, Golf Sahası, Sözlü Tarih

PHYSICAL AND SOCIAL EVALUATION OF THE FORMATION PROCESS OF SAMSUN CITY CENTER COAST FILLING AREAS

ABSTRACT

Samsun is a coastal city located in the middle of the Black Sea Region. A coastal filling is a land reclamation method applied to create new uses on the coast. The filling application causes a spatial change in the coasts and the city, as well as differentiation in the usage characteristics of the land. As a result of rapid urbanization, faulty planning, or unplanned urbanization practices in Samsun, as in the rest of Turkey, since the 1950s, there has been a shortage of public and open green belt areas in the city. The congestion in the city center was tried to be solved by land reclamation by filling the coast. Samsun City Center Shores, reproduced by land reclamation methods was chosen as the study area and material of this paper to examine the effects of the spatial changes of the filling areas on the city and urbanity. With the construction of the port and transportation lines in reclaimed areas in the city center, the coasts separated from the city were trying to be brought back together with the citizens with the recreation and green areas built later. This study aims to identify the reclaimed lands on the shores of Samsun city center, to determine whether the physical, socio-cultural, functional, and perceptual changes experienced on the shores after the filling and the current use of the shore in the area have reached the desired goal and what are the results of its reflections in the city memory. According to the findings of the study and the results of the interviews about the area, predictions and suggestions were made regarding the planning of the lands produced by the coastal filling and increasing the public benefit.

Keywords: Samsun Coastal Fill, Terrestrial space production, Urban Memory, Doğu Park, Batı Park, Golf Course, Land Reclamation, Oral History

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
I. GİRİŞ	1
A. Amaç.....	2
B. Kapsam	3
C. Materyal ve Yöntem	3
II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
A. Kıyı Kavramı ve Farklı Bilim Dallarına Göre Tanımı:	7
B. Türkiye'de Kıyılarla İlgili Hukuki Düzenlemeler.....	8
1. Kıyı Kanununda Kıyı Tanımı ve Kavramları	9
2. Kıyı Kanunu.....	11
3. Kıyı Mevzuatı ve Planlamada Yabancı Ülke Örnekleri	14
a. Barselona, İspanya.....	15
b. Yunanistan.....	16
c. Fransa	18
C. Kentsel Kıyı Tanımı:	18

D. Kıyıda Mekân Üretimi	20
E. Dolgu Alanı Tanımı, Özellikleri, Kullanım Alanları:.....	21
1. Dolgu Alanı ve Kıyı Dolgu Alanı Tanımı:	21
2. Dolgu Alanı Sınıflandırılması	22
a. Kamu Tesisleri Amaçlı Kullanımlar (Liman vb.).....	23
b. Ulaşım Amaçlı (yol genişletme, havalimanı vb.)	24
c. Endüstriyel amaçlı kullanımlar (antrepo, depo, rıhtım tersane vb.)	25
d. Rekreatif amaçlı kullanımlar (park, yeşil alan, meydan, oyun alanları, spor alanları vb.).....	26
e. Koruma amaçlı kullanımlar (dalgakıran vb.).....	26
f. Yapılaşma amaçlı kullanımlar (konut vb.)	27
3. Kıyılarda Dolgu Teknikleri	27
a. Topraksız hafriyat tekniği.....	28
b. Karışık hafriyat tekniği	28
c. Beton iskele yöntemi	28
d. Yarı batık dolgu yöntemi	29
e. Borusal beton kanallı dolgu yöntemi	29
F. Dolgu Uygulamasının Kıyılara Etkisi.....	30
G. Kıyı Dolgu Alanları ile İlgili Yasal Düzenlemeler:	32
H. Dolgu ve Rant	33
1. Halkın Dolgudan Kazancı	34
2. Belediyelerin Dolgudan Kazancı	34
İ. Dolgu Alanı Kullanımına Dünya'dan Örnekler	35
1. Hollanda Örneği:.....	35
2. Barselona Kenti Örneği.....	36
III. ARAŞTIRMA ALANI	41

A. Araştırma Alanı Tarihi.....	41
1. Cumhuriyet Öncesi	42
2. Cumhuriyet Dönemi.....	46
3. Alansal Gelişim Süreci	50
B. Araştırma Alanının Sınırları ve İçeriği	54
1. Doğupark.....	56
2. Liman İçi Bölgesi.....	58
3. Batı Park.....	61
C. Araştırma Alanı ile İlgili Çalışmalar	63
D. Sözlü Tarih Tekniği ve Araştırma Alanında Kullanımı	64
E. Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular	66
F. Görüşme Analiz	67
1. Samsun Kent Sahilinin Dolgular ile Değişim Süreci.....	67
a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;	67
b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;	75
c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre	81
2. Sosyal Hayat Kentsel Hizmetlerden Yararlanma	86
a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;	86
b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;	90
c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre	93
3. Halkın Deniz ile İlişkisi	95
a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;	95
b. 60-70 Yaş Arası Görüşülen Kişilere Göre.....	96
c. 60 Yaş Altı Görüşülen Kişilere Göre;	99
4. Güvenlik.....	103
a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;	103

b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;	104
c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre;	105
5. Ulaşım	107
a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;.....	107
b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;	107
c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre;	109
6. Samsun Sahil Şehri mi?	111
a. 70 yaş üstü katılımcı kişilere göre;	111
b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre	112
c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre;	113
7. Gelecek kuşaklara nasıl bir Samsun bırakıyoruz?	114
a. 70 yaş üstü katılımcı kişilere göre;	114
b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;	115
c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre;	117
IV. TARTIŞMA ve SONUÇ	119
A. Doğu Park İçin Değerlendirme ve Sonuç	120
B. Limaniçi İçin Değerlendirme ve Sonuç	121
C. Batı Park İçin Değerlendirme ve Sonuç	122
D. Golf Sahası İçin Değerlendirme ve Sonuç.....	123
V. KAYNAKÇA	127
EKLER.....	131
ÖZGEÇMİŞ.....	145

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1.	Yapılan görüşmelerin demografik dağılımı	67
------------	--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.	Kıyı çizgisi, kıyı kenar çizgisi, dar kıyı, sahil şeridi tanımlarını gösteren kroki	10
Şekil 2.	6785 sayılı İmar Kanununa 1605 sayılı yasa ile eklenen ek 7-8 maddelerin kroki ile gösterimi	11
Şekil 3.	Barselona sahilleri- URL-1	16
Şekil 4.	Yeşilirmak Deltası.....	22
Şekil 5.	Kızılırmak Deltası-.....	22
Şekil 6.	Batı Park dolgu yapım süreci	23
Şekil 7.	İspanya Barcelona Kurvaziyer Limanı.....	24
Şekil 8.	Ordu-Giresun Havalimanı dolgu alanı üzerine yapılmıştır	25
Şekil 9.	İzmir Alsancak Limanı URL-6	25
Şekil 10.	Samsun batı park (Uğur Bıyık Video Arşivi, 2019).....	26
Şekil 11.	Dubai Palmiye Adaları URL-7.....	27
Şekil 12.	Topraksız hafriyat (www.dr-huso.com; M.E. Küçükakça;2014).....	28
Şekil 13.	Karışık hafriyat (www.dr-huso.com; M.E. Küçükakça;2014).	28
Şekil 14.	İskele dolgu tipleri.....	29
Şekil 15.	Beton iskele, rıhtım	29
Şekil 16.	Yarı batık yüzer dolgu şekli	29
Şekil 17.	Küt iskele de su devir daimini sağlayan borusal kanallar	30
Şekil 18.	Karadeniz Sahil Yolu	31
Şekil 19.	Karadeniz sahil yolu.....	31

Şekil 20.	Marmara Depremi sonrası Gölcük sahili.....	32
Şekil 21.	Hollanda’da dolgu yolu ile elde edilen tarım arazileri	36
Şekil 22.	Barselona 1992 Olimpiyatları kıyı alanları şekillenme haritası	38
Şekil 23.	Barselona 1992 Olimpiyatları kıyı alanları şekillenme haritası	39
Şekil 24.	Amisos (Karasamsun - Gavursamsun) ve Türklerin yerleştiği Müslüman Samsun	42
Şekil 25.	19. Yüzyıl’ın sonunda çizilen kent planı (Belde Planlama).....	43
Şekil 26.	Fener Burnu’nda (eski adı ile Kalyon Burnu) Samsun Deniz Feneri.....	43
Şekil 27.	Şekil 27. Samsun iskelesi (Belde Planlama,Anonim)	44
Şekil 28.	1950’li Yıllar Öncesi Samsun Şehri ve Dolgu	45
Şekil 29.	1919 yılı samsun limanı deniz haritası	46
Şekil 30.	Sahildeki ilk dolgu çalışmaları	47
Şekil 31.	Samsun kıyı boyunca ilk dolgular ve Samsun- Sivas demiryolu	47
Şekil 32.	Samsun limanı kuruluşunun ilk halleri.....	48
Şekil 33.	Modern Samsun Limanı	49
Şekil 34.	Samsun şehrinin dar kıyı etrafında geliştiği alan	50
Şekil 35.	Liman sonrası, liman içi dolgu alan sonrası 2005 yılı haritası	51
Şekil 36.	2005 yılına ait Doğupark dolgu sahası haritası	52
Şekil 37.	Batı Park Dolgu alanı öncesi harita 1960	52
Şekil 38.	Batı Park dolgu sahası (2005)	53
Şekil 39.	Samsun Golf sahası	53
Şekil 40.	Samsun İlinin coğrafi konumu	54
Şekil 41.	Çalışma Alanı Sınırları.....	55
Şekil 42.	Doğu park dolgu sahası-Bandırma Gemi Müzesi ve Milli Mücadele Parkı	56
Şekil 43.	Doğu Park dolgu alanı	57
Şekil 44.	Doğu park dolgu sahası içinde bulunan Suada kompleksi	57

Şekil 45.	Liman içi dolgu sahası.....	58
Şekil 46.	Denizden liman içi bölgesine bakış.....	59
Şekil 47.	Yıkılan Samsun Büyük Otel-2015	60
Şekil 48.	Yıkılan Borsa Sitesi ve Bafra garajı.....	60
Şekil 49.	Cumhuriyet Meydanı'ndan Kurtuluş Yolu'na Bakış	60
Şekil 50.	Doğu Park Üst Geçit, Tren Rayları, Sevgi Gölü	61
Şekil 51.	Batı Park'tan Sheraton Otel'e bakış	62
Şekil 52.	Batı Park'tan Atakum'a Bakış.....	62
Şekil 53.	Tez içerisinde bahsi geçen konumlar	67
Şekil 54.	Belediyeevlerine bakış	68
Şekil 55.	Vilayet binasına denizden bakış.....	69
Şekil 56.	İskele ve kayıklar	70
Şekil 57.	56 Evler	70
Şekil 58.	Sahilde kumsalda ki pazara getirilen karpuzlar.....	72
Şekil 59.	Atatürk Parkı ve sahil.....	73
Şekil 60.	Kalyon burnu ve Fener'in olduğu alan.....	76
Şekil 61.	Eğitim Fakültesi'nden Atakum'a bakış.....	82
Şekil 62.	Kent Merkezi.....	84
Şekil 63.	Çay bahçesi ve Fuara Bakış	87
Şekil 64.	Fuar girişi	87
Şekil 65.	Atatürk Park'ta kutlama.....	88
Şekil 66.	Atakum Sahil Yolu.....	90
Şekil 67.	Kayıklar	91

I. GİRİŞ

Mekân kavramı farklı tanımlarla, farklı ölçeklerde ve işlevlerle karşımıza çıkmaktadır. Mekân fiziksel varlığının yanında işlevsel, ekonomik, sosyo kültürel ve anlamsal değerler içerir. Aynı şekilde üretilen mekânlarda bir yerin fiziksel üretimi kadar, işlevsel, ekonomik, sosyo kültürel ve algısal olarak yeniden üretilmesidir. Tez içeriğinde kentsel mekanın parçası olan kıyı mekanları ve kıyılardaki mekan üretimi incelenmiştir. Çalışmada kıyılarda mekan üretim yöntemi olarak çoğunlukla tercih edilen doldurma yönteminin kazanç ve kayıpları araştırılmıştır.

Kıyı doldurma denizden karasal alan elde etmek için uygulanan fiziksel yöntemdir. Dolgu alan üretimi ile yeni kıyı çizgisi oluşturularak yeni karasal mekanlar üretilmiş olunur. Kentleşmenin hızla arttığı, mekânların eskidiği ve çeşitli nedenlerle kıyılarının hızla kaybedildiği günümüzde ise yitirilen kıyı karasal alanların mekanların yeniden üretilmesi ülkemizde ve dünyamızda yenileme ve çözüm uygulaması olarak pek çok kez karşımıza çıkmaktadır.

Kıyılar; deniz, akarsu ve göl gibi her çeşit sulu alanın karalar ile birleştiği alanlardır. Dolgu, denizden karasal alan elde etmek için yapılan fakat deniz ekolojisine zarar veren, kıyılarının doğal halini değiştiren bir işlemdir. Doğal kaynak olan kıyılar, önceleri su ürünlerinden yararlanma ve ulaşım sağlamak için kullanılırken, özellikle nüfus artışı, teknolojik gelişmelere bağlı olarak artan hızlı kentleşme sonucu toplumlarda yaşanan değişimler ve hızlı gelişmeler sonucu farklı amaçlar için kullanılmaya başlanmıştır (Atakan, 2003).

Yeni mekan üretmek amacı ile yapılan kıyı dolgusu, kıyılarımızda yeni mekan oluştururken, mevcut kentsel kıyılarının doğallığının bozulmasına, mekansal olarak yeniden üretilmesine ve dolayısıyla değişimine neden olmuştur. Tez kapsamında tüm bu süreçte yaşananlar şu soruların cevaplarını bulmaya çalışarak incelenecektir.

Dolgunun fiziksel yapıya olan etkileriyle birlikte işlevsel yapıda olan etkileri nasıl olmuştur?

Her dolgu sonucunda oluşan yeni fiziksel şekillenişin, mekan kullanımında oluşturduğu değişimler, kıyı alanın kullanımına etkileri nasıldır?

Dolgu sonucunda üretilen yeni mekânın çevresiyle ilişkisi nasıldır? Her yapılan dolgu sonucu oluşan yeni kullanım alanlarının kent ile kentli ile ilişkisi nasıldır? Kıyının kent ile bağlantısına katkıları nedir?

Dolgu uygulamalarından sonra oluşan yeni fiziksel yapıda Kentin kıyı ile bağlantısı güçlenmiş midir?

Ülkemizde yaygın olarak yapılan dolgu işlemlerinin, plansız ve çoğunlukla kalitesiz olmasının sebepleri, dolgu yapılmasının asıl gerekçesi olarak gösterilen kamu yararı kavramının, kıyı mevzuatımızda farklı yorumlanabilecek şekilde tanımlanması, dolgu işlemlerinden rant elde edilmesi ve cezai yaptırımların yetersizliğidir. Uzun dönemli planlar yapılmaması, uzun vadede göç hareketlerinin hesaplanamaması dolayısıyla nüfus artış hızının tahmin edilememesi ve kontrol altına alınamaması gibi sebeplerle hızlı ve plansız kentleşme sonucunda alt yapı ve donatı eksiklikleri, yeşil alan ve hizmet alanları eksiklikleri oluşmaktadır.

Samsun ölçeğinde bakıldığında da 1950'lerden sonra hızla artan nüfus, nüfusa paralel artan yoğun yapılaşma ve topografyanın da etkisi ile kent merkezi sıkışmış, alt yapı ve üst yapı tesisleri için uygun yer bulamama sorunu doğmuş ve bu sorunlar dolgu alanları oluşturularak sahil yönünde genişleme yoluyla çözülmeye gidilmiştir. Samsun kent merkezi sahillerinde dolgu yapılmasının en önemli nedeni ise; inşaat ve kazı çalışmalarından çıkan hafriyatı depolamak için duyulan alan ihtiyacıdır.

A. Amaç

Samsun bir kıyı kenti olmasına rağmen liman ve demiryolu hatlarının kentin önüne yapılması ile sahilinden kopmuştur. Kent içinde hatalı ve yoğun yapılaşma sonucu altyapı, yeşil alan, kamusal alan sıkıntıları oluşmuştur. Kenti, kentliyi sahilleri ile yeniden buluşturmak oluşan alan sıkıntılarını çözmek için kıyı dolgu yöntemi ile alan kazanma yoluna gidilmiştir. Çalışmanın amacı alan ile ilgili elde

edilen bulgular, yapılan görüşmelerden çıkan sonuçlar ile birleştirilerek sahillerde uygulanan dolgular sonucunda hedeflenen kamu yararı kavramının içi doldurulabilmiş mi, uygulamalar sonucunda ne gibi kayıplar, zararlar ya da kazanımlar oluşmuş belirtmektir. Tüm bu bilgiler ışığında alanın gelecekteki durumuna ve sorunlarına çözüm önerileri sunmak, dolgu alanları üzerinde yeni yapılacak aktiviteler için farklı bakış açıları sağlamak, halkın beklentilerini anlamak ve bu doğrultuda projeler üretilmesine katkı sağlamak ve gelecek kuşaklara var olan değerlerimizi en iyi şekilde aktarılmasına destek olmak amaçlanmıştır.

B. Kapsam

Bu çalışmada kentsel mekânın parçası olan kıyı mekânları ve kıyılardaki mekân üretimi incelenmiştir. Çalışmada kıyılarda mekân üretim yöntemi olarak çoğunlukla tercih edilen doldurma yönteminin kazanç ve kayıpları araştırılmıştır. Çalışma kapsamında Samsun kent merkezi seçili alanda sahillerin dolgu yapılmadan önceki hali, şehir ile bağlantısı halkın nasıl ne amaçla kullandığı, neden dolguya ihtiyaç duyulduğu, hangi yöntemler kullanılarak doldurulduğu, bu süreçte ve dolgu sonrasında kentin kıyı ile bağlantısı, dolgu alanlarına yapılan alt ve üst yapı tesislerinin neler olduğu incelenerek değerlendirilmiştir.

C. Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın yöntemini, alanda yapılan gözlem, veri toplama, söyleşi, analiz ve değerlendirme aşamaları oluşturmaktadır.

Gözlem aşaması; çalışma alanının incelenmesi ve alanda fotoğraf çekilmesi veya çekilen fotoğrafların incelenmesidir.

Veri toplama aşaması ise; çalışma alanı ve çalışma konusu ile ilgili daha önceden hazırlanan tez, makale gibi yayınların derlenmesi, ilgili kurumlardan konu ve alan ile ilgili bilgi, harita, belge, fotoğraf ve raporların temin edilmesidir. Bu kapsamda ilgili kurumlardan 1950 yılından itibaren dolgu sürecini gösteren ve günümüze ait haritalar talep edilerek resmiyetteki süreç incelenmiştir. Ayrıca dünyadan örnekler internet üzerinden akademik tez makale ve fotoğraflar yardımı ile araştırılıp konumuzla benzer alan üzerinden karşılaştırma yapılmıştır.

Söyleşi aşamasında sözlü tarih araştırması yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte günümüzde yaşanan COVID salgını nedeni ile çoğunlukla video konferans yöntemi ile görüşmeler yapılmış ve kayıt altına alınmıştır. Önceden hazırlanan görüşmenin ana hatlarını belirleyen ucu açık sorular ışığında görüşülen kişiler ile alana ilişkin karşılıklı sohbet şeklinde, yaşanan sürecin hatıralarında nasıl yer aldığı, Samsunlunun gözünden görmek amaçlı görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin yapılacağı kitle olarak tez alanında yaşamış özellikle çocukluğu gençliği bu bölgede geçmiş, ya da çocukluğundan itibaren Samsun ile bağı olan 50 yaş üzeri kişiler seçilmiştir. 50 yaş üstü çünkü dolgu öncesi ve dolgu yapımı esnasında kıyıların doğal halini ya da doğallığını kaybetme sürecini bilen yaşayan bize o günleri aktarabilen, geçmişe ışık tutarken aynı zamanda bugünü yaşayan ve geçmişle karşılaştıran kişiler onlardır.

Bu görüşmelerde alandaki fiziki değişimlerin üretilen mekânların kullanıcı tarafından görünebilirliğinin ölçülmesi amaçlanmış, tüm bu değişimlerin kent hafızasındaki yerinin ne olduğu aranmıştır. Aynı zamanda bu çalışma neticesinde alana dair güncel durumda yeni kentsel tasarımların geliştirilmesinde, alanın kullanımı, mekânın tanımı, bu alana ait sorunların tespiti ve kullanıcı beklentilerinin neler olduğu sorgulanmıştır.

Karşılıklı görüşme şeklinde yapılan bu çalışmada öncelikle katılımcıları tanımak kriterlerimize uygun olup olmadığını anlamak adına yaş, meslek ve demografik durumları sorulmuştur. Toplumun farklı kesimlerinden farklı kültürler ve sektörlerden kişilerin anı ve tanıklıklarına yer verilmiştir. İkinci aşama olarak mekânı nasıl tanımladıkları bugünkü hali, güncel kullanımları ve yaşadıkları sorunların neler olduğu ile ilgili sohbet edilmiştir. Üçüncü aşamada ise 1950'li yıllardan itibaren değişen dönüşen mekânın hafızalarındaki yerini tespit etmeye yönelik yönergeler verilmiş, çocukluk gençlik yıllarına geri dönüş sağlanmıştır. Böylelikle alanda geçmişten günümüze yaşanan değişimlerin fiziksel sosyo-kültürel izleri takip edilmiş ve kentsel belleğin okunabilirlik derecesi ölçülmeye çalışılmıştır. Söyleşinin sonunda ise kullanıcıların alana ilişkin beklentileri ve önerileri sorgulanmıştır.

Tüm bu söyleşiler raporlanmış ve dikkatlice incelenerek bulgular oluşturulmuştur. Çalışma sonucu varılan bulgular yaş, cinsiyet ve meslek

grupları ile ilgili ilişkilendirilmesinin nasıl olduğu incelenmiş ve değışkenliğine bakılmıştır. Bu çalışma neticesinde alanda yaşanan değışimler, sorunlar, kazanımlar ve beklentiler tespit edilmiş ve kentsel bellek kullanıcı görüşleri ile ölçülmüş ve yorumlanmıştır.

Kullanılan yazılı kaynakların listesi Kaynaklar bölümünde, fotoğraflar ve diğer görsel verilere ilişkin tablo ise şekiller listesinde verilmiştir. Sözlü görüşmeler ile ilgili raporlar ekte sunulmuştur.

Değerlendirme aşamasında ise; çalışma alanının bugünkü görüntülerine yer verilerek toplanan tüm veriler dikkatle incelenerek, karşılıklı görüşme şekline yapılan söyleşi sonuçları analiz edilmiş ve eleştirel bir gözle değerlendirilmiştir. Kamusal ve çevresel açıdan süreçte ve sonuçta eksik ya da hatalı noktalar tespit edilip önerilerde bulunulmuştur.

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Geniş kapsamlı bir mekân olan kıyı ile ilgili çeşitli disiplinlerde farklı kavramlar oluşturulmuştur. Kıyılarda yoğun yerleşim sonucu kentsel kıyı kavramı, kentlerde yaşanan alan sıkıntılarının çözümü için dolgu uygulamaları sonucu kıyı dolgu kavramı ve buna bağlı kıyıda mekan üretimi kavramı oluşmuştur. Tüm bu kavramları destekleyen hukuki kavramlar yasal düzenlemeler oluşturulmuştur. Bu başlık altında kıyı, kentsel kıyı, kıyıda mekân üretimi, kıyı dolgu kavramları ve ilgili yasal düzenlemeler incelenecektir.

A. Kıyı Kavramı ve Farklı Bilim Dallarına Göre Tanımı:

Kıyı tanımı meslek disiplinlerine göre farklılık gösterir. Kıyı denildiğinde akla ilk olarak okyanus, deniz göl gibi su alanlarını çevreleyen kara parçası gelir. Türk Dil Kurumu'na göre kıyı tanımı; büyük su kütlesinin kara ile birleştiği yerdir.

Coğrafya bilimine göre kıyı; suyun aşındırma, biriktirme ve yığma yapısıyla oluşan yer şekline kıyı denir. Kıyılar okyanus, deniz, göl ve akarsu gibi her çeşit suyun çevresini kaplayan yatay ve dikey yönlü, suyun oluşturduğu kumsal, çakıl, bataklık ve sazlıkları da tanımlar (Anonim, 2007; Ardıçoğlu R.;2019). Kıyıların oluşumuna; dalgalar, akıntı, gelgit olayları ve buzullar gibi denizsel etkenler ve kıyıdaki dağların konumlanış şekli, rüzgar ve kıyıdaki zemin yapısı gibi karasal etkenler sebep olur (Ardıçoğlu R.;2019).

Jeomorfolojiye göre kıyı sadece kara ile su arasındaki sınır çizgisi değil, genişliği meteorolojik olaylara göre sürekli değişen alandır. Jeomorfologlara göre kıyı, meteorolojik olaylara göre değişkenlik gösteren çizgi, genişliği yer yer değişen alandır. Ayrıca iç ve dış etkenlere göre değişen ve bu etkenler sonucu oluşan, karanın su ile birleştiği yatay yönde belirli genişliğe sahip olan kara alanıdır (Erinç 2001; Akkaya M.A.;2004).

Ekonomi bilimi açısından da kıyılar çok önemlidir. Aslında kıyılar herkese aittir, kamusal içerikli kullanılmalıdır. Kıyılar özel mülkiyete geçirilemez, geçirilmiş ise de kamu yararına kullanılmadığı takdirde kullanımı iptal edilebileceği kabul görmüştür. Kıyı sorunlarının en büyük sebepleri ekonomik sistem ve mülkiyet sistemidir. Kıyılar gibi yeniden üretilmeyen sınırlı miktardaki doğal kaynakların kullanımında, arazi sahiplerinin ekonomik çıkarı ile kamunun çıkarı arasında denge kurulması gerekmektedir.

Ekolojik açıdan kıyı kendini oluşturan her biriminde bir ekolojik zincir vardır. Bu ekolojik zincir en küçük mikroorganizmadan insana kadar olan canlıların birbiri ile ilişkilerini içerir. Pek çok canlı için yaşam alanı olan kıyılar ekoloji bilimi için de her doğal alan gibi korunması gereken alanlardır. Çevre bilimcileri için kıyı; karasal alan ile denizel ortam etkileşiminin yoğunluk ve niteliğini kontrol eden alanlardır. Kıyılardaki kaynakların doğal yapılarının korunması ve sürdürülebilir olması ekolojik olarak çok önemlidir. Kentleşme, turizm, tarım, sanayi gibi faaliyetlerin rekabetinin olumsuz sonuçları ekoloji bilimi için tehdittir. Ekoloji bilimi kıyıyı korunacak bir zenginlik olarak tanımlamaktadır (Doğan-Erginöz 1997; Akkaya M.A. 2004).

Peyzaj mimarlığına göre kıyı; karada silüet çizgisine, denizde ufuk çizgisine uzanan, üç boyutta ise havayı ve su altını kapsayan bütün alandır. Bu tanımdan yola çıktığımızda kıyı, çizgi ya da yüzey değil, derinliği olan üç boyutlu bir mekandır. Her kıyı farklı doğal yapılarından dolayı kendi özelliklerini taşıyan sittir. Kıyı mekanı ise sitler dizisidir. Kıyılar, renk, ölçek, doku, form özellikleri ve insan psikolojisinde yaptığı olumlu ve olumsuz etkileri nedeni ile peyzaj kıyı yaklaşımı açısından çok önemlidir. Kıyıların en önemli özelliklerinden biri olan açıklığın sağladığı fiziksel ve görsel boyut; insanlara özgürlük duygusu ve rahatlama vererek insanları sağlıklı hale getirir (Güven P; 2000).

Hukuka göre kıyı tanımı aşağıda Hukuki düzenlemeler altında açıklanmıştır.

B. Türkiye'de Kıyılarla İlgili Hukuki Düzenlemeler

Kıyı ile ilgili geçmişten günümüze pek çok yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerle kıyı, sahil şeridi, dolgu alanları gibi kavramlar tanımlanmış ve buralarda yapılacak yapılarla ilgili farklı kanun maddeleri düzenlenmiştir.

1. Kıyı Kanununda Kıyı Tanımı ve Kavramları

Günümüzde uygulanmakta olan 3621 sayılı kıyı kanunu 4.4.1990 da kabul edilmiştir. Kıyı kanunun uygulanmasına dair yönetmelik, 1.7.1992 tarih ve 3830 sayılı Kanun ile değişik 4.4.1990 tarih ve 3621 sayılı kıyı kanununun 5 ve 16. maddeleri gereğince düzenlenmiştir.

Kıyı Çizgisi: Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir.

Tabii ve suni göllerde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce belirlenen maksimum su kotu kıyı çizgisini belirler (kıyı kanunu 4. Madde)

Kıyı Kenar Çizgisi: Deniz, tabi ve suni göl, akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırınıdır. Bu sınır doldurma sureti ile arazi elde edilmesi halinde de değiştirilemez. Kıyı kenar çizgisi tespitine konu olmayan akarsuların, deniz, tabi ve suni göllerle birleştiği yerlerde, kıyı kenar çizgisi; deniz, tabii ve suni göl kıyı kenar çizgisi olarak tespit edilir (Kıyı Kanunu 4. Maddesi).

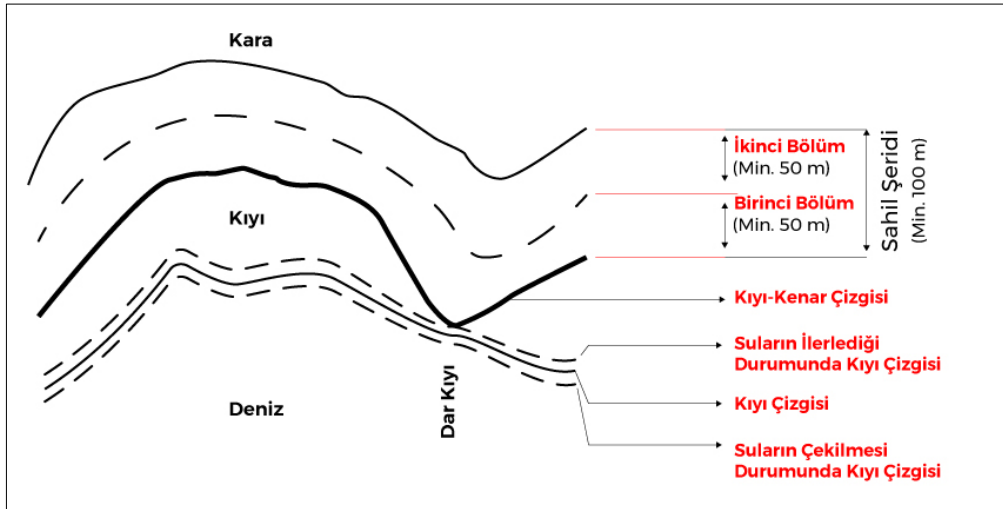
Kıyı: Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alanı ifade eder (30.03.1994-21890). Kıyı Kanununun 4. maddesine göre kıyı; kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır. Hukuksal açıdan daha geniş tanım; 04.04.1990 tarihli 20495 sayılı, 17.04.1990 tarihli resmi gazetede yayımlanan, 3621 sayılı kıyı kanununa göre; “Deniz, tabii ve suni göl akarsularda taşkın durumları dışında suyun karaya değdiği noktaların birleşmesinden oluşan kıyı çizgisi ile deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, bu çizgiden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık gibi alanların doğal sınırı (kıyı kenar çizgisi) arasındaki alandır” (Erkmen B; 2015).

- Dar-Yüksek Kıyı: Plaj ve abrazyon platformu olmayan veya çok dar olan, şev veya falezle son bulan kıyılardır.
- Alçak-Basık Kıyı: Kıyı çizgisinden sonrada devam eden, kıyı hareketlerinin oluşturduğu plaj, hareketli ve sabit kumulları da içeren

kıyı kordonu lagun gölü, lagun alanları, sazlık, bataklık ile kumluk çakıllık, taşlık ve kayalık alanları içeren kıyılardır.

Sahil Şeridi: Deniz ve tabii göllerin kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alandır (25.03.2011-27895).

İki bölümden oluşan sahil şeridi kullanım amacı topografya ve doğal eşiklere göre uygulama imar planı kararı ile belirlenir (Şekil 1).

Şekil 1. Kıyı çizgisi, kıyı kenar çizgisi, dar kıyı, sahil şeridi tanımlarını gösteren kroki

Sahil Şeridin Birinci Bölümü: Tamamı ile açık yeşil alanlar olarak düzenlenebilen; yeşil alan, dinlenme ve gezinti alanları, çocuk bahçeleri gibi rekreasyon alanları ve yürüyüş yollarından oluşan kıyı kenar çizgisinden kara yönüne yatayda 50 metre genişliğindeki alana Sahil Şeridi'nin Birinci Bölgesi denir.

Sahil Şeridinin İkinci Bölümü: Sahil şeridinin birinci bölümü olan 50 metre'den sonra başlayan yatayda kara yönündeki ikinci 50 metrelik kısmına Sahil Şeridinin İkinci Bölümü denir. Bu bölgede ise sadece liman, iskele, rıhtım, barınak, yanaşma yeri, dalgakıran, köprü, menfez istinat duvarı, fener, çekek yeri kayıkhanesi gibi kıyının kamu yararına kullanıldığı ya da kıyının korunmasına yönelik alt yapı ve tesisler yapılabilir. Park, yeşil alan, yol, otopark, çocuk bahçeleri ve günübirlik turistik tesisler de yapılabilir (Gültürk P. 2013).

2. Kıyı Kanunu

Geçmişten günümüze kıyı mevzuatının vazgeçilmez iki ilkesi; kıyı arazisinin mülkiyeti ve kıyı kullanımına getirilen sınırlamalardır. Kıyının özel mülkiyete konu olmaması, kamu malı sayılması ve herkesin ortak malı kabul edilmesi, bazı sınırlı değişiklikler dışında günümüze kadar tüm kıyı yasalarında yer almıştır. 1926 yılı 643 sayılı Medeni Kanun'da kıyıların yasal tanımı ve korunması ilkesi ilk kez ifade edilmiştir.

Kıyı ile ilgili yapılan yasal düzenlemeler incelendiğinde kısa sürelerde değişime uğradığı gözlenmektedir. Kıyılarımızın toplum yararına kullanılması ve düzenlenmesi amacıyla ülkemizde kıyılarla ilgili çıkan yasalar dört ana başlık altında toplanır. Bütün kanunların amacının aynı olmasına rağmen tanımlardaki, yapılaşma ve denetim koşullarındaki farklılıklar yüzünden kanunlar birbiri ile çelişmektedir.

Şekil 2. 6785 sayılı İmar Kanununa 1605 sayılı yasa ile eklenen ek 7-8 maddelerin kroki ile gösterimi

Kaynak: (M.E. Küçükakça 2014)

* 6785 sayılı İmar Kanunu'nun bazı maddelerinin değişmesi ve bazı maddelerin eklenmesi ile oluşan 1605 sayılı kanun ve bu kanuna 1972 yılında eklenen Ek 7 kıyıların kullanımı ve yapılaşma durumuna ilişkin ilk kapsamlı yasal düzenlemedir (Şekil 2). Bu maddenin uygulama yönetmeliği ise 1975 yılında eklenen Ek 8 maddeleridir.

* 1982 Anayasasının 43. maddesi kapsamında çıkarılan 3086 sayılı kıyı kanunu ve bu kanuna bağlı yönetmelikler. Bu madde ile kıyıların gelecek nesillere bugünkü değerleri ile aktarılması, kamu yararına kullanımı ve kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olması sağlanmaya çalışılmıştır (M.E. Küçükakça 2014).

* 3194 sayılı İmar Kanunu kapsamında çıkarılan 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili yönetmelik. 1990 yılında çıkarılan bu kanun ile deniz, tabii ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde bulunan ve devamı niteliğindeki sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini göstererek koruma ve toplum yararına açık, kamu yararına kullanma esasları belirlenmiştir. Kıyı çizgisi, kıyı, kıyı kenar çizgisi, sahil şeridi yeniden tanımlanmış ve imar planı kararıyla kıyıda hangi yapılar yapılabileceği de bu kanunda yeniden belirtilmiştir (Güven P.; 2000).

* 3194 sayılı İmar Kanunu kapsamında çıkarılan 3830 sayılı Kıyı Kanunu ile ilgili yönetmelik. 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 3, 4, 5, 7, 9, 10 ve 11. maddeleri anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile 1992 tarihinde Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmiştir.

01.07.1992 tarihinde kabul edilen 3830 sayılı Kanun bugünde geçerli olan kanundur. Bu kanuna göre kıyı kanunun genel esasları Madde-5 de belirtildiği şekli ile

Kıyılar ve doldurma kurutma yolu ile kazanılan araziler devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır.

Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyı herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olup, buralarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz.

Kıyılardan kum, çakıl vesaire alınamaz veya çekilemez. Kıyılarda kıyı değiştirecek boyutta ve kıyının doğal yapısını bozacak nitelikte kazı yapılamaz. Valilikçe uygun görülmesi ve yazılı izin verilmesi halinde Valilik denetiminde kıyının doğal yapısını değiştirmeyecek boyut ve nitelikte yapılacak kazı işlemi izin şartlarına bağlıdır (Değişik: RG-13.10.1992-21374).

Kıyılara moloz, toprak, cüruf, çöp gibi kirletici etkisi olan atık ve artıklar dökülemez. Ayrıca Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği hükümleri de geçerlidir.

1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve Kanun gereğince çıkartılan yönetmelik hükümleri saklıdır.

Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için onaylı kıyı kenar çizgisinin bulunması zorunludur.

Yenilenen bu kanuna göre deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, sahil şeridi kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alandır.

Kıyı kanunu ile ilgili değişiklikler ve eklemeler çeşitli dönemlerde yapılmıştır. 2020'de kıyıda ve denizde yapılacak yapılar için şu değişiklikler yapılmıştır.

Madde 13- Kıyıda onaylı uygulama imar planlarına göre ve çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin tüm önlemler alınmak koşulu ile aşağıdaki yapı ve tesislere yapılabilir:

- **(Değişik: RG-24/10/2020-31284)** Kıyının kamu yararına kullanımına ve kıyıyı korumak amacına yönelik altyapı ve tesisler: İskele, liman, barınak, yaşama yeri, dolfen, şamandıra, rıhtım, dalgakıran, köprü, menfez, istinat duvarı, fener, çekek yeri, kayıkthane, tuzla, dalyan, tasfiye ve pompaj istasyonları.
- **(Değişik: RG-24/10/2020-31284)** Faaliyetlerinin özelliği gereği kıyıdan başka yerde yapılması mümkün olmayan yapı ve tesisler: Tersane, gemi söküm yeri, tekne imal yeri, su ürünlerini üretim ve yetiştirme tesisleri, denize iniş rampaları, yat limanı, kruvaziyer liman, balıkçı barınağı ve çekek yeri, Sahil Güvenlik Komutanlığı bağlısı gemi/bot karakolları ve destek birimleri.
- **(Değişik: RG-24/10/2020-31284)** Kıyılarda ayrıca uygulama imar planı yapılmadan; rekreatif amaçlı iskele, tonoz sistemleri, aralarında en az 150 metre mesafe olmak kaydı ile 6 metrekareyi geçmeyen büfe ve kirletici etkisi olmayan fosseptik yapımını

gerektirmeyen seyyar tuvalet ile sabit olmayan duş, gölgelik ve soyunma kabini.

(Ek: RG-24/10/2020-31284) Enerji iletim ve dağıtım hatları, boru hatları, diğer iletim hatları.

(Ek: RG-24/10/2020-31284) Yaya, yürüyüş ve bisiklet yolları, park, çocuk bahçesi, oyun alanları, açık spor alanları, meydan, tematik bahçeler gibi açık alan kullanımları ile toplam emsali alanın %5'ini ve yüksekliği cami hariç 6,50 metreyi aşmayan; yeme içme yeri, büfe, çay bahçesi, sergi üniteleri, millet kıraathanesi, cami, mescit, tuvalet, duş, sağlık üniteleri (acil yardım ve benzeri) ve idare binalarını içeren millet bahçesi.

Son olarak kıyı kanunun uygulanmasına dair yönetmelikte değişiklik yapılmasına dair yönetmelik 16 Nisan 2022 tarihli ve 31811 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre

Madde 1- 3/8/1990 tarihli ve 20594 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kıyı Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin altıncı fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

Meskun olmayan ve henüz tapu iptal davası açılmamış hazine taşınmazlarının bulunduğu kıyı alanlarında veya 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu kapsamında Kültür ve Turizm Koruma ve Gelya Turizm Merkezi ilan edilerek ilgili Bakanlıklarca kesin tahsis, kesin izin ve/veya üst hakkı verilmiş turizm işletmesi belgesi almış yapıların bulunduğu kıyı alanlarında mevcut onaylı kıyı kenar çizgisine yapılan itirazların Valilik Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonlarınca değerlendirilmesi sonucunda, bu alanların kıyı özelliği taşıyıp taşımadığının bilimsel ve teknik gerekçelere dayanarak hazırlanacak teknik raporda belirtilmek kaydı ile yeni bir kıyı kenar çizgisi tespiti yapılması,"

Madde 2- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe gire.

Madde 3- Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı yürütür (resmigazete.gov.tr).

3. Kıyı Mevzuatı ve Planlamada Yabancı Ülke Örnekleri

Kıyılar insanlara geniş olanaklar sağlayan doğal kaynaklardır. Gelişmiş kentlerde yaşam kalitesini arttırmak bir başarı unsurudur. Kıyıların yaşam

kalitesini arttırmak da büyük rolü olduğu ise yadsınamaz bir gerçektir. Ayrıca kıyılar toplumlar için geniş olanaklara sahip doğal kaynaktır.

Kıyı kaynaklı kullanımlarda sınırlayıcı ya da yönlendirici temel unsur kıyı mevzuatıdır. Amerika ve Avrupa ülkelerinin yasaları; yapılaşmış kıyıların geliştirilmesi ve düzenlenmesi için hükümler getirdiği gibi, yapılaşmamış kıyıların korunması ilkelerini de benimsemiştir (Kılıç. A:1999).

A.B.D., Fransa, İspanya da kıyı yönetiminde yerel yönetimler etkili iken, İngiltere de merkezi idare etkilidir. İspanya ve Yunanistan kıyı kullanım açısından Türkiye ile benzerlik gösterdiği için kıyaslama yapılabilir.

a. Barselona, İspanya

1978 yılında çıkarılan Yerleştirme Kanunu ile İspanya kıyı kullanımını yasalar ışığında kontrol altına almıştır. Bu yasa ile bölge idarelerine ve eyaletlere arazi kullanımı ile ilgili kararlar alma hususunda geniş yetkiler verilmiştir.

1988 yılında ulusal düzeyde Kıyı Kanunu çıkmıştır (Eke;1995, Küçükakça M.E. 2014). 100 metrelik kuşak kıyılarda kamu alanı olarak ayrılırken, sonrasındaki 6 metrelik bant geçiş alanı olarak planlanmıştır.

Geçiş bandından sonra gelen 100 metrelik kuşakta (gerektiğinde 200 metreye çıkabilir) konut, günde 500 araçtan fazla araç trafiği olan yollar, enerji nakil hatları, reklam panoları yapımı yasaktır. Bu alanında gerisinde kalan 500 metrelik alan ise etkileme geçiş bölgesi olarak tanımlanmıştır. Bu bölgede de yerel ortalama yapı yüksekliğini aşan yapılaşmaya ve mimari perdeler yapılmaması önerilmiştir (Ünal 1997, Küçükakça M.E., 2014).

İspanya'nın akılcı bir planlama sistemi olmasına rağmen, yasal mevzuat ve planlama kademeleri arasında boşluklar, merkezi ve yerel yönetimler arası çelişkiler nedeni ile kıyı bölgesindeki planlama denetimi sağlanamamaktadır (Eke;1995, Küçükakça M.E., 2014).

Şekil 3. Barselona sahilleri- URL-1

Yerleştirme Kanunu'na göre tüm kıyı alanları kamu malı sayılmakta ve çok özel izinler ya da durumlar dışında herhangi bir özel yapılaşmaya izin verilmemektedir. (Eke, 1995; Atakan İ.O. 2020). Dünya ölçeğinde önemli metropollerden biri olan Barselona kıyı kumsallığı bakımından örnek bir tasarım anlayışına sahiptir. Barselona kent plajı ve kent turizmi açısından da örnek bir şehirdir (Şekil 3).

Çok farklı aktivitelere imkan veren halk plajları 150-200 metre genişliğindedir. Ticari amaçtan ziyade kamusal kullanımı ön planda tutmuştur. Plaj genişliği ve kıyı tasarımı sonucunda kullanıcılar iç kesimde kalan gökdelenleri görmemektedir. Ayrıca seyir ve gezinti aksları ile kent ile doğrudan bağlantı kurulabilmektedir. Tüm bu sebeplerden Barselona kıyıların kamusal kullanımı yönünden örnek olmaktadır (Aksoy 2006; Atakan İ.O. 2020)

b. Yunanistan

Yunanistan Akdeniz'in en uzun kıyı şeridinde sahip ülkelerindendir. Kıyı alanlarındaki sürekli gelişme ihtiyacı kıyıları üzerinde baskı oluşturmaktadır. Koruma ve geliştirmeye yönelik çalışmaların yoğunluğu mevcut kentsel alanlarda değil de kırsal bölgelerde yoğunlaşmıştır. Ülkede kıyılarda en güçlü baskılar turizm, kentleşme ve su kültürü konularında ortaya çıkmaktadır (Küçükakça M.E., 2014). Yunanistan'ın en önemli sektörlerinden olan turizm kıyı odaklı gelişmektedir.

Ülkede bütünleşik kıyı yönetimi ile ilgili özel bir politika ya da yasal çerçeve yoktur. Fakat kentsel gelişim, turizm, endüstri ve tarımsal kalkınma ilişkin stratejileri içeren yasalar ve yönetmelikler ile düzenlenir. Kentsel alanlar ve kırsal alanlar da uygulanan Arazi Geliştirme Yasası kıyı alanını, kıyı banketi ile düşük su seviyesi arasında kalan bölüm, Liman bölgesi ve 500 metre bölgesi olacak şekilde üç bölgeye ayırmaktadır. Yasa ile bu bölgelerin tanımları ayrı ayrı yapılmış, yapılaşma koşulları ve arazi kullanım sınırları belirtilmiştir (Uçar S., 2012).

Yunanistan'da mevcut kıyı zonunun genişletilmesi amacı ile yeni yasa hazırlanmıştır. Bu taslağa göre bölgeler şu şekilde belirtilmiştir.

- 1- Kritik bölge: Kıyı çizgisinden en az 100 metre uzaklıktaki bölge
- 2- Dinamik bölge: Kıyı çizgisinden 2000 metre uzaklıktaki alan
- 3- Etki alanı: Kıyı bölgesinden geriye kalan karasal alan
- 4- Kritik deniz bölgesi: 50 metre derinliğe kadar olan denizalanı (BİB Antalya Raporu, 2010)

Kıyı banketi ile düşük su seviyesi arasında kalan bölüm ile liman bölgesine ilişkin sınırları içeren diğer bir yasa 2344 sayılı yasadır. Yalnız bu yasa için hazırlanan değişiklik taslağı yasanın kapladığı alanın ticarileşmesine, şahıslara ve şirketlere devredilmesine olanak sağlamaktadır. Kıyı alanının istismarına sebep olacağı için çoğunluk taslağa sıcak bakmamaktadır.

1650 sayılı ekolojik değer taşıyan alanların planlanması ile ilgili olan yasa, ekolojik bir değer olması nedeni ile kıyıları da içine alınmaktadır. Ayrıca Yunanistan'da su kirliliğinin önlenmesine yönelik yasa ve yönetmelik de kıyılarla ilgilidir (Uçar S.,2012).

Çevre Fiziki Planlama ve Bayındırlık Bakanlığı Yunanistan kıyılarında asıl yetkilidir. Ulusal ölçekte Deniz Ticareti Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Sanayi ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ise diğer yetkili mercilerdir. Bu bakanlıklar arasında koordinasyonu sağlayacak bir merci olmaması çeşitli sorunlara sebep olmaktadır. Ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde yetki ve sorumlulukların farklı kurumlara dağıtılmış olması bazen boşluklar doğurur ve sorunlara denetimsizliğe neden

olur. Yunanistan 'da üst üste çakışmalar, rekabet, sınırlı yetkiler, otoriteler arasında yatay ve dikey yetki boşlukları aşılamamıştır. Ülkemizde de kıyı konusunda benzer yetki ve görev karmaşası kıyı alanları yönetimi ile ilgili çalışmaların planlanması ve uygulanmasında sorunlar oluşturmaktadır (Uçar S.,2012).

c. Fransa

Avrupa'nın birçok ülkesinde olduğu gibi Fransa'nın da kıyı alan yönetimi iki temel ilkedен oluşmaktadır. Bunlardan birincisi yerel yönetimler tarafından yönetilen, bir ya da daha fazla alt bölgeyi kapsayan arazi kullanım planlaması, ikincisi de merkezi yönetim içindeki yerel yönetimlere yansıyan yerel yasalardır (Henecque, 2003; Uçar S., 2012). Ülkede kıyı yönetimi konusunda amaç doğal mirasın korunması yönündedir (Deboudt ve dig, 2008; Uçar S., 2012). Sahil alanında kentsel gelişmeyi kontrol altına alabilmek için kıyı alanlarında arazi kullanım planlaması yapılmasını içeren kıyı yasası olarak nitelendirilen 1986 yılında çıkarılan Kıyı Geliştirme, Koruma ve iyileştirme Hareketi ile sağlanmaktadır (Henecque, 2003; Uçar S., 2012).

Fransa'da , "Kıyısız Mekanın Planlanması, Korunması ve Geliştirilmesi Yasası'na göre kıyı alanı, denize ve 1000 metrekaresi aşkın su yüzeyine sahip iç göllere cephesi olan belediyelerin idari sınırları içinde kalan tüm alanlardır. Dolayısıyla kıyı alanı içerilere kilometrelerce uzanabilir. Denizden görünen ya da denizi gören yerler kıyı alanıdır. Bu yasa merkezi ve yerel, kamu ve özel tüm kurumları ilgilendirir. Yasa kıyıda yapılaşma sınırlandırır ve sadece yapılaşmış alanlarla bütünleşen gelişmelere imkân verir, kentsel gelişmeleri karasal alanlara yönlendirir. Hâlihazırda yapılaşmış alanlar dışında kıyıları 100 metre derinlikte tanımlayan yasaya göre bu alanda marina dışında yapı yapılamaz. Yasa kapsamında 2000 metre mesafeye kadar yeni yol açılmaz. Yasa kıyıların belirli devamlılıkla halkın kullanımına açılmasını amaçlar (Küçükakça M.E., 2014).

C. Kentsel Kıyı Tanımı:

Kıyı kavramı farklı disiplinlere göre pek çok başlık altında incelenmesinin yanı sıra yaşamsal değerler taşıdığı için incelenmesi gereken diğer bir konu ise "kentsel kıyı" kavramıdır. (Erkmen 2005)'e göre "kentsel kıyı; keşfedilmemiş,

doğal bırakılmış, ya da yerleşim alanların uzağında kalmış olan kıyılardan farklı olarak ele alınması gereken bir kavramdır". Bu tanıma göre kıyının kentsel kıyı olarak tanımlanabilmesi için kent sınırları içinde yer alması ve kentsel özellikler göstermesi gerekmektedir. Tarihin ilk zamanlarından itibaren yerleşim yerlerinin kurulmasında su kıyıları tercih edilmiştir. Dünyadaki pek çok büyük gelişmiş kentler kıyılarda kurulmuş ve suyu oldukça iyi kullanmış ve kente dâhil edebilmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında kentsel kıyılar uzun süre yoğun kullanılmış, gelişmiş ve değişmiş alanlardır. Kentsel kıyı ise, kenti şekillendiren, kendisi ile ilişkili mekanlar ile bütünleşmiş, kentin ayrılmaz önemli bir parçası olarak tanımlanır.

Jeomorfolojik ve coğrafi oluşum olan kıyılar, kıyı kentleri için coğrafi özelliklerinin yanında kentsel birer mekândır. Dolayısıyla coğrafi tanımının dışında kıyı, sınırları içinde olduğu kente kimlik kazandıran, fiziksel anlamda kentsel çevre oluşturan, sosyal ve işlevsel özellikleri olan alandır. Kentlerin kurulumları araştırıldığında görülmüştür ki pek çok kent su kenarlarında kıyılarda kurulmuş ve kıyılardan sosyal ekonomik ve işlevsel olarak faydalanmıştır. Kentsel kıyı kavramı ve oluşumu da kent tarihi kadar eskidir (Ardıçoğlu R.; 2019).

Breen ve Rigby (1996) tanımında kentsel kıyı, kentlerin içinde farklı ölçekte ki nehir, göl, okyanus, deniz, dere, kanal ya da yapay suların kenarlarındaki alan olarak ifade ederler. Bruttomesso (2001) için kentsel kıyı, hem kentin hem de bağlı olduğu su kütesinin parçası olan kentsel bölgenin, su kütlesi ile olan sınırıdır. Bu tanımlamalardan anlayacağımız üzere kentsel kıyı; farklı ölçeklerde olan kentin suyla ilişkide olduğu parçasını veya kentin tamamını ifade edebilmektedir.

Kevin Lynch (1960) kentlerin okunabilirliği çalışmalarında rahatlıkla okunabilir beş kent imgesi oluşturmuştur. Bu beş imgeden biri olan kenar-sınır (edge) imgesi kıyı alanlarını anlatan kent imgesidir. Diğer imgeler; toplanma alanı (node), yol (path), bölge (district) ve mekansal işaret (landmark) da kentsel kıyılarda görünen imgelerdir. Lynch'in oluşturduğu bu imgeler ışığında bakıldığında da kıyılar kentlerde görünürlüğü en yüksek olan alanlardandır. Kentsel tasarım kapsamında, kentlerin sınırları içinde yer alan her ölçekteki su kütesinin kıyıları kentsel kıyılar olarak tanımlanır. Kentsel kıyılar öncelikle

ulaşım, ticari ve sanayi açıdan kullanılmıştır. Özellikle liman olarak kullanımının sonucu antrepo, fabrika gibi aşırı yıpratıcı kullanımlarının ardından değeri anlaşılmıştır. 1970'lerden sonra kentsel kıyıların korunması, yeniden canlandırılması, yeşil alanlar, rekreasyonel alanlar amaçlı kullanımlara dönüşümü başlamıştır (Yassin ve Dig. 2009).

D. Kıyıda Mekân Üretimi

Tarih boyunca kıyıları insanların ilgisini çekmiş ve en çok yerleşilen yerler olmuştur. Zaman içinde kıyıların çok yönlü yapısı, farklı işlevlere olanak sağlaması, işlevsel ve estetik özellikleri nedenlerinden ötürü kentlerin vazgeçilmez mekânları olmuştur. Kıyıları eski zamanlardan itibaren ulaşım, liman, tersane, yerleşim ve rekreasyon amaçlı kullanılmıştır. Çok çeşitli işlevler için kullanılması, liman gibi farklı yer seçimi olmayan kullanımlar nedeni ile kıyıları mekansallaşmıştır. Kentsel ve endüstriyel kullanımları nedeni ile kıyılarda planlanmış fiziksel değişime uğramıştır.

Kentlerin artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sürekli değişmesi sonucu kentin ve kentsel mekanların değişen dinamik yapıları gibi kentsel kıyılarda zamanla değişime uğrayan ve yeniden üretilen mekanlardır. Dolayısıyla zamanla kıyılarda kentin diğer mekanları gibi değişim ve dönüşüm içindedir. Kıyılardaki değişim ve yeniden üretiminin sebebi her zaman insan kaynaklı etkenler değildir, çeşitli doğal etkenler nedeni ile de kıyıları değişime uğrayıp yeniden üretilir. Kıyıların yeniden oluşmasına neden olan doğal olaylar, dalga ve akıntı hareketleri, rüzgâra bağlı aşınmalar, gel git olayları ve karada yaşanan erozyonlardır.

Kentsel kıyılardaki değişimin asıl nedeni ise yoğun kullanılmalarıdır. Bunun nedeni kıyı alanlarının sınırlı oluşu ve diğer kentsel alanların pek çok işlev için kıyılara alternatif olamayışıdır. Kıyıları kentin su ile ilişkisini kuran ve kıyıya özel fonksiyonlara elverişli alan olmaları nedeni ile alternatifli olmayan yoğun kullanılan alanlardır. Bu özelliklerinden dolayı kıyılardan faydalanma isteğinin yoğunlaşması, kamusal ve özel kullanımlar geliştirilmesi amacı ile yapılan müdahaleler kıyıların tüketilmesine neden olmaktadır. Yani kıyılardaki yoğun yapılaşma, özel mülklerin artması, liman, tersane gibi endüstriyel faaliyetlerin kent içindeki kıyılarda sürdürölmesi gibi faaliyetler kentlerin su ile ilişkisini

kesmektedir. Dolayısıyla kıyılardaki kamusal kullanımı artırmak, kaybedilen kent su ilişkisini kurmak, kıyı mekanlarının kalitesini arttırmak için günümüzde kentsel yenileme kapsamında "kıyı canlandırma, kıyıyı iyileştirme" projeleri yapılmaktadır. Bu sayede sorunlu hale gelmiş kıyılar yeniden üretilmektedir. Bu uygulamalarda kıyı çizisi ve kıyının doğal yapısı değişime uğradığı gibi kentsel kıyı mekanları da fiziksel olarak değişmektedir.

Kıyılardaki mekan üretim yöntemini iki şekilde yapılır.

* Mevcut kıyılardaki mekanları fiziksel ve işlevsel yönden düzenleyerek toplumun bu alanları kullanması sağlanır. Böylelikle düzenlenen bu alanlar mekan kimliği kazanır, kentsel mekan üretilmiş olur.

* Kentsel mekan üretim yöntemlerinden farklı olan kıyılardaki mekan üretim şekli kıyının bir kısmının ya da tamamının yeniden üretilmesidir. Bu şekilde var olan kıyıların yerleşim amaçlı yapılması, endüstriyel tesis yapımı, plansız rekreasyon ve turistik alan yapılması ya da sahile paralel karayolları geçirilmesi gibi nedenlerle tüketildiği, yetersiz olduğu ya da işgal edildiği durumlarda fiziksel yöntemlerle yeni bir kıyı üretilir. Başka bir deyişle kıyılarda mekan üretmenin yolu kısmen ya da tamamen yeni kıyı üretmektir. Fiziksel olarak var olan kıyılardan yeni kıyı üretmek üç farklı yöntemle yapılır. Bu yöntemler;

* Kıyı doldurma,

* Kıyı kurutma,

* Kıyı kazanma yöntemleridir (Ardıçoğlu R.; 2019).

Bu yöntemler kullanılarak kıyı üretildikten sonra istenilen amaca uygun yeni kentsel kıyılar planlanır ve üretilir.

E. Dolgu Alanı Tanımı, Özellikleri, Kullanım Alanları:

1. Dolgu Alanı ve Kıyı Dolgu Alanı Tanımı:

Doğal kuvvetlerle doğal malzemelerin birikimi sonucu dolan alanlara ya da insan eliyle doğal ya da yapay malzemeler kullanılarak doldurulan alanlara dolgu alanları denir (Akkündüz Z ve Karaca K; 1997).

Kıyı Dolgu Alanı: Kıyı kenar çizgisinin deniz yönünde kalan, her türlü kalıcı yapıyı taşıyan alana kıyı dolgu alanı denir (Akkündüz Z ve Karaca K; 1997). Deniz göl ve akarsu kıyılarında farklı işlevlere alan kazanmak için kıyı çizgisinden su yönündeki suyun kaya, toprak, moloz ve beton gibi malzemeleri farklı tekniklerle doldurularak arazi elde edilmesine kıyı dolgusu denir (Ardıçoğlu R.; 2019).

Dolgu kıyı kanununda net bir şekilde tanımlanmamıştır. İmar hukukunda yapı olarak geçen dolgu, kamu yararı için yapılan idari işlemdir. Dolgu deniz, göl vb. su alanları kıyısında arazi kazanmak amaçlı yapılan bir işlemdir. Temel şart ise kamusal ihtiyaç doğmasıdır.

2. Dolgu Alanı Sınıflandırılması

Dolgu alanları oluşum şekillerine göre, kullanılan materyale göre ya da kullanım amacına göre sınıflandırılır.

Oluşum şekline göre dolgu alanları, doğal ve yapay dolgu alanları olarak sınıflandırılır. Doğal dolgu alanları, akarsuların taşıdığı alüvyonlu toprakların akarsu ile denizin birleştiği noktada birikerek oluşturduğu deltalar, su veya rüzgâr erozyonu ile diğer doğal etkiler sonucu deniz özelliklerini kaybederek karalaşan alanlardır (M.E. Küçükakça; 2014). Samsun ilinde Kızılırmak Nehri'nin taşıdığı alüvyonlar ile oluşan Bafra Deltası ve Yeşilirmak Nehri'nin taşıdığı alüvyonlar sonucu oluşan Çarşamba Deltası doğal dolgu alanlarına birer örnektir (Şekil 4, 5).

Şekil 4. Yeşilirmak Deltası

Kaynak: URL-3

Şekil 5. Kızılırmak Deltası-

Kaynak: URL-2

Yapay dolgu alanları ise, toplum ihtiyaçlarını karşılamak için insan eliyle doldurulan alanlardır (Güven P.; 2000). Rekreasyon alanı için doldurulan Samsun Batıpark rekreasyon alanı için dolgu yapılmış fotoğrafında gösterilmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Batı Park dolgu yapım süreci

Kaynak:(Belde Planlama, 2019)

Dolgu alanları diğer sınıflandırılma şekli de aşağıdaki gibidir:

Serbest Dolgu Alanı: Bu alanlar Belediyelerin kontrolündedir. Belediyeler bu alanları kamu yararına açabileceği gibi, turizm amaçlı kullanabilir ya da özel kişi ve kuruluşların kullanımına verebilir.

Resmi Dolgu Alanları: Bu alanların kullanımı kamuya kapalıdır. İçinde devletin hizmetinde olan askeri liman ve devlet limanları gibi yapıların yer aldığı girişi özel izin gerektiren alanlardır.

Özel Amaçlı Dolgu Alanları: Koruma, tesisleşme gibi özel bir amaç için yapılan, resmi kurum veya kuruluşlara verilen ve kamu kullanımına kapalı olan alanlardır.

Dolgu alanlarının işlevsel kullanımlarına göre sınıflandırılması ve detayları şu şekildedir.

a. Kamu Tesisleri Amaçlı Kullanımlar (Liman vb.)

Kıyılar Kamu Tesisleri yapımı için kullanılır. Deniz ile kara arasında geçiş noktası olan kıyılar deniz ulaşımının karaya bağlantısını sağlar. Dolayısıyla

kıyılar, ticaret ve yolcu limanları, yat limanları, demirleme alanları ve bu alanlarla ilgili diğer tesislerin yapıldığı alanlardır. Kara ve deniz ulaşımını birbirine bağlayan eşik olan kıyılar bu yapıların yapılabileceği tek alandır. Liman ve demirleme ile ilgili kıyıların doldurulması ve düzenlenmesi ülkemizde ve dünya da çok başvurulan yöntemdir. Tarihi gelişim sürecinde kara ulaşımının zorluklarına karşı deniz ulaşımı gelişmiştir. Deniz ulaşımının gelişmesi, kıyıda liman şehirlerinin kurulmasını gerektirmiştir. Liman ve ona bağlı gelişen etrafındaki tesisler, demir ve karayolu şehrin gelişmesinde önemli bir etken olmuştur. Liman şehirlerinde gelişme hızı diğer kentlere göre daha fazladır.

Burada kıyı dolgusu ile Kurvaziyer Limanı ve alışveriş merkezi, restoran ve gezinti alanları oluşturulmuştur. Bu alanda Liman ve ona bağlı işletmeler yapılmıştır (Şekil 7).

Şekil 7. İspanya Barcelona Kurvaziyer Limanı

Kaynak: URL-4

b. Ulaşım Amaçlı (yol genişletme, havalimanı vb.)

Kıyılar kara ulaşımı için dolgu yapılarak kullanılır. Karayolunun kıyıdan geçmesi gerektiği durumlarda arazi yetersizliği ya da topografik engeller nedeni ile kıyılar doldurularak yol yapımı için kullanılır (Şekil 8).

Şekil 8. Ordu-Giresun Havalimanı dolgu alanı üzerine yapılmıştır

Kaynak: URL-5

c. Endüstriyel amaçlı kullanımlar (antrepo, depo, rıhtım tersane vb.)

Karadeniz sahil boyunca ulaşım kara şeridinde çözümlenememiş kıyı doldurma yöntemi uygulanmıştır. Kıyı dolgusu ulaşım amaçlı havayolu yapımında da gözlemlediğimiz bir yöntemdir. Sahil illerinde düz alan bulunmasına topografya ve coğrafyanın müsaade etmediği durumlarda havalimanı yapılabilecek düz ve geniş alan deniz doldurularak elde edilmektedir. Endüstriyel yapıların yapımı için dolgu alanlar kullanılır (Şekil 9).

Şekil 9. İzmir Alsancak Limanı URL-6

Özellikle ticari limanla bağlantılı üretim ve depolama alanları veya kıyıda olması gereken endüstriyel tesislerin yapımı için kıyı dolgu alanları kullanılır. İzmir Alsancak Limanı'nda ticari liman sahası için gerekli depolama alanları için dolgu ile alan kazanılmıştır.

d. Rekreatif amaçlı kullanımlar (park, yeşil alan, meydan, oyun alanları, spor alanları vb.)

Rekreasyonel faaliyetler için kıyı dolgu alanları çok tercih edilir. Rekreasyonel faaliyetler insanların boş zamanlarını geçirecekleri, fiziksel ve psikolojik anlamda yenilenecekleri, dinlenebilecekleri, farklı aktiviteler olarak tanımlanır. Kıyılar bu anlamda insanların en çok tercih ettikleri mekanlardır. Dolayısıyla kıyılar rekreasyonel amaçlı yoğun kullanılmakta, yetersiz kaldığı ya da tüketildiği durumlarda dolgu ile yeniden üretilerek kullanılmaktadır.

Samsun Kent merkezi kıyıları da dolgu yöntemiyle genişletilerek rekreasyonel amaçlı kullanılmaktadır. Samsun Batı Park alanı kıyı dolgusu ile kent halkının kullanabileceği açık alanlar olarak üretilen rekreatif alana örnektir (Şekil 10)

Şekil 10. Samsun batı park (Uğur Bıyık Video Arşivi, 2019)

e. Koruma amaçlı kullanımlar (dalgakıran vb.)

Kıyıların korunması amaçlı da kıyı dolgusu uygulanır. Kıyı alanlarını, liman ve iskeleleri, kıyıdaki yapıları, tekne ve gemileri dalgaların aşındırıcı etkisinden korumak için dalgakıranlar yapılır. Ayrıca liman faaliyetlerinin akıntı ve dalga hareketlerinden etkilenmeden rahat çalışması için de setler yapılır.

f. Yapılaşma amaçlı kullanımlar (konut vb.)

Yeni yerleşim alanları üretmek için de deniz doldurma yöntemi kullanılır. Yoğun nüfusun olduğu yerlerde veya kıyı alanlarının az olduğu bölgelerde yerleşim amaçlı kıyı dolgusu yapılarak yeni arazi üretilir. Yerleşim amaçlı kıyılar deniz yönünde doldurulduğu gibi, son yıllarda kıyıdan bağımsız deniz ortası da doldurularak yapay adalar oluşturulmaktadır.

Şekil 11. Dubai Palmiye Adaları URL-7

Dubai'deki Palmiye Adası kıyıdan bağımsız deniz ortasında dolgu yöntemi ile yapay ada üretimine en çarpıcı örnektir. Yine bu yapay ada denize yapılan dolgu ile kıyıya bağlanmıştır (Şekil 11).

3. Kıyılarda Dolgu Teknikleri

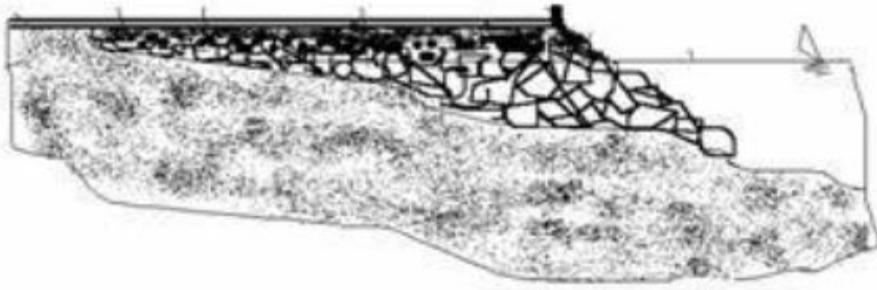
Dolgu teknikleri kıyının yapısı ve fiziksel özelliklerine göre farklılık gösterir. Fakat farklı tekniklerin dikkat etmesi gereken ortak özellikleri vardır. Bu özellikler;

Dolgu tekniklerini kıyının doğal yapısına en az zarar verecek şekilde uygulanması,

Deniz suyunun özümleme ve yenileme mekanizmasını en az zarara uğratacak ya da mümkünse bozmayacak teknikle uygulanması,

Deniz tabanının ve deniz suyunun seçilen dolgu malzemeleriyle kirlenmemesi şeklindedir (M.E. Küçükakça;2014).

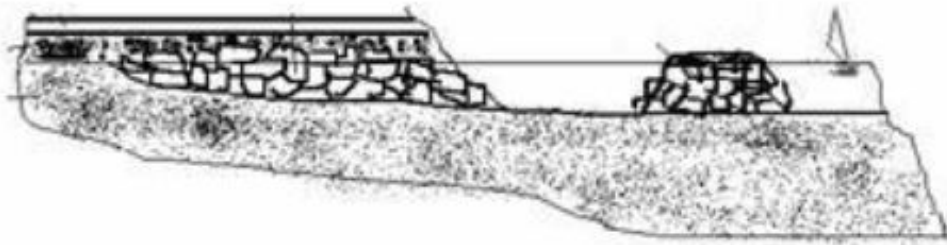
a. Topraksız hafriyat tekniği

Şekil 12. Topraksız hafriyat (www.dr-huso.com; M.E. Küçükakça;2014).

Topraksız hafriyat yöntemi sığ bölgelerde uygulanmaktadır. Öncelikle topraksız iri kaya parçaları dolgu alanına yerleştirilir. Sonrasında iri kaya parçaları arasında kalan boşlukları doldurmak için küçük kaya parçaları ve çakıl aralara doldurulur. Son olarak toprak dökülerek, silindirlerle sıkıştırılır. Oluşturulan yeni zeminin yerleşmesi doğal çökmelerin olması beklenir. Çöken alanlar doldurulup sıkıştırıldıktan sonra üst yapı yapımı başlar. Bu yöntemle doldurularak kazanılan kara parçası rekreasyon amaçlı kullanıma uygundur (Şekil 12).

b. Karışık hafriyat tekniği

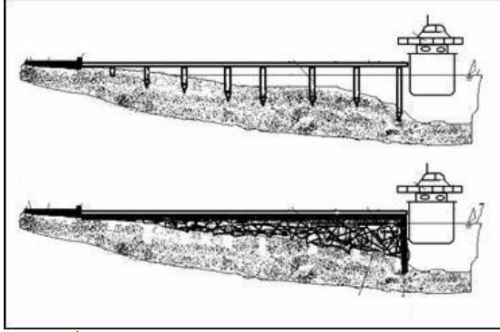
Şekil 13. Karışık hafriyat (www.dr-huso.com; M.E. Küçükakça;2014).

Bu teknikte sığ su alanlarda kullanılır fakat alana karışık topraklı malzeme dökülür. Bu nedenle toprağın ve çamurun denize yayılmasını önlemek için önce dolgu yapılacak alan beton setle çevrilir. Set içinde kalan alana karışık hafriyat malzemesi dökülür. Bu teknik daha çok mendirek veya küt iskele yapılarak deniz ile dolgu alanının irtibatını kesilmesi gereken durumlarda uygulanır (Şekil 13).

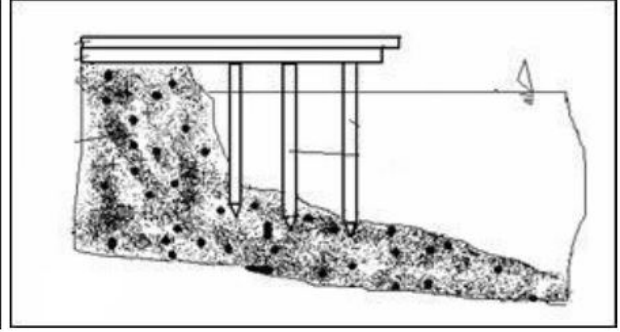
c. Beton iskele yöntemi

Bu teknik dar ve sınırlı alana sahip kıyılarda uygulanır. Deniz tabanına monte edilen çelik- beton kazıklar üzerinde dolgu alanı yapılır. Dolayısı ile deniz

ortamına zarar verilmez. Bu yöntem ile sınırlı alana sahip kıyılarda yaya, araç yolları ve otoparklar yapılır (Şekil 14,15).

Şekil 14. İskele dolgu tipleri

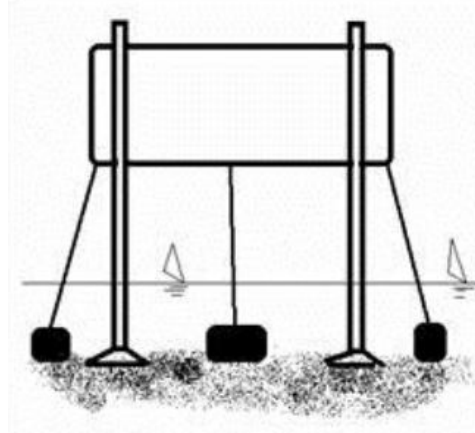
Şekil 15. Beton iskele, rıhtım

Kaynak: (M.E. Küçükakça;2014).

Kaynak: (M.E. Küçükakça;2014).

d. Yarı batık dolgu yöntemi

Yarı batık dolgu yönteminde, iki veya daha fazla gövdeli gemiye benzet yapı ile dolgu alanı oluşturulur. Bu yöntem iskele, mendirek, dalyan ya da dalgakıran yerine yapılır. Bu yöntemin zararlı etkilerinden biri güneş ışığı dolgu alanının altına geçememesi, diğeri ise yapının sabit olmayışından ötürü hava ve deniz hareketlerinden etkilenmesidir (Şekil 16).

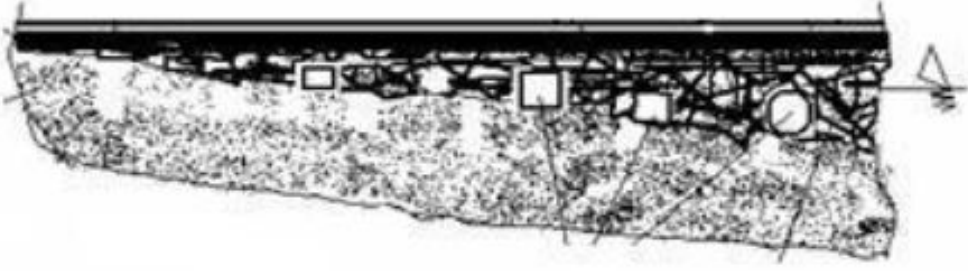
Şekil 16. Yarı batık yüzer dolgu şekli

Kaynak: (www.dr-huso.com; M.E. Küçükakça;2014).

e. Borusal beton kanallı dolgu yöntemi

Suyun devir daimine ihtiyaç duyulan dalyan, barınak, dalgakıran, küt iskele gibi yapılar için uygulanan dolgularda borusal beton kanallı dolgu yöntemi tercih edilir. Bu yöntemde yapılan kanallar sayesinde liman ve marina gibi yapılar

içinde bulunan su kendini yenileyebildiğinden yosunlanma ve kirlenme en aza indirgenir. Dolayısıyla durağan suyun oluşturduğu zararlarda en aza indirgenir. Bu nedenle liman ve mendirek gibi yapıların içlerinde bulundurdıkları deniz yapıları ve yüzer yapılar en az zararı alırken buralardaki canlı yaşamı da kısmen korunur devamlılığı sağlanır (Şekil 17).

Şekil 17. Küt iskele de su devir daimini sağlayan borusal kanallar

Kaynak: (www.dr-huso.com; M.E. Küçükakça;2014).

F. Dolgu Uygulamasının Kıyılara Etkisi

Dolgu yapımı kıyılardaki ekosistemi bozduğu gibi doğal güzelliklerin de kaybolmasına neden olur. Dolayısıyla dolgu projesi yapıldığı kıyıya, çevreye en az zarar verecek şekilde hazırlanmalı ve dolgu uygulamasının projeye uygun yapılması kontrol edilmesi sağlanmalıdır. Hatalı yöntemler kullanılarak, uygun olmayan malzemeler ile doldurulması, ticari amaçların ön planda olduğu dolgu uygulamaları çok büyük sorundur. İnşaat hafriyat atıkları ya da çöp olarak nitelendirilen sınıflandırılmamış ve dönüştürülmemiş artık malzemeler ile dolgu yapılması zararlı olduğu gibi tehlikelidir.

Dolgu yapımında kullanılan topraksı hafriyat gibi uygunsuz malzeme, akıntı, dalga, rüzgâr gibi etkenlerle denizin dibine yayılmakta zamanla denizin dibine çökmektedir. Zamanla bu malzemeler eriyerek yayılır, tabaka oluşturur, deniz suyunu kirletir, oradaki canlıların, bitkilerin ışıksız oksijensiz kalmasına sebep olur. Bu şekilde biyolojik ortamın değişimi o bölgedeki canlı çeşitliliğini azaltmaktadır.

Hatalı yapılan dolgular deniz suyunun doğal akış dengesinin değişimine neden olmaktadır. Bu durumda deniz kendisini temizleyemez ve yenileyemez. Hatalı yöntem ve yanlış malzeme kullanılarak yapılan dolgular aşırı yağışlarla,

dalga ile bütünlüğünü koruyamamakta, çökmekte dolayısıyla can ve mal kaybına sebep olmaktadır. Şekil 18 ve 19’da deniz doldurularak yapılan Karadeniz Sahil yolunda yaşanan kötü tecrübe görülmektedir (Şekil 18, 19).

Şekil 18. Karadeniz Sahil Yolu

Şekil 19. Karadeniz sahil yolu

Kaynak: URL-8

Kaynak: URL-9

Dolgu alanlarında yanlış ve yoğun yapılaşma deprem gibi doğal felaketlerde can ve mal kaybının çok fazla yaşanmasına sebep olmaktadır. Fotoğraflarda görüldüğü üzere Marmara Depreminde Gölcük sahillerinde dolgu alanları üzerinde yaşanan acı tecrübe görülmektedir. Bu nedenle dolgu alanlarında yönetmelikte belirtildiği oran ve ölçülerde yapılaşmaya gidilmeli ve çoğunlukla rekreatif amaçlı açık yeşil alanlar olarak düzenlenmelidir.

Modern ve zararsız malzemeler kullanılarak yapılan dolgu uygulamasının dahi çevreye zarar verdiği düşünüldüğünde yanlış yöntem ve malzeme kullanılarak yapılmış dolgunun ortaya çıkarabileceği zararların ne boyutlarda olabileceği ancak gelecek kuşaklar tarafından net olarak görülecektir (Şekil 20) (Province, 2000; Küçükakça M.E.; 2014)

Şekil 20. Marmara Depremi sonrası Gölçük sahili

Kaynak: URL-10

G. Kıyı Dolgu Alanları ile İlgili Yasal Düzenlemeler:

Doldurma ve kurutma yöntemiyle arazi üretme ve bu araziler üzerinde yapılacak yapılar 1990 yılında çıkarılan 3621 sayılı kıyı Kanunu'nda belirtilmiştir. Bugün yürürlükte olan 01.07.1992 yılı 3830 sayılı kanun da yapılan değişikliklerle kıyıda doldurma ve kurutma yoluyla elde edilen yeni araziler de yapılacak yapılar tekrar belirtilmiştir.

Dolgu ve kurutma yoluyla elde edilen alanlarda ve sahil şeritlerinde yapı yapılabilmesi için Uygulama İmar Planı yapılması ve kanun hükmüne göre onaylanması gereklidir. Kıyı Kanunu'nun 7. maddesinde kamu yararı söz konusu olduğu durumlarda Uygulama İmar Planı kararıyla ekolojik özellikler dikkate alınarak deniz, göl ve akarsularda doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilir denilmiştir. Elde edilen bu arazilerde Kanun'un 6. maddesinde belirtildiği gibi iskele, liman, barınak, yanaşma yeri, rıhtım, dalga kıran, fener, çekek yeri, kayıkhanesi, tersane, gemi söküm yeri, tasfiye ve pompaj istasyonları, su ürünleri üretim ve yetiştirme tesisi gibi yapı ve tesisler ile 13.maddede belirtilen yapı ve tesisler ve kanunun 7. maddesinde yer alan sabit olmayan duş, gölgelik, soyunma kabini, 6 metrekareyi geçmeyen büfe, kirletici etkisi olmayan fosseptik yapımını

gerektirmeyen tuvalet, ahşap iskeleler, kara, deniz, hava ulaşımına yönelik altyapı ve tesisler, park, çocuk bahçesi, açık spor alanları ve açık alan ağırlıklı olmak üzere ve emsali aynı amaçla ayrılan alanın %3'nü, yüksekliği 5.5 metreyi geçmeyen takılıp sökülebilir elemanlar ile inşa edilen lokanta, gazino, çay bahçesi ve sergi üniteleri ve idari binalarını içeren fuar, piknik, eğlence alanları yapılabilir (Kıyı Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği).

Kanunda, dolgu alan üzerine yapılacak yeşil alan, park çocuk bahçesi, yol, açık otopark gibi sosyal alt yapı alanları kent ihtiyacı söz konusu olduğu durumlarda yapılabileceği ve bu alanların ortak kullanım amacı taşıması gerektiği anlatılmıştır. Yani kent sorun ve ihtiyaçlarını çözmeye yönelik dolgu alanlarının kullanılmasına izin veren hükümler, kent yaşamının daha düzenli hale getirilmesini ve ortak kullanım sağlanmasını amaçlamaktadır. Kıyıda yapılabilecek tesislerle ilgili imar planlarının onay makamı, ilgili büyükşehir belediyesi ve valiliktir. Dolayısıyla valilik tarafından hazırlanan gerekçe raporu dolgu planlarının incelenmesinde son derece önemlidir.

H. Dolgu ve Rant

Kanun hükümlerinde dolgu işlemleri sadece zorunlu hallerde ve kamu yararı adına yapılabileceği açık olarak belirtilmiştir. Fakat dolgu işleminin kanuna uygun zorunlu hallerde yapıldığı gibi, bol kazanç elde etmek maksatlı keyfi uygulamalar da görülmektedir. Özellikle yerel yönetimlerce suni rekreasyon alanları oluşturarak maddi gelir etme amaçlı dolgu alanları üretilmektedir. Dolgunun doğal yaşama çevreye geri dönüşü olmayan zararlar verdiği bilimsel bir gerçek olsa da bu durum halkın büyük çoğunluğu tarafından bilinmediği öneminin anlaşılmadığı görülmektedir. Bu durumda yerel yönetimleri rahatlatmakta ve daha kolay dolgu yapım kararı almalarına neden olmaktadır.

Yasalarda oluşan boşluklar ve denetim eksikliği nedeni ile kıyılarda kamu yararı ve ortak kullanımı ilkeleri işlevsizleştirilmekte, kıyılarda oluşan baskıyı azaltıcı, yaşamı kolaylaştıran lakin doğal hayata zarar veren yapılaşma oluşmaktadır. Kıyılarda dolgu yaparak inşa edilen sahil yolları ve rekreasyon alanları doğal kaynakların yitirilmesine neden olan yapay çözümlerdir. Tüm bu uygulamalar neden- sonuç ilişkisine dayanmaktadır. Kentlerde artan nüfusu taşıyamayan ulaşım sistemi nedeni sahilde dolgu yaparak yol yapılmasına sebep

olmuştur. Yine kentlerde hatalı imar uygulamaları nedeni ile kent içinde korunamayan yeşil alanları telefı etmek için rekreasyon amaçlı dolgu alanları yapılmaktadır.

Dolgu yapımını cazip hale getiren bir neden de dolgu yöntemi ile elde edilen arazilerin çok değerli olmasıdır. Halkın sahildeki yaşamı sevmesi dolayısıyla kıyı bölgelerinde konut sahibi olmanın bir statü kabul edilmesi de kıyılardaki dolgu sebeplerindendir.

1. Halkın Dolgudan Kazancı

Yoğun, hızlı ve hatalı kentleşme sonucu ulaşım, yeşil alan gibi temel ihtiyaçları karşılanamayan, çevre bilinci eksik olan toplumlar bu sorunların kıyılarda giderilmesinden mutlu olurlar. Sahilde dolgu yapılarak oluşturulan yollar halkın günlük hayatını kolaylaştırmakta ulaşım sorununu çözmektedir. Yeşil alan sorununa bakıldığında yine kıyı dolgu alanları üzerinde yapılan park, spor alanı, piknik alanı, gezinti alanı, çocuk oyun alanları gibi rekreasyon alanları kentin betonlaşan yapısından halkı çekip çıkaran, yaşam kalitesini yükselten mekânlar olarak değerlendirilir. Çok az bilinçli halk doğaya çevreye verilen tahribattan rahatsız olur ve bu tahribatla mücadele eder, halkın büyük çoğunluğu özellikle sosyal alanlardan memnundur. Bu açıdan dolgu alanlarını halkın talep ettiğı düşünülebilir. Samsun kent merkezi ölçeğinde bakıldığında da kentte beton kütleler arasında sıkışan halkın da dolgu uygulamalarından memnun olduğu görölmektedir. Özellikle Doğu Park, Batı Park ve bu alanları birbirine bağlayan sahil gezinti yolu, bu alanlarda yer alan piknik yerleri, spor alanları, yürüyüş parkurları her gelir düzeyindeki halkın rahatlıkla kullanabildiğı alanlardır.

Yapılan ikili görüşmeler sonucunda dolgu alanları oluşum sürecinde sıkıntılar yaşansa da sonuçta oluşan rekreasyon alanlarından halk memnun ve kullanmakta olduğu görölmektedir. Dolgu alanları üzerinde ki uygulamalar ile kamu ortak kullanımı sağlanabildiyse, toplum ihtiyaçları giderilebiliyorsa halk dolgudan memnun olmaktadır.

2. Belediyelerin Dolgudan Kazancı

Dolgu alanlarını planlamak ve uygulamakla yükümlü olan kıyı belediyeler yaptıkları icraatları seçim zamanında kendilerine oy olarak dönmesini beklerler.

Kent içinde oluşan kentsel alan sorunlarını çözmeye kıyılar, kıyılarda dolgu yöntemi ile üretilecek karasal alanlar ilk tercihlerinden olmaktadır. Ülkemizdeki kıyı şehirlerinin çoğunda kıyıda cazibe merkezleri oluşturma eğilimi vardır. Yeşil alan ihtiyacını karşılamak amacı ile yapılan dolgu alanları yerel yönetimler için iyi bir gelir kaynağıdır. Büyük inşaatların hafriyatları denizlerdeki dolgu alanlarına döktürülmektedir. Ayrıca belediyeler dolgu alanında yapılan kafe, büfe ya da otopark gibi alanları kiraya vererek de kazanç elde etmektedir.

İ. Dolgu Alanı Kullanımına Dünya'dan Örnekler

Kıyılarda dolgu pek çok ülkede kamu yararı için uygulanan denizden alan kazanma yöntemidir. Evrensel kıyı değerlerine göre kıyı politikalarını belirleyen ülkelerde dolgu işlemi; doğal hayatın korunmasına dikkat edilen, hafriyat artıklarının depolama yeri olarak değil de özel malzemeler kullanılarak yapılan, coğrafi zorlukların insan hayatındaki olumsuzluklarını azaltmayı amaçlayan bir uygulamadır. Burada coğrafi güçlükler nedeni ile modern teknikler kullanarak pek çok dolgu işlemleri uygulayan örnek ülke Hollanda ve bir liman şehri olan, kıyı dolgu alanları planlaması ile şehir ile bütünleşmesi ve kent katma değer kazandırması konusunda örnek olması ve Samsun sahilleri doldurulurken örnek alındığı belirtilen Barselona şehri incelenecektir.

1. Hollanda Örneği:

Topraklarının çoğunluğu deniz seviyesinin altında olan Hollanda, dolgu konusunda ileri teknolojiler kullanmıştır. Öncelikle topraklarını su baskınlarından korumak sonrasında ise su seviyesinin altındaki verimsiz topraklarını verimli hale getirmek amaçlı yaptıkları dolgular ülkeyi dolgu konusunda örnek hale getirmiştir.

Hollanda topraklarını koruma ve kazanmak için yaptıkları zorlu işlemlerinin karşılığını dolgu alanlarından elde ettiği gelirle almaktadır. Hollanda'nın dolgu ile toprak kazanma konusundaki başarısını Avrupa'da söylenen “God created the earth, but the Dutch created the Netherlands” yani “Tanrı dünyayı yarattı ama Hollanda'yı Hollandalılar yarattı” şu söz çok iyi anlatmaktadır. Öyle ki 41bin 500 kilometrekare olan yüz ölçümünün 7 bin kilometrekaresini dolgu yolu ile elde etmişlerdir. Hollanda'da dolgu işleminde modern teknikler kullanılmakta,

kullanılan malzemenin doğa ile uyumlu olması gerekmektedir. Burada dolgu işlemi; derin sulardan çekilen kumun sığ kıyılara ve sahile yayılması şeklindedir. Gemiler ve gemilerden uzatılan borularla kum anakaraya dolgu alanına ulaştırılır.

Doldurulan yerlere özel inşaat teknikleriyle tarım arazisi, havaalanı, liman gibi ülke ekonomisine katkı sağlayan projeler yapılır. Hollanda dolgudan elde ettiği alanlara yürüyüş yolu, bisiklet parkuru veya spor merkezi gibi rekreasyon alanları yapmak yerine tarım gibi ülkeye gelir getiren uygulamalar yapmaktadır. Dolayısıyla dolgu projelerinde kamu yararı ve sürdürülebilirlik ilkelerini net olarak sağlayan projeleri hayata geçirmektedir (Şekil 21).

Şekil 21. Hollanda’da dolgu yolu ile elde edilen tarım arazileri

Kaynak: (Murphy, Noel, 2011)

Hollanda felsefe olarak da teknik olarak da dolgu konusunda lider bir ülkedir. Öyle ki verimsiz atıl olan topraklarını dolgu yolu ile yeniden üretmiş, ülke ekonomisine katkı sağlayacak şekilde yapılandırmış ve bu yolla büyük gelirler elde etmektedir. Kullandığı teknik ve mühendislik tecrübelerini de uluslararası pazarda ihraç etmiş ve pek çok dolgu projesine imza atmışlardır (Küçükakça M.E.;2014).

2. Barselona Kenti Örneği

Barselona Akdeniz'in batısında, Akdeniz'e kıyısı olan en büyük metropollerdendir. Kuzeydoğu ve kuzeybatı yönünde uzanan kent 13,2 kilometre

uzunluğunda kıyı hattına sahiptir. Kentin en büyük kamusal alanı olan bu hattın 9 kilometresi liman alanı olarak kullanılırken 4,5 kilometresi plajlardan oluşmaktadır (Barcelona City Council, 2010; Şaşko Ş. 2019). 18. yüzyılda kent ile deniz arasındaki sur duvarı yıkılmıştır. 19. yüzyılda kentin güneyinde dolgu alanlarında yaşam başlamıştır. 19. yüzyılda kent büyümesi, kentsel dönüşüm projeleri öne çıkmış, 1888 yılındaki World Expo etkinliği kapsamında kentsel projeler yapılmaya başlanmıştır. Kentin liman bölgesi büyütülmüş, kıyı alanının çoğunluğu sanayi bölgesine dönüştürülmüş ve kıyıda kıyıya paralel bir demiryolu inşa edilmiştir.

Devamında buradaki sanayi yapılarının ulaşım ihtiyacını karşılamak için 12 şeritli otoyol yapılmıştır. Bu uygulamalardan kentin kıyısı ve çok da güçlü olmayan kent-kıyı ilişkisi zarar görmüştür. Günümüze kadar olan süreçte Barselona kıyılarında en kesiti yer yer 1000 metreyi bulan, 2,1 kilometre kare dolgu yapılarak karasal alan elde edilmiştir. 17. yüzyılda liman yapımı ile başlayan dolgu alanlarında, liman, otoyol, demiryolu, konut ve rekreasyon alanları yapılmıştır. Antik kentin doğusundaki plaj alanı ise tarihten günümüze kadar yaşatılmaktadır.

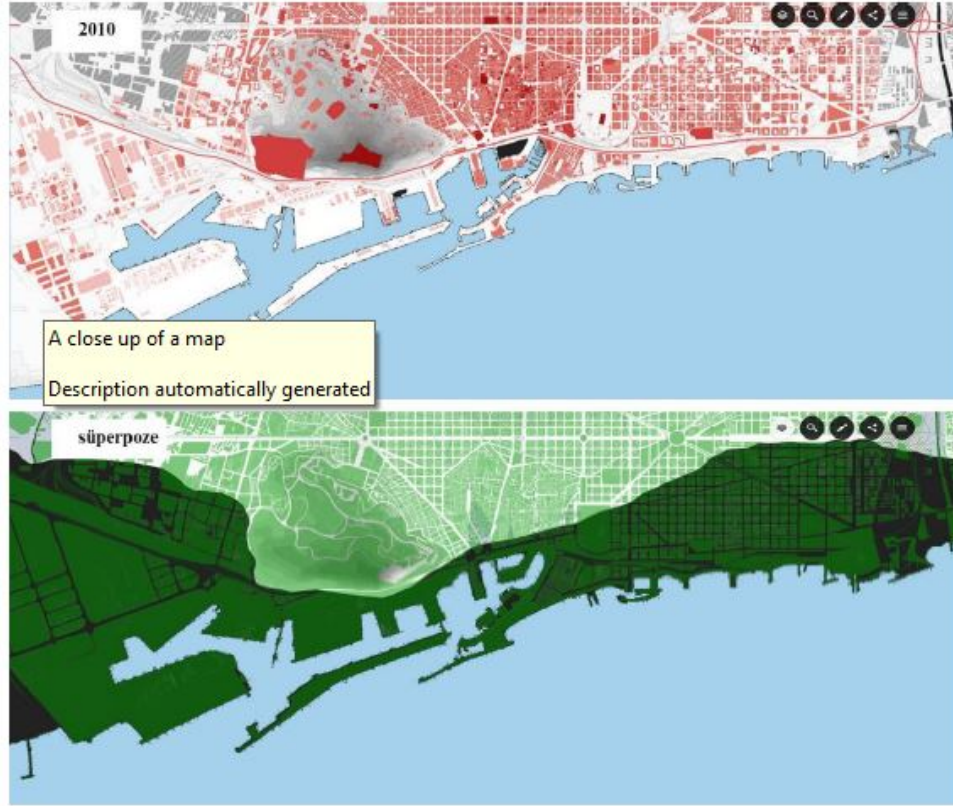
Barselona kent dokusu liman çevresinde gelişmiştir. Sanayi kent dışına taşınmış, kent içindeki sanayi yapıları terk edilmiştir. Liman, kullanılmayan sanayi yapıları ve ulaşım yolları, kent merkezi ve kıyı arasında bir sınır oluşturmuştur. 20. yüzyılın ikinci yarısında kıyı ve kent arasında oluşan bu yapay sınırın kaldırılması fikri ortaya çıkmıştır. Barselona'nın 1992 yılındaki Olimpiyatlara ev sahipliği yapması bu fikri daha güçlendirmiştir. (Şekil 22 Jauihainen, 1995, Şaşko Ş. 2019).

Şekil 22. Barselona 1992 Olimpiyatları kıyı alanları şekillenme haritası

Kaynak: (Jauihainen, 1995; Şaşko Ş.2019)

Kent ve kıyı ilişkisini güçlendirmek için Antik Liman bölgesinde kıyı alanına, rekreasyon, turizm ve işyerleri yapılarak kamusal kullanıma öncelik verilmiştir. Terkedilen sanayi yapıları ticaret ve turizm yapılarına dönüştürülmüş, bölge çekim alanı haline getirilmiştir. Kıyı alanlarını canlandırmak, çekici hale getirmek, hem yerel halk hem de turistlerin cazibe merkezi haline gelmesi için “Moll de Fusta ve Perı” projeleri geliştirilmiştir. Kent ve kıyayı birbirinden ayıran B-10 otoyolu yer altına alınarak Antik liman ve kent kıyısına erişim kolaylaştırılmıştır. Üstteki araç yolu ise daraltılarak yaya öncelikli bir taşıt yoluna dönüştürülmüştür. Bu projeler ile Antik liman bölgesinde turizm ve ticaret merkezi oluşturulmuş, kıyı yürüyüş aksı güçlendirilmiş, insan ölçeği dikkate alınan tasarım kararlarıyla kıyıya ulaşım imkânları arttırılmış yani kent ve kıyı ilişkisi iyileştirilmiştir. Sanayi devriminde ekonomik gücünü sanayiden alan Barcelona, kıyı alanlarındaki düzenlemeler ile ekonomik faaliyetleri turizm ile destekler hale gelmiştir

Şekil 23. Barselona 1992 Olimpiyatları kıyı alanları şekillenme haritası

Kaynak: (Jauihainen, 1995; Şaşko Ş.2019)

Barselona tarih boyunca kıyıya doğru büyümüş, kıyı kenar çizgisi tarihteki yerinden önemli ölçüde uzaklaşmıştır. Lakin kıyı ve kent ilişkisini güçlendirmek üzere önemli projeler yapılmıştır (Şekil 23). Limana rağmen kıyı alanlarında kamusal kullanımlar öne çıkarılmış, Barselona plajı turistler ve yerel halk için önemli olmuştur. Barselona bunlara rağmen kent ve kıyı ilişkisinin tam olarak sağlanamadığı yönünde eleştirilmekte, kentten kıyıya ulaşımın kolaylaştırılması için çalışmalar devam etmektedir (Şaşko Ş. 2019).

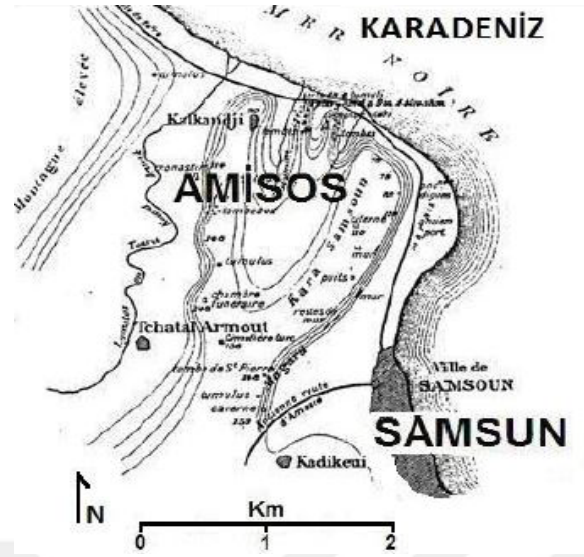
III. ARAŞTIRMA ALANI

Çalışma alanı olarak bir kıyı kenti olan ve özellikle merkez kıyıları yapılan dolgular sonucu doğallığını kaybetmiş değişime uğramış Samsun kenti seçilmiştir. Karadeniz'in merkezinde yer alan Samsun kenti Karadeniz'in kıyısında kurulmuş uzun yıllar doğallığını korumuş fakat demiryolu hatları ile başlayan liman ve ona bağlı tesislerin yapılması için doldurulmaya başlayıp etap etap yapılan dolgular ile doğallığını tamamen kaybetmiştir. Dolgu alanları üzerine yapılan rekreasyon alanları yeşil alanlar ile sahiller tekrar halka kazandırılmaya çalışılmaktadır.

A. Araştırma Alanı Tarihi

Samsun kentinde yaşanan hızlı kentleşme, nüfus artışı, hatalı planlama ve şehircilik uygulamaları sonucunda kamusal alan, açık yeşil alan, donatı eksiklikleri gibi sorunlar hızla artmıştır. Kentleşme baskısı sonucunda oluşan sosyal donatı, yeşil alan ve altyapı eksikliklerini gidermek amacı ile Samsun kent merkezi kıyılarının doldurulması yöntemi ile yeni mekanlar oluşturulması gündeme gelmiştir. 1950'li yıllarda Liman yapımı için sahil doldurulmaya başlanmış ve çeşitli amaç ve sebeplerle günümüze kadar dolgu işlemleri devam etmiştir. Yeni mekân üretmek amacı ile yapılan bu kıyı dolgusu, Samsun kent kıyılarında yeni mekân oluştururken, mevcut kentsel kıyıların doğallığının bozulmasına, mekânsal olarak yeniden üretilmesine ve dolayısıyla değişimine neden olmuştur. Bu nedenle Tez kapsamında Samsun kent merkezi kıyıları incelenmiştir.

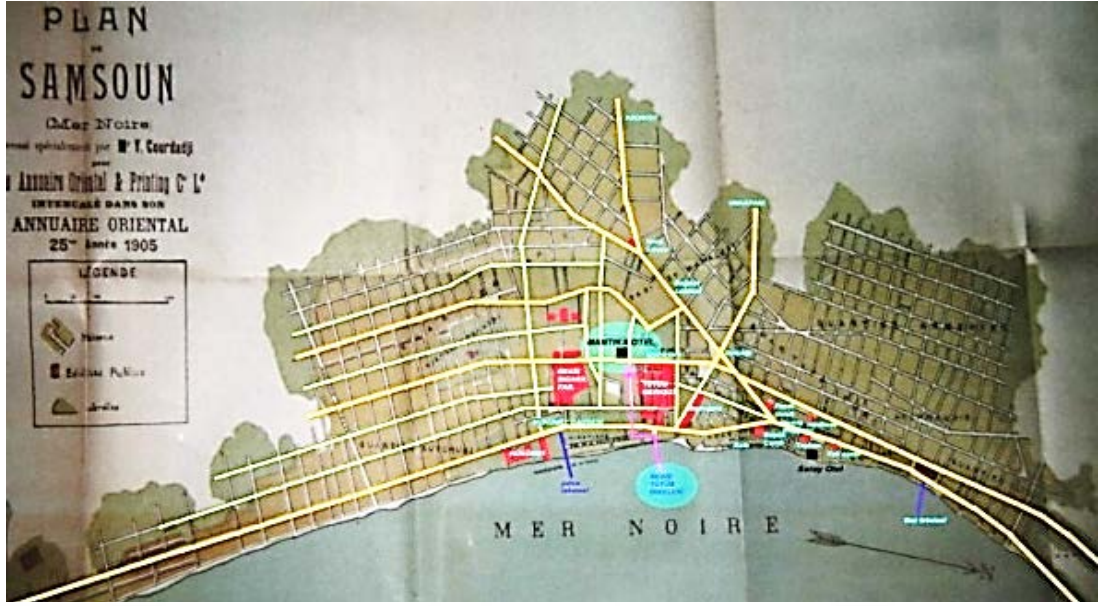
1. Cumhuriyet Öncesi

Şekil 24. Amisos (Karasamsun - Gavursamsun) ve Türklerin yerleştiği Müslüman Samsun

Kaynak: (Yılmaz C;2015)

Tarihsel geçmişi ilkçağlara kadar uzanan Samsun tarih boyunca Amisos, Amisos, Enete, Sampson, Simisso ve Pompeipolis gibi değişik adlarla anılmıştır. Şehir sırayla Hitit, Pers, Roma ve Bizans imparatorluğu ile yönetilmiş, 9. yüzyılda Arap akımına uğramış, zamanla ticari önem kazanmıştır. İlk olarak 1185'te Selçuklu (Türklerin) yönetimine geçmiştir (Şekil 24). Sonrasında ise Cenevizlilere geçen şehir Mehmet Çelebi döneminde Osmanlı Devleti sınırları içine girmiştir. Cenevizliler Amisos Tepesi civarına Türkler ise bugünkü Cumhuriyet Meydanı'nda sahil kesime kadar uzanan bölüme yerleşmişlerdir. 1869 yılında ise Amisos olarak bilinen bölge Cenevizlilerin elinden savaşarak alınmıştır. Çekilme sırasında Cenevizliler tarafından tüm şehir ateşe verilmiş, yangın söndürülememiş ve tüm Amisos yanmıştır (Yılmaz C;2015).

Şekil 25. 19. Yüzyıl'ın sonunda çizilen kent planı (Belde Planlama)

Bu yangından sonra kent cadde ve sokakların denize dik indiği, çoğunlukla bahçeli iki katlı evlerden oluşan ızgara sisteminde planlanmıştır (Şekil 25, Yılmaz C; 2015).. Bu planın da etkisi ile 1870 yıllarından sonra kent daha planlı ve modern gelişmeye başlamıştır

Şekil 26. Fener Burnu'nda (eski adı ile Kalyon Burnu) Samsun Deniz Feneri

Kaynak: (Belde Planlama)

Samsun kurulduğundan itibaren mal ve hizmetlerin deniz ile kara arasında aktarma alanı olması nedeni ile liman şehri özelliğinde olmuştur. Modern liman tesisleri yapılincaya kadar Kalyon burnu gemilere kısmı koruma sağlamış, uç

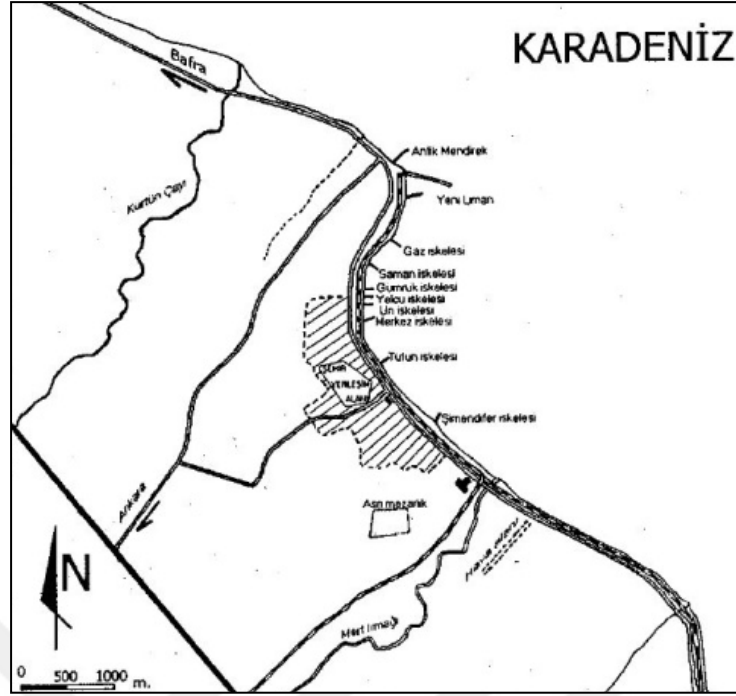
kısmına yapılan Deniz Feneri ise gemilere uzun yıllar rehberlik yapmıştır (Şekil 26, Yılmaz C; 2015).

Osmanlı'nın eline geçtiği ilk dönemde Karadeniz'in bir iç deniz haline gelmesi, yabancı bandrollü gemilerin Karadeniz'e girişinin yasaklanması ile ticari önemini kaybeden şehir duraklama dönemine girmiştir (Uzuneminoğlu H.;2015). Bu duraklama dönemi XIX. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa bandrollü gemilerin Karadeniz limanına yük boşaltmaya başlaması ile şehir yeniden hareketlenmeye başlamıştır (Çadircı 1990, Uzuneminoğlu 2015).

Şekil 27. Şekil 27. Samsun iskelesi (Belde Planlama,Anonim)

Bu dönemde şehrin hinterlandı genişlemiş, Samsun Doğu Anadolu ve İç Anadolu'nun dışarıya bağlandığı kapı haline gelmeye başlamıştır. Samsun'dan başlayıp Amasya, Tokat, Sivas Malatya, Harput ve Diyarbakır üzerinden Bağdat'a uzanan ticaret yolu dönemin en önemli ticaret yollarındandı. Samsun bu ticaret yolunun doğal limanıydı (Ünal 1988; Uzuneminoğlu 2015). Şehirdeki ticaretin canlanması neticesinde 1880'li yıllarda Şimendifer, Yolcu, Tütün, Gümrük, Gaz, Dakik, Zahir ve Park adlı iskeleler yapılarak, deniz ve kara bağlantısı güçlendirilmiş liman fonksiyonu arttırılmıştır (Şekil 27, 28).

Şekil 28. 1950'li Yıllar Öncesi Samsun Şehri ve Dolgu

Kaynak: (Uzun A.; (uZUN a;2000)Öncesi Kıyılar (Uzun A.; 2000)

Şehrin ulaşım açısından taşıdığı önem ve gelişme sonraki dönemlerde, Trabzon, Ege kıyıları ve İç Anadolu'da yaşayan Rum, Ermeni ve Avrupalı tüccarların Samsun'a yerleşmeye başlamasına neden olmuştur (Yolacı 1991; Uzuneminoğlu 2015). Ayrıca Kafkasya'dan Anadolu'ya geçen göçmenlerin Trabzon limanı dışında Samsun limanını kullanmaları dolayısıyla göçmenlerin bir kısmının Samsun ve çevresine yerleşmeleri de şehrin önemine katkı sağlamıştır (İpek 1991; Uzuneminoğlu H.2015).

Sonrasında göç yolları üzerinde bulunan kentin, ülkede yaşanan iç ve dış karışıklıklar nedeniyle nüfusu artmıştır. Kırım Savaşı sonrası ilk kitlesel göçünü alan şehrin nüfusu 10 binden 45 bine çıkmıştır.

Kente yönelik ikinci önemli göç dalgası ise Doksan Üç savaşında yaşanmıştır. Balkanlar ve Kafkaslardan kaçan Müslümanların çoğunluğu Samsun'a sığınmıştır. Bu dönemde daimî konaklama bölgesi olan Samsun geçiş üssü haline de gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı esnasında ise üçüncü büyük göç dalgası yaşandı. Diğer bir dalga ise Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla yapılan anlaşmalar neticesinde Samsun'da yaşanan mübadele ile Yunanistan'dan göçenler oldu (Yılmaz C; 2015).

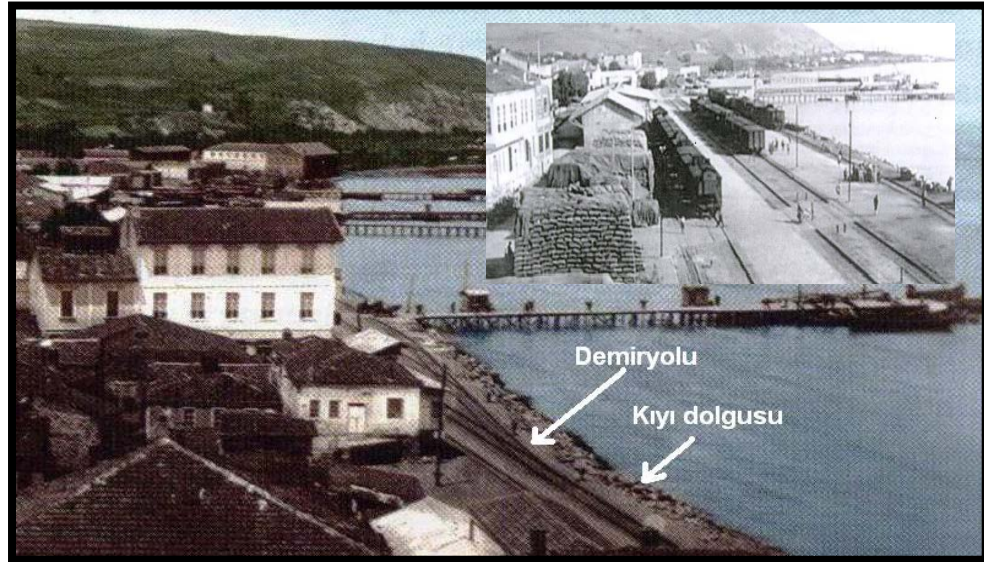
.Bu nedenle Samsun kıyıları iskele ve demiryolu öncesi doğallığının değişim süreci başlamıştır (Şekil 30).

Şekil 30. Sahildeki ilk dolgu çalışmaları

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

Demir yolu hattının Samsun-Çarşamba arasındaki 39 kilometrelik kısmı ise 1933 yılında tamamlanmış, şehrin doğusuna uzatılmıştır. Demiryolu yapımını karayolu yapımı da takip etmiş Samsun Karadeniz'in Anadolu'ya çıkış kapısı olmuştur (Şekil 31).

Şekil 31. Samsun kıyı boyunca ilk dolgular ve Samsun- Sivas demiryolu

Kaynak: (A.Uzun- Anonim)

Şekil 32. Samsun limanı kuruluşunun ilk halleri

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

Demiryolu hattının Samsun'a kazandırılmasından sonra kentte modern limana olan ihtiyaç daha da artmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında liman yapımı için girişimlerde bulunulduysa dahi ekonomik sebeplerden dolayı sonuç alınamamıştır. 1953 yılında liman yapımına başlanmış 1960 yılında dalgakıran ve rıhtımların inşası tamamlanmıştır (Şekil 32). Takip eden yıllarda eklemeler yapılmış Samsun Limanı yükleme ve boşaltma yapılan önemli bir liman haline gelmiştir (Yılmaz C.;2015).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlayan demiryolu inşaatı ve 1950'li yıllardan sonra artan karayolu inşaatları sayesinde Samsun gerisindeki geniş hinterlandın Karadeniz'e açılan kapısı olmuş, aynı zamanda da Karadeniz'i Anadolu'ya ve Akdeniz'e bağlayan aksın başlangıcı olmuştur. Dolayısıyla kent çeşitli mal ve eşyaların deniz ile kara taşıtları arasında aktarma sağlayan liman kenti olmuştur.

Samsun tarih boyunca bu özelliği ile var olmuş, lakin önemi azalmış ya da durma noktasına gelmiştir. Hatta 1989 Samsun Limanı önemini iyice kaybetmiş işlemez hale gelmiştir. Dönemin idarecileri o günlerde limanı kapatıp sahili halkın hizmetine açmayı düşünmüşler. Bu durum kısa sürmüş Sovyetler Birliğinin batması ile 1990'da Türkiye'nin kömür, kereste ithalat merkezi olması ve Rusya'ya gıda ve inşaat malzemeleri gönderilmeye başlanması ile Samsun Limanı önemini geri kazanmıştır (Yılmaz c: 2015).

Samsun'un nüfusu Cumhuriyetin ilk yıllarında çok değişmemiştir. 1950'li yıllarda başlayan, Türkiye genelinde yaşanan köyden kente göç dalgası

Samsun'da da görülmüştür. Bu yıllarda yapılan modern liman inşası, demir ve karayolları yapımı ve benzeri çalışmalar ile Samsun doğu illerinden göç almasının sebebi olmuştur (Şekil 33).

Şekil 33. Modern Samsun Limanı

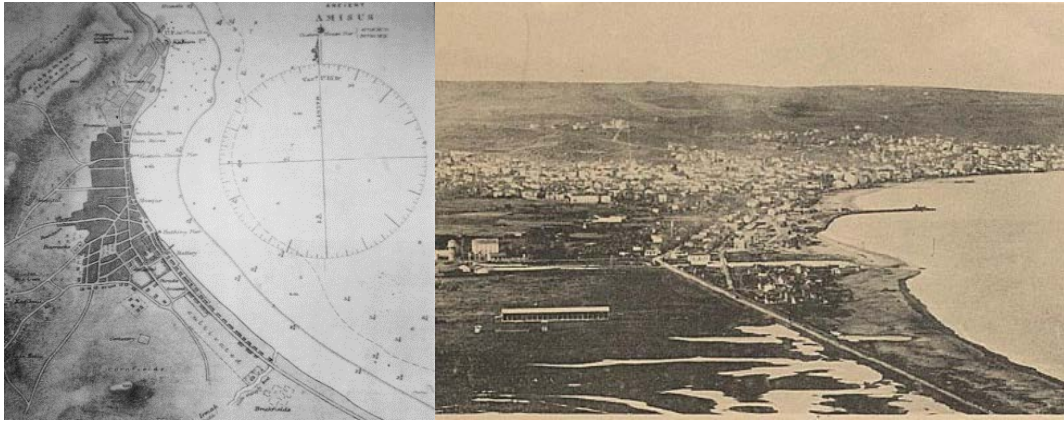
Kaynak: URL-11

Kısa dönemde şehir Türkiye'nin önde gelen şehirlerinden olmuş, birçok bölge müdürlüklerini Samsun'a çekmiştir. Geçmişten beri varlığını sürdüren tütün üretimi ve ona bağlı yaprak tütün işleme ve sigara sanayisindeki gelişmeler, 1970 yılında Azot ve Bakır fabrikalarının yapılması kentin ekonomisini refah düzeyini arttırmıştır. Samsun Fuarının açılması ile kent çekim merkezi haline gelmiştir. Tüm bu gelişmeler doğrultusunda 1950'li yıllardan sonra kentsel nüfus artmıştır. 1927 yılında 55 bin 458 olan kentsel nüfus, 1955 yılında 122 bin 260 iken 2000 yılında 635 bin 254'e yükselmiştir (Yalçinkaya B.; 2019). Günümüzde de kentsel nüfus kırsal nüfusa karşı hızla artmaktadır.

Türkiye'nin genelinde yaşanan kentlere yoğun göçler sonucu hızlı ve plansız bir kentleşme Samsun'da da kaçınılmaz olmuştur. Şehirlerin nüfus artış hızlarına bağlı olarak, nüfus artış hızının üzerinde şehrsel kullanım alan ihtiyaçları oluşur (Uzuneminoğlu H.). Samsunda da hızlı nüfus artışı sonucu şehrsel alan yetersiz kalmış büyümeye gelişmeye ihtiyaç doğmuş şehir mekânsal ve fonksiyonel olarak değişmiştir.

3. Alansal Gelişim Süreci

Samsun tarih boyunca hiç yer değiştirmemiş, sadece mekân olarak yatay yönde yayılarak büyümüş, ilk kurulduğu yer olan Kara Samsun'dan deniz kıyısına inmiş, doğu yönde gelişerek sahile yaklaşmıştır. Yüzyıllar boyunca kent doğuda Mert Irmağı, batıda Fener burnu arasında kalmıştır. Güneyde ise sırtını tepelik alanlara yaslamış, bu tepelerin arkasına da geçmemiştir. Kuzeyde Karadeniz ile sınırlanmıştır. Şehrin kuzey tarafındaki düzlük alanlar sazlık ve bataklık olması ve bataklık olmayan kesimlerde dik yükselen yamaçlar, güneyde ise eğimli arazi nedeni ile kent doğu - batı yönünde dar kıyı gelişim göstermiştir (Şekil 34).

Şekil 34. Samsun şehrinin dar kıyı etrafında geliştiği alan

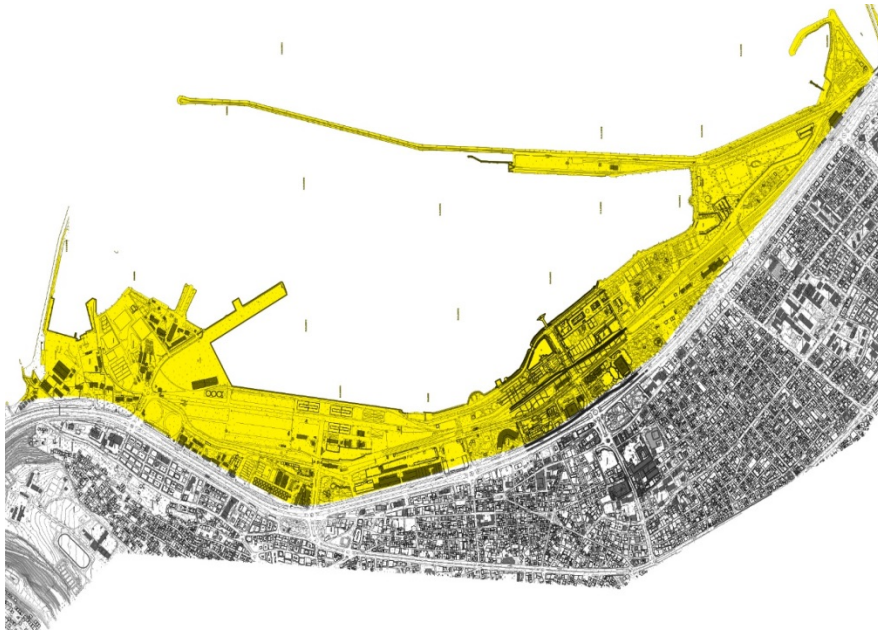
Kaynak: (Belde Planlama)

Şehir 1950'li yıllarda Mert Irmağı'nın doğusuna geçmiş güneyde ise hafif eğimli arazilere doğru geliştiği gözlemlenmiştir. Samsun şehrinde ilk çağlardan beri yerleşim olmasına rağmen 1950'li yıllara kadar sahillerinin doğal halini korumuştur. Demiryolu, karayolu hatlarının yapılmaya başlaması ile sahiller doğal yapısının değişimi başlamış Modern Liman yapımı ile hızlanmıştır. Samsun şehrin gelişim yönünü sınırlandıran fiziki engeller, artan nüfus ile plansız ve hızlı kentleşme sonucu günümüzde yaşanan şehir içi kullanılabilir arazi sıkıntısı geçmişte de yaşanmıştır. Daha şehrin nüfusu 40 binden az olduğu 1945li yıllarda IV. Üniversite haftası için Samsun Limanı ve Hinterlandı başlıklı yazısında Tanoğlu (1944) “... Aynı zamanda çok dar olan ve şimdiden dolmuş olan Samsun'un sahil ovası denizden arazi kazanmak suretiyle ilerideki tesisler için genişletilmeli ve yeni kıyıda bir rıhtım yapılmalıdır.” demiştir.

O günlerde belki ilk kez gündeme gelen denizi doldurarak arazi kazanma düşüncesi sonrasında yerel idareciler tarafından benimsenmiştir (Uzun A; 1998). 1970'li yıllardan itibaren hızla artan kent nüfusunun barınma başta olmak üzere tüm ihtiyaçlarını şehir merkezinde karşılamak zorlaşmıştır. Kentin gelişme alanının sınırlı olması, kıyıdan uzaklaştıkça eğimin artması gibi olumsuz etmenler konut ve diğer ihtiyaçların karşılanabileceği yeni alanların oluşturulmasında zorluk oluşturmuş, yeni arazi ihtiyacı doğmuştur.

Yeni gelişme alanı olarak Fenerburnu'nun batısında, Baruthane Deresi içindeki Vakıf Arazisi, 19650-60'lı yıllarda yapılan imar planında mesire yeri olan Atakum bölgesi öne çıkmıştır. Atakum Bölgesinde kamusal binaların yapılması, toplu konut alanları oluşturulması bu bölgeye talebi arttırmış devlet dairelerinin etkisi ile şehrin gelişme yönü Kürtün Deresi'nin batısına geçmiştir.

1970'li yıllarda kent merkezinde ihtiyaçların karşılanabileceği alana gereksinim aşırı derecede artması üzerine deniz doldurularak alan kazanılması planlanmıştır. Tren yolu hattı, karayolu hatları için dolmaya başlayan sahil, modern liman yapımı ile doğallığını kaybetmeye başlamıştır. Samsun kıyılarında ilk olarak liman yapımı için 49,6 hektar alan doldurulmuştur. Liman içinin derinleştirilmesi için limandan çıkan malzemeler ile deniz doldurularak kıyı çizgisi geri çekilmiş, yaklaşık 200 hektarlık alan yeniden üretilmiştir (Şekil 35).

Şekil 35. Liman sonrası, liman içi dolgu alan sonrası 2005 yılı haritası

Kaynak: (Belde Planlama)

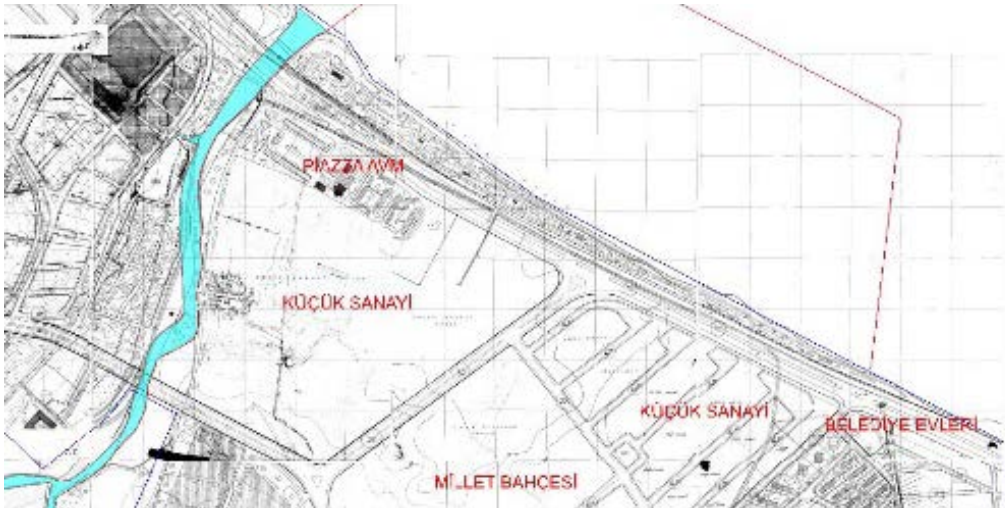
Sonrasında şehir halkının sahil ile kucaklaşabileceği, gezip dinlenebileceği açık alanlar yaratmak için limanın doğusunda Mert Irmağı ağzı ile Toptepe önündeki balıkçı barınağına kadar olan alanın doldurulması gündeme gelmiştir. Birinci dolgu alanı olarak anılan, Doğupark dolgu alanı elde edilmiştir. Doğupark için 34,6 hektar Mert Plajı, Sevgi Gölü ve Sahi Yolu için ise 24,5 hektar, Canik'teki sosyal tesisler için ise 12,9 hektar alanı dolgu yöntemi ile yeniden üretilmiştir (Şekil 36).

Şekil 36. 2005 yılına ait Doğupark dolgu sahası haritası

Kaynak:(Belde Planlama)

1980'li yıllara kadar limanın batısında Kürtün Çayı'na kadar olan kıyılar şehre en yakın kıyılardı.1995 yılına kadar doğallığını koruyan delta doldurulmaya başlanmıştır. (Şekil 37).

Şekil 37. Batı Park Dolgu alanı öncesi harita 1960

Kaynak:(Belde Planlama)

İlk etapta Samsun Limanı'nın batısından, eski Eğitim Fakültesi(günümüzde Güzel Sanatlar Fakültesi) doğusundaki mendireğe kadar olan alan dolduruldu.Sonrasında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin hazırladığı proje (EK 5) kapsamında bu alanın batı sınırı Kürtün çayı ağzına kadar büyütüldü (Şekil 38).

Şekil 38. Batı Park dolgu sahası (2005)

1997 yılının sonlarında ikinci dolgu alanının sınırları bir kez daha genişletilerek Kürtün Çayı'nın 750 metre batısına geçilmiştir. Batı park için yaklaşık 84 hektar kıyı dolduruldu. 2015 yılında Atakum sınırları içinde, Golf Sahası yapımı için 65 hektar alan daha dolduruldu (Şekil 39).

Şekil 39. Samsun Golf sahası

Kaynak: (Googlearth 2022)

B. Araştırma Alanının Sınırları ve İçeriği

Doğusunda Ordu, batısında Sinop, güneyinde Tokat ve Amasya ile komşu olan Samsun kentinin kuzeyinde Karadeniz bulunur. Samsun kent merkezi İlkadım, Atakum, Canik ve Tekkeköy adlı dört merkez ilçeden oluşur (Şekil 40).

Şekil 40. Samsun ilinin coğrafi konumu

Kaynak: URL-12

Tarih boyunca şehrin kuruluş ve gelişmesinde coğrafi konumu çok önemli olmuş, ekonomik, sosyal ve siyasi anlamda şehrin gelişimini ve dokusunu desteklemiştir. Bir şehrin kurulduğu alan ve çevresi ile ilişkileri konumunu belirler. Kentin konumu iyi ise kent büyür ve genişler, değilse daralır küçülür önemini yitirir. Samsun konumu itibarı ile Karadeniz Bölgesi'nin ortasında ve kıyı şeridindedir.

Canik Dağları'nın alçaldığı, Yeşilırmak ve Kızılırmak nehirlerinin getirdiği alüvyonlarla oluşan iki büyük ovaya hemen hemen aynı mesafede küçük bir koyun kıyısındadır. Şehrin konumunun diğer bir özelliği ise, iç bölgelerden gelen yolların Karadeniz'e ulaştığı yerde yer almasıdır. Karadeniz'i Mezopotamya'ya bağlayan bu yol tarih boyunca kervan yolu olarak kullanılmıştır. Günümüzde de Samsun Karadeniz'in iç bölgelere açılan kapısı konumundadır.

Çalışma alanı Samsun Kent Merkezi kıyılarındaki dolgu alanlarıdır. Kent merkezinde seçtiğimiz alan doğuda Doğupark ile başlayıp, batıda yeni tamamlanan Golf Sahasını içine alan sahil şeridindeki dolgu alanlarıdır.

Şekil 41. Çalışma Alanı Sınırları

1. Doğupark

Doğu Park, Mert Irmağı'nın doğusunda liman sahasından sonra 1970'li yıllarda doldurulmaya başlanan ilk dolgu alandır. Alana ilişkin dolgu kararı, Devlet Demir Yollarına ait binaların taşınması gerekçesi ile verilmiştir (EK-1). Bu alan için Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne Peyzaj Projesi hazırlanmıştır fakat uygulamada bu projeye sadık kalınmamıştır (EK-4). Projede araç yolları, otoparklar, yürüyüş gezinti aksları ve doğusundan itibaren Mavi Işıklar Eğitim, Dinlenme ve Rehabilitasyon Merkezi, Aqua Park, Karavan Park, Bandırma Gemi Müzesi ve Milli Mücadele Parkı, Piknik alanları, Anfi Tiyatro, Tartan Pist, Anakent Sosyal Tesisleri, Anakent Butik Otel, Tenis Kulübü Ali Alan Yurt Spor Tesisleri ve Bisiklet Parkurları, Kafeler, gibi tesisleri ve açık yeşil alanlar yer almaktadır (Şekil 42).

Şekil 42. Doğu park dolgu sahası-Bandırma Gemi Müzesi ve Milli Mücadele Parkı

Kaynak: (Uğur Bıyık Arşivi, 2019)

Doğu Park'ın hemen girişindeki Ali Alana Yurt Spor Tesisleri, Tenis Kulübü ve Anakent sosyal tesisleri halkın giremediği, üyelik sistemi olan işletmelerdir. Doğu Parkta toplu taşıma araçları, raylı sistem ya da özel araçla ulaşmak mümkündür. Yaya olarak ulaşmak mümkün olsa da zordur. Yaya olarak parkın doğusunda ve batısında olmak üzere sadece iki noktadan giriş yapılabilir. Her iki yönde de Atatürk Bulvarı'nı yaya geçmek gerekmektedir. Doğu yönde Bandırma Gemi Müzesi karşısında bir üst geçit var fakat Şekil 42'de görüldüğü

gibi tüm karayolunu bu geçit ile geçmek mümkün değil. Batısında ki girişte halka kapalı olan tesisler yer almakta, piknik alanı ve yürüyüş alanlarına bu tesislerden sonra ulaşılmaktadır (Şekil 43).

Şekil 43. Doğu Park dolgu alanı

Kaynak: (Google earth, 2022)

Ayrıca Piazza Avm'nin önünde de bir yaya üst geçit bulunmakta lakin bu geçit çok dar özellikle bayram kutlamaları gibi yoğun zamanlarda ihtiyacı karşılamamaktadır. Yeni yönetim Gülsan sanayii bölgesi değişimi sonucu Gülsan Külliyesi ile Doğu Parkı yeşil yaya köprüsü ile birleştirilerek Canik Doğu Park Yaşam Projesi ile mevcut parkın çok daha işlevsel hale getirileceğini açıklamıştır.

Şekil 44. Doğu park dolgu sahası içinde bulunan Suada kompleksi

Kaynak: (Uğur Bıyık Arşivi, 2019)

2. Liman İçi Bölgesi

Şehir içinde kamusal alan sıkıntıları gidermek çeşitli hizmetler için alan kazanmak için deniz doldurularak yeni kullanım alanları kazanılması planlanmış ve kıyı çizgisi geri çekilerek yaklaşık 200 ha alan kazanılmıştır. Bu alana öncelikle ulaşım tesisleri, liman, demir yolu bakım atölyeleri, depolar, limana bağlı depolama, ticari ve idari hizmet birimleri yapılmıştır. Limanın iki mendireğın arasında kalan alan da kumluk oluşmuş sonrasında kum ile doldurulmuş ve buraya ilk olarak pazar kurulmuş, pazar kaldırıldıktan sonra fuar kurulmuş, fuardan sonra değışerek, gelişerek, daha çok yeşil alan oluşturulmaya çalışarak günümüzdeki halini almıştır. Alan içerisinden geçen Fuar Caddesi alanı ikiye bölen daha çok minibüslerin kullandığı yoldur (Şekil 45).

Şekil 45. Liman içi dolgu sahası

Kaynak: (Google Earth, 2022)

Mert Irmağı'ndan itibaren Limaniçi dolgu alanında Emek Heykeli, Mert Plajı, Hayvanat Bahçesi, Evcil Hayvan Park, Sevgi Köprüsü, Sevgi Park, Sevgi Gölü, taşıt yolu ve otoparklar devamında ise; Gar Binası-Gar Park, Lunapark, Muzaffer Önder Parkı, Samsun Valiliğı, Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Çok Amaçlı Salon, Gösteri Binası, İlkadım Anıtı, Atatürk Kültür Merkezi, Kültür Park, Hayal Kahvesi, Balık Hali, Adnan Kahveci Park, Samsun İtfaiye Müdürlüğü, Serra Otel, Toprak Mahsulleri Ofisi, Türk Telekom Anonim Şirket Ambarları, Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü, Samsun Yeni Müze ve İlkadım Atletizm Pisti, Fuar caddesinin üstünde yer almaktadır(Şekil 45). Fuar caddesinin

alt kısmında ise, Düğün Salonları, Yabancılar Çarşısı, Kurtuluş Yolu, temsili Tütün İskelesi, Kurtuluş Parkı, Liman-Serbest Bölge, Sahil Güvenlik Karadeniz Bölge Komutanlığı, Ulaştırma Bölge Müdürlüğü, Toprak Mahsulleri Ofisi yer almaktadır (Şekil 46).

Şekil 46. Denizden liman içi bölgesine bakış

Kaynak: (Uğur Bıyık video arşivi, 2019)

Dolgu alanlarında yapılan binalar tesisler zamanla kaldırılarak yeni projeler üretilmiş bölgenin yapısı değişen yönetimle birlikte değişmiştir. Örneğin Liman içi dolgu alanı üzerinde demiryollarına ait bakım atölyeleri ve depolar, Büyük Samsun Oteli, Etnografya Müzesi, Ondokuz Mayıs Kapalı Spor Salonu, Gelişim Sahnesi, Borsa Sitesi, Fuar Binaları, kıyı boyunca barakalar, şehir içinde çalışan dolmuş, minibüs ve otobüsler için duraklar olan Bafra Garajı, gibi ulaşım tesisleri yapılmıştı. Liman içini tamamen doğallığından koparan betonlaştıran bu yapılar sırayla yıkıldı. 2006 yılından sonra garaj ve borsa binaları kaldırıldı (Şekil 47). Takip eden yıllarda Kapalı Spor Salonu ve otel binası kaldırıldı Onların yerine yeşil alan, park yapıldı. (Şekil 48).

Şekil 47. Yıkılan Samsun Büyük Otel- 2015

Şekil 48. Yıkılan Borsa Sitesi ve Bafra garajı

Kaynak: (www.wowturkey.com/cetinkosar)

Kaynak: (www.milliyet.com.tr)

Şehrin açık-yeşil alan ihtiyacını karşılamak, kenti kentliyi deniz ile buluşturmak adına Kültür Park, Kurtuluş yolu ve parkı gibi çoğunluğuna açık yeşil alanlar yapıldı (Şekil 49). Fakat 2021 yılına geldiğimizde yeni bir kararla Samsun Büyük Şehir Belediyesi park alanı içine önce “Alo 153” Kent Yönetim Merkezi binasını ve şimdilerde ise İlçe Toplu Ulaşım Transfer Merkezi alanını yapmaktadır.

Şekil 49. Cumhuriyet Meydanı'ndan Kurtuluş Yolu'na Bakış

Kaynak: (Uğur Bıyık video arşivi, 2020)

Kamuda, Kıyı Kenar Çizgisi içinde kalan bu dolgu alanına yapılan yeni yapıların Kıyı Kanununa aykırı olması ve kentin trafiğine aşırı yük getireceği nedeni ile tartışılmakta olsa da yapımına devam edilmektedir. Ayrıca Başkan Mustafa Demir, şu an yabancılar pazarı olan eski fuar alanına eski cazibesini kazandırmak için yeniden düzenleme çalışmaları yapacaklarını açıklamıştır.

Liman içi bölgesine toplu taşıma araçları, Raylı Sistem ve özel araçla ulaşmak mümkün. Şehrin hemen önünde yer alan bu bölgeye yaya ulaşmanın en büyük zorluğu Atatürk Bulvarı'nı yürüyerek geçmek zorunda kalmaktır. Yine bu kısımda karayolunun yanından geçen raylı sistem ve alan içindeki tren yolları yaya ulaşımını kesmektedir. Sevgi Gölü'nün hemen karşısında bir yaya üst geçit var lakin bu geçit tren raylarını geçmek için yapılmış, karayolunu geçerek şehirle bağlantısı kurulmamıştır (Şekil 50).

Şekil 50. Doğu Park Üst Geçit, Tren Rayları, Sevgi Gölü

Kaynak: (Uğur Bıyık video arşivi, 2019)

3. Batı Park

1955 yılına kadar doğallığını koruyan delta plan raporunda belirtildiğine göre inşaat atıklarının depolama alanı olarak belirtilmiş ve Batı Park etaplar halinde çok uzun zamanda doldurulmuştur (EK 3).

İlk etapta limanın batısından, eski Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Fakültesi doğusundaki mendireğe sonrasında batıda Kürtün Çayı ağzına kadar doldurulmuştur. Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne dolgu alanı için peyzaj projesi

(EK 5) hazırlanmıştır ama bu projeye bağlı kalınmamıştır. Plan raporunda (EK 2) belirtilen marina yer tespiti sonucunda yapılan marina Yelken Kulübüne verilmiştir. Bu kulüp üyelik sistemi ile çalışmakta, isteyen herkes gidememektedir.

Dolgu alanında yer alan Sheraton Otel'den hemen sonra Fener Plajı, Yelken Kulüp, Samsun Buz Pisti, balık lokantaları, Amazon Köyü, Amazon Heykeli ve Aslan Heykelleri, Amazon Kafe, teleferik, piknik alanları, Hayal Kahramanları Parkı, Go-Kart Tesisleri, Sosyal Güvenlik Kurumları Merkezi, Mustafa Dağıstanlı Spor Tesisleri, Okçuluk Tesisleri ve alan içindeki taşıt yolu ve otoparklardan oluşmaktadır (Şekil 51).

Batı Parka özel araç ya da toplu taşıma araçları ile ulaşmak mümkündür.

Şekil 51. Batı Park'tan Sheraton Otel'e bakış

Kaynak: (Uğur Bıyık video arşivi, 2019)

Şekil 52. Batı Park'tan Atakum'a Bakış

Kaynak: (Uğur Bıyık video arşivi, 2019)

Alan içinde araç yolları ve otoparklar yer almaktadır. Yaya ulaşım alanının konumu nedeni ile zordur. Kent merkezi ve Atakum arasında kalmaktadır. Karşısındaki yerleşim alanları tepede yer almakta aradan karayolları geçmektedir. Alan içinde Teleferik ile Tümülüslere ve oradaki tesise ulaşmak mümkündür fakat çok yoğun kullanılmamakta gezinti amaçlı kullanılmaktadır (Şekil 52).

Çalışma alanımızın son kısmı ise en son dolgusu yapılan Golf Sahasıdır. Dünyanın ilk denize dolgu Golf sahası olan Samsun Golf sahası 9 delik olarak 2016 yılında açıldı. 2018 yılında 9 delik daha eklenerek 600 dönüm çıkarılmıştır.

Dolgu alanları öncelikle halkın açık yeşil alan ihtiyacını gidermek, spor ihtiyaçlarına, eğlenme dinlenme ihtiyaçlarına cevap vermek için tasarlanmış, kentin, kentlinin deniz ile buluşmasına imkân verecek şekilde planlanmıştır. Doğu Parktan itibaren tüm dolgu alanları sahil şeridi deniz tarafındaki yol ile birbirine ve Atakum sahil yoluna bağlanmıştır.

C. Araştırma Alanı ile İlgili Çalışmalar

Sahil kenti olan Samsun kıyıları yoğun yapılaşmanın etkisi ile dolgulara maruz kalmış, doğal yapısı bozulmuştur. Bu durum dikkatten kaçmamış Samsun kıyıları, yapılan dolgular ve kullanımlar çeşitli bilim dalları tarafından farklı açılardan incelenmiştir.

Samsun kıyıları ile ilgili ilk çalışma, 1999 yılında yaptığı “Samsun Kıyılarında Yapılaşma ve Yeni Kıyı Düzenlemeleri” başlıklı Prof. Dr. Ali Uzun çalışmasıdır. Yine Uzun 2000 yılında “Samsun’da Kıyı Yönetimi” adlı çalışmayı kaleme almıştır. Uzun bu çalışmalarında Doğu park, Batı park ve Limaniçi sahillerindeki dolgu sahalarına, burada yaşanan antropojenik (doğada insanoğlunun neden olduğu etkiler) değişikliklere, mevzuata aykırı yapılara eleştirel bir yaklaşımla dikkat çekmiştir.

Samsun Kenti Kıyı Dolgu Alanının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi ve Öneriler (Yılmaz K.E.;2007) başlıklı çalışmada ise Samsun Kent Merkezi kıyılarındaki dolgu alanları, Peyzaj mimarlığı ilkeleri bakımından incelenmiştir. Hücresel Otomat-Markov Zinciri Yönetimiyle Samsun Kıyı Alanlarındaki Mekansal Değişimlerin Modellenmesi (Öztürk D.; 2013) adlı çalışmada ise

Samsun kent merkezi ve merkez ilçe kıyılarındaki antroponim değişimler incelenerek kıyıların gelecekte alacağı durum tespiti yapılmıştır. Samsun Şehri Kıyı Şeridinin Rekreatyon Potansiyelinin Gülez'in Açık Hava Rekreatyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi Yöntemi ile Belirlenmesi (Gül S., Yılmaz Ali; 2019) adlı makalede ise Samsun Şehri deniz kıyı şeridi (Doğuda Toptepe, batıda ise Taflan) özellikle rekreatyon anlamında incelenerek, alanın rekreatyon potansiyeli tespit edilerek önerilerde bulunulmuştur.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, “Samsun Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim ve Planlama Projesi Mekânsal Strateji Planı” başlıklı çalışmasında Samsun Büyükşehir sınırları içindeki kıyılar (Tekkeköy, Canik, İlkadım, Atakum) ve Çarşamba ilçe kıyıları pilot proje alanı olarak seçilmiştir. Çalışmanın amacı; ülkemiz kıyı bölgelerindeki kentleşme, sanayileşme turizm ve ikinci konut gelişmesi gibi nedenlerden kaynaklanan sorunları yeni bir planlama anlayışıyla, kıyı alanları için bütünleşik bir plan ortaya çıkarmak, seçili alan için her tür ve ölçekte arazi kullanım planları, sektörel ve tematik planlar, projeler, uygulamalar ile katılım, izleme ve denetlemeye esas olacak stratejileri geliştirmektir.

Bu tez çalışmasında ise kıyı dolgu yöntemi ile yeniden üretilen Samsun Kent Merkezi Kıyıları, dolgu alanlarının mekânsal değişimlerinin kente ve kentliye etkilerinin incelenmesi bağlamında ele alınmıştır. Çalışma da farklı olarak çalışma alanı ile ilgili yapılan fiziksel analizler, mekânın kullanım özellikleri incelenmesi dışında, 50 yaş üzeri kişilerle karşılıklı görüşmeler yapılarak kullanıcı algısı yani yaşanan değişimlerin kentlinin yaşamına etkileri gözlemlenerek sözlü tarih çalışması yapılmıştır.

D. Sözlü Tarih Tekniği ve Araştırma Alanında Kullanımı

Sözlü tarihin en önemli amacı tarihe geçme şansı olmayan geçmişini var etme isteğidir. Geçmişteki yaşanmışlıklar birtakım gerekçelerle yazılmamış veya aktarılamamış olabilir lakin bu durum o olayı etkisiz yapmaz. Sözlü tarihin diğer bir amacı ise insanların gayelerini “ne umduklarını ne bulduklarını” anlamaya yardımcı olmaktır. Olayın aslını, görünenin arkasında görünmeyen neler olduğunu, “olay”ın özünü anlamaya çalışır. Yazılı kaynaklardaki boşlukların doldurulmasını ya da varsa hataların tespit edilmesini sağlar. İnsan temelli tarihçilerin dayandıkları belgeleri tamamlamak veya alternatif tarih oluşturmak

mümkün demektir (Caunce 2011; M.Tokmak; 2016). Thompson sözlü tarihi, “geçmişin yaşayan belleği” olarak tanımlamaktadır. İnsan hayatında ki görmüş geçirmişlikler tarihe geçmezse, insanlarla birlikte okunmamış bir arzuhal gibi tarih oluşur (Şahin 2004; M. Tokmak;2016).

Sözlü tarih çalışması için nitel bir araştırma tekniği olan görüşme tekniği kullanılmalıdır. Hatıranın bir çeşidi olan sözlü tarih çalışmasında araştırmacı, insanlarla yaşamları veya geçmişteki olaylar ile ilgili görüşmeler yürütür. Bu görüşmeler yapılandırılmış ya da yarı yapılandırılmış şekilde olabilir. Yapılandırılmış görüşme tekniğinde sorular önceden hazırlanır ve görüşme bu sorular ışığında kayda alınır. Bu teknikte kapalı uçlu sorular hazırlanabileceği gibi esnek sorular hazırlanarak görüşmecinin kendini daha iyi ifade etmesi de sağlanabilir. Yapılandırılmış görüşme tekniğinin avantajı, görüşmeciye zamanı etkin kullanma imkânı vermesi ve önceden hazırlanmış sorular sayesinde unutulabilecek konular hatırlanmasıdır.

Diğer bir görüşme tekniği ise tez çalışmasında da kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğidir. Bu teknikte önceden hazırlanan sorular çalışmaya bir çerçeve çizer nirengi olur. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde sorular bir iskelet oluşturacak şekilde hazırlanır. Görüşme sırasında ana hatlar dışında soru sormak gerekirse, görüşülen kişilere bol sorular sorularak derinlemesine bilgi alınır (Güler 2010).

Üçüncü görüşme tekniği ise yapılandırılmamış ya da serbest görüşmedir. Derinlemesine görüşme sağlamak için en çok bu teknik kullanılır (M. Tokmak 2016).

Görüşme, genellikle sözlü iletişim şeklinde yüz yüze yapılsa da telekomünikasyon üzerinden yapılabildiği gibi duyma ve konuşma problemi olan insanlarla simgesel iletişim vasıtasıyla uygulanabilen veri toplama yöntemidir.

Tez kapsamında günümüzde yaşanan pandemi süreci, COVID salgını nedeni ile görüşmelerin çoğunluğu telekomünikasyon üzerinden yapılmış uygun ortamlar oluşturulabildiğinde yüz yüze görüşme şeklinde yapılabilmektedir.

Görüşmenin başarılı olması kaynak kişilerin konuya ı ışık tutacak nitelikte seçilmesi ve doğru güdülenmesiyle doğru orantılıdır.

Tez kapsamında Samsun'un liman öncesi dönemini, liman, liman içi ve dolgu alanların yapıldığı dönemi hatırlayan, çocukluğu, gençliği Samsun'da geçmiş hala kentte yaşayan ya da kent ile ilişkisi hiç kesilmemiş kişilerden seçilmiştir. Meslek ayrımı yapılmamış kadın erkek katılımcılardan seçilmiştir.

Karşılıklı görüşme şeklinde yapılan bu çalışmada öncelikle katılımcıları tanımak kriterlerimize uygun olup olmadığını anlamak adına yaş, meslek ve demografik durumları sorulmuştur. Toplumun farklı kesimlerinden farklı kültürler ve sektörlerden kişilerin anı ve tanıklıklarına yer verilmiştir.

İkinci aşama olarak mekânı nasıl tanımladıkları bugünkü hali, güncel kullanımları ve yaşadıkları sorunların neler olduğu ile ilgili sohbet edilmiştir.

Üçüncü aşamada ise 1950'li yıllardan itibaren değişen dönüşen mekânın hafızalarındaki yerini tespit etmeye yönelik yönergeler verilmiş, çocukluk gençlik yıllarına geri dönüş sağlanmıştır. Böylelikle alanda geçmişten günümüze yaşanan değişimlerin fiziksel sosyo-kültürel izleri takip edilmiş ve kentsel belleğin okunabilirlik derecesi ölçülmeye çalışılmıştır. Söyleşinin sonunda ise kullanıcıların alana ilişkin beklentileri ve önerileri sorgulanmıştır.

Görüşme sırasında, bir ses bandı, görüntülü kayıt veya salt yazma gibi farklı şekillerde kayıt tutulabilir. Tez kapsamında ses kaydı ve görüntülü kayıt yöntemleri tercih edilmiştir.

Görüşmenin çözümlenmesi sırasında görüşmeci ya da varsa görüşmeciler hazır bulunmalıdır. Kayıtların çözümlenmesinde nitel ve nicel veriler düzenlenir. Veri tabanını oluşturan ses, görüntülü kayıtlar, tutanak metinleri muhtelif yöntemlerle analiz edilir. Kayıtlar dikkatle dinlenerek özü yakalanmaya çalışılır.

Tez kapsamında yapılan görüşme kayıtları dikkatlice dinlenerek rapor haline getirilmiştir. Tüm veriler yorumlanarak bireylerin görüşlerinden çıkarımlar yapılmıştır.

E. Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Samsun sahillerinin dolgu yapılmadan önceki ve dolgu yapım sürecindeki halini hatırlayabilecek, bugünkü halini yorumlayacak, Samsun'da yaşamış, çocukluğu gençliği Samsun'da geçmiş ya da bağıni koparmamış 50 yaş üstü

kişilerle görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerde yaş aralığına göre farklı veriler, bilgiler elde edilmiştir. Bu yaş aralığını 70 yaş üzeri, 60-70 yaş arası ve 60 yaş altı olarak üç bölümde sınıflandırılmıştır.

Çizelge 1. Yapılan görüşmelerin demografik dağılımı

	50-60 Yaş Arası	60-70 Yaş Arası	70 ve Üstü	Toplam
ERKEK	2	4	3	9
KADIN	4	2	3	9
Toplam	6	6	6	18

F. Görüşme Analiz

Katılımcılar ile yapılan görüşme kayıtları dikkatle dinlenerek bireylerin görüşlerinden Samsun sahillerinin fiziki halindeki değişimler, dünden bugüne kullanım şekli, yaşanan değişim ve dönüşümün kente ve kentliye etkisi belirtilen yaş aralıkları için dikkatle incelenerek çıkarımlar yapılmıştır. Görüşmelerde sıkça bahsi geçen konumlar aşağıdaki harita üzerinde gösterilmiştir (Şekil 53)

Şekil 53. Tez içerisinde bahsi geçen konumlar

1. Samsun Kent Sahilinin Dolgular ile Değişim Süreci

a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;

77 yaşında iş insanı olan erkek katılımcı; şehrin doğusunda bugünkü Doğu Park'ın olduğu yerde, deniz kıyısında bir mahallede o günkü adıyla Yeni

Mahallede yaşıyormuş. Bahçelerinin duvarına kadar gelirmiş deniz. Evlerinin önünde denize girerlermiş." Hatta taşkın durumlarında camlarımıza kadar gelirdi deniz" diyor. Bugünkü Belediye evlerinin ucuna kadar denizin sahil geldiğini, anlatmaktadır. Bugünkü Samsun Spor tesislerinin olduğu yerin onun çocukluğunda sayfiye yeri olduğunu, mahallelerinin hemen orda olduğunu, 1970 yılında yıkılıp mahallelilerin meskenlere taşındığını anlatmaktadır. Sahilde yol olmadığını şehirlerarası yolun meydana içten gelip Bankalar Caddesinden devam ettiğini, Cumhuriyet Meydanı'nda benzinlik, kereste atölyeleri olduğunu, limanın o senelerde yapıldığını denizin geri çekildiğini ve büyük bir kumluk oluştuğunu yani bugünkü Ziraat Bankası'nın arka tarafının bomboş kumluk olduğunu, Fener Burnu'nun olduğu yere kimsenin gitmediğini, 1960-62'li yıllarda Bafra yolunun üstten tek gidiş gelişli dar, her yeri asfalt olmayan bir yol olduğunu, liman öncesi iskelelerin olduğunu ama kullanılmadığını hatırladığını, kaldırılıp liman yapıldığını anlatmaktadır. Fuarın kurulduğu alanın dolgu ile kazanılmış bir yer olduğunu anlatmaktadır. Şimdiki sanayinin yerleştiği yerin çim alan olduğunu, orda hipodrom bulunduğunu hatta çocukluklarında hipodromda su sattıklarını hatırlıyor. Sonrasında halin geldiğini, garajların geldiğini hemen arkasının çingene mahallesi olduğunu, 1970'de mahalleleri taşındıktan sonra Doğu Park dolgularının başladığını anlatıyor (Şekil 54).

Şekil 54. Belediye evlerine bakış

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

75 yaşında emekli kadın katılımcı şöyle anlatmaktadır; “denizin vilayetin önüne kadar geldiğini oraya şakır şakır dalgaların vurduğunu” (Şekil: 55), Park İskelesi ve Park Gazinosu, sinema olduğunu, kumsal olduğunu ve bir tek pazarın burada kurulduğunu anlatmaktadır. Belediye de çalıştığını, Büyük Cami'yi ve onun altına kadar denizin geldiğini söylemektedir. Mendireğin Almanlar tarafından yapıldığını, pazarın taşınıp semt pazarları kurulduğunu hatırlıyor. Hep dolduruldu oralar doldurula doldurula deniz uzaklaştığını dolgular yapılırken sadece kayalar olduğunu oralara hiç gidilemediğini anlatmaktadır. Tren yollarının olduğunu, her taraf ağaçlık olduğunu çok güzel olduğunu ve ekliyor “*tabi şimdi de modern oldu, daha güzel Samsun'umuz*” diyor.

Şekil 55. Vilayet binasına denizden bakış

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

78 yaşında ev hanımı olan kadın katılımcı; Belediyevevleri'nin altının çocukluğunda olmadığını, oralarda göçebeler, çingeneler mahalle yaptığını oralarda, sonrasında o mahallenin kaldırıldığını, dolgularla o alanın genişletildiğini anlatmaktadır. Liman öncesi iskeleler olduğunu ama sonrasında limanın yapıldığını ama o bölgelere gitmediklerini detayları hatırlayamadığını söylemektedir(Şekil 56).

Şekil 56. İskele ve kayıklar

Kaynak: (Belde Planlama-Anonim)

Samsun'un eskiden küçük köy gibi olduğunu dolgularla genişlediğini daha güzel olduğunu söylemektedir.

79 yaşında İnşaat Mühendisi olan erkek katılımcı; 1953'lü yılları anlatmaktadır. Şimdiki vilayet binasının orda denize doğru bir iskele yapıldığını, o iskelenin ucunda lokanta olduğunu insanların oraya yemek yemeğe, dondurma yemeğe gittiğini anlatmaktadır. “*Orda büyük bir kumluk vardı*” diyor. Büyük Cami'nin üst tarafında kahveler olduğunu, çocukluğunda kelli felli insanların orda nargile tüttürdüklerini izlediğini, sonra oraların dolgu olduğunu anlatmaktadır. Limanın yapımına 1953-54 yıllarında başlandığını, Amerikalıların yaptığını, limanı taşı da Kavak tarafından taş ocağından taşındığını anlatmaktadır. 1955 yılında burada çalışan Amerikalılar için 56 adet evin yapıldığını anlatıyor (Şekil 57).

Şekil 57. 56 Evler

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

Mert Irmağı kenarındaki Yeni Mahalleyi onun yanında kahveleri anlatıyor ve sözü eşine veriyor. Eşi o mahallede büyümüş. Onun hatırladığı şekli ile bugünkü Piazza Avm'nin deniz tarafı tamamen denizmiş, küçük küçük evler varmış aralarında güzel evlerde varmış ama genelde fakir insanların olduğu gecekondulu tarzında evlermiş. *“Daha eskiden Piazza'nın olduğu yer havaalanıydı, uçak gelirdi bizde uçağın arkasındaki rüzgâra gider uçardık, bekçi kovalardı bizi”* diyor. Hipodrom varmış orada at yarışları yapılmış.

Lise caddesine kadarmış Samsun. Katılımcımız sözlerine *“Doğu Park çok sonra oranın dolması”* diyerek devam ediyor. Devlet Demir Yolları varmış sahilde. Tren yolu varmış o günlerde Liman öncesi silolara kadar giden. Bugünkü Shell kavşağında Tren İstasyonu varmış yolcular burada indirilip bindirilirmiş. Belediye evlerinde arazilerin Belediye tarafından istimlak edildiğini, oralara ev lojman yapıldığını şehrin doğuya doğru genişlemeye başladığını anlatmaktadır. 1975'li yıllarda Doğu Park'ın alanının doldurulmaya başlandığını, 1980'lerde Batı Park için dolguların başladığını fakat bu kısmın doldurulmasının çok uzun yıllar sürdüğünü, Doğu Park dolgusu tamamlandıktan sonra bitirildiğini anlatmaktadır. Doğu Park'ta dolgu yapılanaya kadar hiç bir şey olmadığını, ilk spor tesisi- amfi tiyatroyu kendisinin yaptığını sonrasında tesisler yapıldığını anlatmaktadır. Günün Belediye Başkanı Muzaffer Önder'in Doğu Parkta amfi tiyatro yapmayı, Samsun'da o günlerde güreş müsabakaları ve diğer spor müsabakaları ya da eğlencelerin çimde yapılması nedeni ile istediğini anlatmaktadır. Dolgu yapmak için hafriyat ve yanı sıra taş ocaklarından taş taşındığını, taş tahkimat ile deniz toprağın karışmasının engellendiğini anlattı. Hem Doğu Park'ın hem de Batı Park'ın yapılmasının Samsun için iyi olduğunu ve gereken yerde yapıldığını, Başkan Vehbi Gül'ün pek çok yanlış işi olduğunu ama bu parkların yerinin onun zamanında belirlendiğini ve bunun iyi projelerinden olduğunu söylemektedir. Samsun'un gelişme alanlarının gecekondulu ile dolmasına müsaade etmesinin ise büyük kötülük olduğunu söylemektedir.

72 yaşında Öğretmen emeklisi olan erkek katılımcı; Çarşamba İlçesinde yaşadığını çocukluğunda babası ile Samsun'a geldiklerini, Çarşamba tarafından girişte bugünkü Derbent'e kadar olan yerlerde hiç bir şey olmadığını sadece taş ocakları olduğunu, Meydan'ın alt tarafında kumsal olduğunu kumsalda pazar

kurulduğunu hatırladığını babası ile pazara gittiklerini, karpuzu olan karpuzunu, sebzesi olan sebzesini getirdiğini hatırlıyor (Şekil 58).

Şekil 58. Sahilde kumsalda ki pazara getirilen karpuzlar.

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

Şu anki iskelenin Atatürk'ün Samsuna çıkışını simgeleyen iskelenin olduğu yerlerin o zamanlar bomboş olduğunu, o alanda ufak tefek kayıkçı kulüpleri, kayıkçılar bulunduğunu bu kulüplerden birinin Gar'ın olduğu yerde, ikinci balıkçı barınağının da şu an Doğu Park'ta Mert Plajı'nın olduğu yerde olduğunu hatta öğretmenlik yıllarında oradaki arkadaşları ile amatörce balık tuttuğunu anlatmaktadır. Bugünkü Atakum plajına doğru düşündüğünde, o zamanlarda Atakum, Denizevleri, Esenevler buralara sadece Matasyon adı verildiğini, deniz kenarında denize sıfır noktada ufak tefek kahveler, büfeler, lokantalar olduğunu, daha sonra bilhassa Belediye Başkanı Yusuf Ziya döneminde bu yapıların kaldırıldığını söylemektedir. O zamanlar Doğu Park'ın olmadığını, orada romanların mahallesi olduğu şehrin görüntüsünü sanki onların boydan boya asılmış çamaşırları çirkin görüntülerinin kapladığını daha sonra bu mahallenin kaldırıldığını, o çirkinliğin kalktığını, o alanların doldurularak Doğu Park yapıldığını, Bandırma Gemisi'nin daha önce limanın sonunda olduğunu, limanın başında ise istimlak edilen arabaların yedi emin deposu olduğunu, derme çatma yapılar olduğunu, onların arkasında Bandırma Gemisi'nin olduğunu restore edildiğini, halkın orda çay kahve içmeye gittiğini, sonraki yıllarda oradan

kaldırılıp Doğu Park'a nakledildiğini, yeşil alanlar oluşturulduğunu anlatmaktadır. Aynı şekilde yeşil ihtiyacını karşılamak için Batı Park alanının da doldurulduğunu, orada Amazon Şehri yapıldığını, iki aslan heykeli, Amisos Heykeli ve Amisos Köyü olduğunu, Samsun'un tarihini yaşamak isteyenlerin burayı gezmesi gerektiğini, ayrıca Batı Park'da masal kahramanlarının canlandırıldığını, Go Kart pisti çarpışan arabalara kadar çocuklar için her türlü eğlence alanlarının olduğunu bu parkların şehre kazandırıldığını anlatmaktadır. Atakum sahilinin de şimdiki gibi olmadığını Matasyon'da birkaç tane oturulacak, deniz kenarında sohbet edilecek çay içilebilecek mekânın olduğunu şu an ise boydan boya Karadeniz'in en güzel sahili olduğunu, turist çekecek cazibede bir turizm cenneti olduğunu söylemektedir.

73 yaşında fen bilgisi öğretmeni olan kadın katılımcı; Samsun'un şimdikinden çok daha küçük olduğunu, yolların çamur olduğunu, elektrik ve su sorunları yaşadıklarını, okula yürüyerek gittiklerini anlatmaktadır. Cumhuriyet Meydanı'nda sadece Atatürk Parkı'nın olduğunu, Atatürk Heykeli'nden sonraki sokaktan hemen sonra deniz başladığını söylüyor (Şekil 59).

Şekil 59. Atatürk Parkı ve sahil

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

İlk İstanbul'a gidişini anlatıyor; ilk İstanbul'a gidişimi hatırladığını, daha küçük olduğunu ama orada bir çay bahçesi olduğunu, çay bahçesinin önünden tahta bir iskele olduğunu, hatta tahtaların aralıklı olduğunu alttan suyu

gördüğünü, o iskeleden kayığa binip açıktaki gemiye binip İstanbul'a gittiğini, trenle İstanbul'a çok gittiğini söylemektedir. Tren istasyonu şimdiki Yafeya Otel'in arka tarafı eski itfaiyenin orada Anadolu Hastanesi'nin olduğu yerde olduğunu, oradan trenle Kirazlık'a gittiklerini anlatmaktadır. Denize doğru kumluk alan olduğunu orada pazar kurulduğunu, şimdiki Anadolu Hastanesi'nden aşağısının dümdüz kumluk olduğunu, bu alanın doldurulduğunu ama kum doldurulduğunu o nedenle adının da Kumluk olduğunu söylemektedir. 1963 yılında bu alanda fuar açıldığını anlatmaktadır. Vali Hamdi Ömeroğlu fuarı o kumluk sahaya kurdu diyor. Saksılarla çiçekler konularak fuarın çok çabuk açıldığını, sonrasında en büyük zevklerinin fuara gitmek olduğunu anlatmaktadır.

70 yaş üstü görüşülen kişilere göre Samsun Liman yapılmadan önce deniz kenarında kurulmuş küçük bir şehirmiş. Bu yaş gurubunun çocukluklarında sahil Büyük Cami'nin Atatürk Parkının altındaki dar, tek gidiş gelişli olan Karayoluna kadar geliyormuş ve iskeleler hala mevcutmuş. İskelelerin kaldırıldığını mendireğin yapıldığını, mendireğin içinde oluşan alanın kum ile dolduğunu, büyük bir kumluk alan oluştuğunu burada pazar kurulduğunu anlaşılmaktadır. Deniz kenarına, bu pazara halkın kolaylıkla yürüyerek ulaşabildiğini, doğuda derme çatma evlerden oluşan bir mahalle olduğunu, bu mahallenin dışarıdan mahalle dışında yaşayanlara çok kötü görüldüğünü ama mahallede yaşayanların denizle iç içe mutlu yaşadıklarını anlaşılmaktadır. Demir yollarının sahilden geçtiğini, şehrin doğusunda o günlerin sayfiye yeri olan Derbent'e, Kirazlık'a trenle gittiklerini, sahile Tren İstasyonu, balıkçı kulübeleri olduğunu anlaşılmaktadır.

Batıda Fener Burnu sonrasına özellikle kışları kimsenin gitmediğini, Bafra Yolu'nun Baruthane'nin üst tarafından geçen çok dar tek gidiş geliş bir yol olduğunu, aşağıda denizin kayalara kadar geldiğini, Eğitim Fakültesinin bahçesinin deniz ile buluştuğunu, Atakum sahillerinin de ağaçlık bakir olduğunu anlaşılmaktadır. Liman yapımı için gelen Amerikalılara şehir merkezinin doğusuna yapılan 56 evler, sonrasında Belediye evlerinde arazilerin istimlak edilip ev ya da lojman yapılması, Yeni Mahalle'nin kaldırılması ile şehir doğuya doğru genişlemeye başladığını anlaşılmaktadır. Kumluk alanda pazarın kaldırılıp yerine fuar kurulduğuna, önce Doğu Park dolgularının sonrasında Batı Park dolgularının başlayıp bitirildiğine, O yıllarda Samsun denizin kucakladığı bir

sahil şehriyken. Limanın yapılması ile başlayan kent merkezi kumsalların değişimi dönüşümü, 1970'li yıllarda belediye evlerinin altındaki Yeni Mahalle'nin kaldırılarak Doğu Park dolgularının yapılması 1980'li yıllarda Batı Park dolgularının yapılması ile denizin kentten uzaklaşmasına, bakir olan sahillerin değişimine, dönüşümüne tanıklık etmiş bu nesil.

b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;

61 yaşında, İş İnsanı olan erkek katılımcı; çocukluğu ilk gençlik yılları Samsun'da geçmiş, Üniversite için İstanbul'a taşınmış lakin tüm yaz tatillerini Samsun'da geçirmiş fakat eğitim sonrasında da iş hayatı için Amerika'da kaldığı 10 yıl boyunca Samsun'dan kopmuş sonrasında Samsun ile hiç bağıni koparmamış. Atakum'da sahil kenarında oturduklarını, Atakum'da yazlık evlerin olduğunu, kışın kimsenin kalmadığını anlatmaktadır. Kent merkezi kıyıları pis olduğunu, Mert Irmağı'ndan pislik aktığını, Fuar Alanı'nın yazın çok pis koktuğunu, durulmaz olduğunu anlatmaktadır. Daha eskiden temiz olduğunu, sonrasında lağımın denize Liman içine verildiğini, Kürtün Irmağı'na kadar Fener Burnu'na gelene kadar hiçbir şey yapılamadığını, Liman olduğu için denizin şehirle bütünleşmediğini, Fener Burnu'ndan sonra da açık deniz olduğu için denize girmenin imkânsız olduğunu söylemektedir. Atakum'dan Samsun'a Baruthane'deki dar tek şerit gidiş gelişli yoldan gidildiğini, kazaların çok yaşandığını, sonrasında Batı Park alanının dolgularının başladığını fakat orayı doldurmanın yıllar aldığını, çünkü dolguları dalgaların gelip aldığını anlatmaktadır. Doğu Park'ın da doldurulduğunu fakat o tarafa pek fazla gitmediği için pek hatırlamadığını anlatmaktadır. Dolgu öncesi bu bölgede hiçbir şey olmadığını, istasyon, Devlet Demir yollarının ötesi, Cezaevi Mahallesi, sanayi,

Çingene mahallesi, gecekondü gibi yerleşimlerin olduğunu, şehrin Mert Irmağı ile Fener Burnu arasında sıkışıp kaldığını söylüyor (Şekil 60).

Şekil 60. Kalyon burnu ve Fener'in olduğu alan

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

“Doğu Park, Batı Park dolgu alanları ile şehir denizden uzaklaştı belki. Eskiden denizdi oralar. Denizden uzaklaştınız ama yeşille buluştunuz” diyor. Samsun'un yeşilinin kalmadığını, çocukluklarının bahçeli evde geçtiğini, ağaçlar içinde büyüdüklerini, zamanla bahçelerin yerini apartmanların aldığını, hiç oyun alanı kalmadığını anlatmaktadır. Çocukluğunda Atakum'un üst tarafının hep tütün tarlası, mısır tarlası olduğunu, tarım yapıldığını şimdi ise hepsinin yok olduğunu yerlerine sitelerin geldiğini söylemektedir. Amerika ile karşılaştırma yapmasını istediğimizde; orda deniz doldurmanın çok nadir olduğunu, eskiden dolgu yapıldığını ama şehirlerin kullanılmayan bataklık alanlarını doldurdıklarını, denizden alan kazanmak gibi kaygılarının olmadığını, sahil şeridini koruduklarını, sahilde yapılanmaya izin vermediklerini, sahillerin hep halka açık olduğunu, evlerin hep kumsalın arkasında yapıldığını anlatmaktadır. Amerika'da ev yapmak için ya da park yapmak için denizin doldurulmadığını, arazilerinin büyük olduğunu, yaygın büyüdüğünü, çok katlı yapıların çok görülmediğini lakin Türkiye'de alanın kısıtlı olduğunu, dikey büyüdüğünü, herkesin merkezde olmak istediğini o nedenle çok katlı apartmanlar yapıldığını ve bunun ticari amaçlı olduğunu söylemektedir. Türkiye'de şehirlerin planlanmadığını, önce gecekondur şeklinde başladığını sonra oraya elektrik su yol geldiğini, apartmanlaştığını, dolayısıyla yolların bir düzeni olmadığını, her gelenin oy kaygısı ile bu yanlış gidişe göz yumduğunu, şimdi de ruhsat alındığını yıkılamadığını, belediyelerin

parasının olmadığını istimlak edip düzeltilemediğini kontrolden çıktığını buna rağmen modernleşme olduğunu yeni yapıların mimarlar tarafından çizilerek Belediye'den izin alarak yapıldığını, kentleşme projeleri hazırlanmaya başlandığını, düzelme olduğunu düşünüyor.

63 yaşında, ticaretle uğraşan erkek katılımcı; çocukluğunun Yeni Mahalle'de geçtiğini, mahallenin Mert Irmağı'nın başından Belediyeevleri'ne kadar uzanan, denize sıfır yer yer iki sıradan oluşan genelde gecekondu vari evlerin olduğunu söylemektedir. Mahallenin deniz tarafında tren yolunun geçtiğini, arkasından Samsun-Ordu Karayolu'nun geçtiğini ama tek gidiş, tek geliş şeritli dar bir yol olduğunu, şu anki Piazza Avm'nin olduğu yerde garajlar ve sebze halinin olduğunu söylemektedir. Sahilde yaşamın olduğu tek bölge kendi mahalleleri olduğunu, Mert Irmağının diğer tarafında sahilin tren raylarına ait olduğunu, bakım evi ve lojmanların olduğunu, sonrasında da limanın geldiğini, limanla tren yolunun ortasında fuar alanı olduğunu fuarın deniz tarafının da liman içinde olduğu için denizle bağlantısı olmadığını anlatmaktadır. Batı Park'ın olduğu alan dağın eteğine kadar deniz ve karayolu üstten geçen dar bir yol olduğunu, sonra doldurularak önce karayolu, devamında tesislerin yapıldığını anlatmaktadır.

61 yaşında emekli ingilizce öğretmeni olan kadın katılımcı; çocukluğunda Samsun'un küçük bir şehir olduğunu, çok araba olmadığını, trafik olmadığı için sokaklarda oynayabilen şanslı çocuklar olduklarını, hatta 100. Yıl Bulvarı'nın evlerinin aşağısından geçtiğini çocukluklarında onun da olmadığını oralarda küçük sokaklar yazlık sinemalar olduğunu, bulvarın sonradan açıldığını anlatmaktadır. Evlerinden aşağı indiklerinde yakın olmasına rağmen yürüyerek denize ulaşamadıklarını çünkü Büyük Camii'nin önünde anayol, yoldan sonra da liman ve demiryolu hattı olduğunu, yollarını bu yapıların kestiğini anlatmaktadır. Oysa annesinin liman ve yol olmadan önce hıdrellezde sahile inip kumsalda dilek dilediklerini anlattığında ne kadar şanslı olduklarını düşündüğünü söylemektedir. Batı Park'ın olmadığını ama Baruthane'nin altında sahil yolunun olduğunu, yoldan sonra deniz olduğunu ve orada sahilde sadece Eğitim Enstitüsü binasının bulunduğunu, onun önünün de sahil olduğunu, oralarda yol, park olmadığını ve Eğitim Fakültesi'ni geçtikten hemen sonra plaj olduğunu anlatmaktadır. Liman içi bölgesine Fuar olduğunu, fuarın 1960-63'lü yıllarda açıldığını, sahilin iki

mendireğinin arasında yer aldığını, ağaçlar arasına stantların kurulduğunu. Çocukken Doğu Park'ın kurulduğu yöne doğru gittiğinde oralarda derme çatma evlerin olduğunu, deniz olmadığını, çok kötü, ahşaptan öyle evler, belki Çingene mahallesi olduğunu, sonrasında belediyenin oraları yıkıp parka dönüştüreceğini duyduklarını anlatmaktadır. Sürekli kamyonların doldurduğunu, daha sonra ağaç dikildiğini, o ağaçlar ne zaman büyüyecek diye düşündüklerini, şimdi büyüdüğünü altında piknik yapılacak duruma geldiğini söylemektedir.

60 yaşında diş hekimi olan erkek katılımcı; çocukluğunun Samsun'da geçtiğini sonrasında İstanbul'a yerleştiğini Samsun ile bağına hiç koparmadığını söylüyor ve “*O zaman sahil mi vardı?*” diyerek söze başlıyor. Fuarı, Samsun'un lağımının fuara aktığını, orada ki kötü kokuyu, mendirekte yürüdüklerini, lise de beden eğitimi öğretmenlerinin eski stadın oraya kadar koşun gelin dediğini oraya kadar koştuklarında denizi görmediklerini anlatmaktadır. Sonrasında oraya şu an yıkılan Büyük Otel'in yapıldığını, sahilde görebildikleri tek yerin eski Kapalı Spor salonu olduğunu söyledi. Belediyeveleri ile Mert Irmağı arasının bomboş olduğunu, balık avlayanlar olduğunu o bölgede sanayi sitesi olduğunu 2.stat yapıldığını, o bölgelere hiç gitmediklerini, denizle ilgili bildikleri yerin, Mert Irmağı, fuar alanı ve eski stad arası olduğunu söylemektedir. Çarşamba'ya tek gidiş gelişli yoldan gittiklerini, Petrol ofisinin karşısındaki kayalıklarda belli saatlerde dinamit ile patlatma yapıldığını, şu anki Lovelet Avm'den Petrol Ofisine kadar denizi görebildiklerini, sonrasında görmediğini, birde tren yolu olduğunu anlatmaktadır. Batı Park tarafının da kumsalımsı bir yer olduğunu oraya da pek kimselerin gitmediğini, hatta o zaman Samsun' yukarıdan askeriye'nin olduğu Kara Samsun'un bitim yerinden dik bir yamaçtan girildiğini, sahilin çok sonra yapıldığını söylemektedir. Doğu Park'ın dolgu alanının şehir ile bütünleşemediğini, kaba olmasını istemediğini ama bir doğulu kültürü olduğunu, burada Düğün Salonu, Samsun Spor Tesisleri ve Tenis Kulübü nedeni ile önemli bölümün halka kapalı olduğunu, buraya araçla gitmenin rahat ama yaya gitmenin çok zor olduğunu, bağlantıların yetersiz ve doğru çözümlenmediğini anlatmaktadır.

61 yaşında restoran işletmecisi olan erkek katılımcı; elli altılar evlerin hemen yukarısında çocukluğunun geçtiğini, elli altılar radarda çalışan Amerikalıların oturduğunu, onların arasından rampadan aşağı denizi seyrederek

okula indiklerini, yolların denize dik olduğunu rüzgârın yukardan denize doğru esecek şekilde tasarlandığını ve denizin görüldüğünü anlatmaktadır. Cumhuriyet Meydanı'nda otobüs kalktığını Matasyon'daki evlerine buradan gittiklerini, o zamanlar sahil yolunun olmadığını Baruthanenin üst tarafından geçen dar yoldan gittiklerini, Eğitim Fakültesine kadar yolun altının deniz olduğunu, meydandan sonra yeni Adliye'nin altı fuar alanının Çarşamba tarafına doğru geniş bir kumluk denilen alan olduğunu orada ağabeylerinin top oynadığını maçlar yapıldığını 20 yaş üstünün oraya gittiğini anlatmaktadır. Fuarı hep hatırladığını 67 yılında açıldığını, babasının orda güzel bir reyonu olduğunu, hep fuara gittiğini, fuarın denize bitişik olduğunu, limanın eskiden beri var olduğunu, Doğu Park'ın olduğu yerde eskiden ırmağın kenarında evler olduğunu buraya yeni mahalle denildiğini burada kötü yapılar olduğunu sonra onların yıkıldığını hatırladığını söylemektedir. Doğu Park ve Batı Park'ın yapılmasının Samsun için çok önemli ve iyi olduğunu düşündüğünü, zaman zaman kullanımla ilgili sorunlar yaşansa da şehre on dakika gibi yakın bir mesafede ulaşılabilen, nefes alma noktaları olduğunu düşünüyor. Doğu Park'ta anılarının olduğunu, uzun süre Tenis Kulübü Başkanlığı yaptığını, 1987 yılında Tenis Kulübünü kurduklarını, önce fuarın içinde kort yaptıklarını, o zamanki Belediye Başkanı o kortların Belediye'ye terk etmeleri karşılığında yerine yeni yapılan Doğu Park'ta yer tahsis ettiğini, iki kortu zor bütçe ile yaparken takas yoluyla dört kortu aldıklarını anlatmaktadır. Şu an hala o kortların Doğu Parkta faaliyette olduğunu lakin tahliye kararı çıktığını söylemektedir. Ama bu tür sportif faaliyetlerin çok fazla betonlaşmaya kaçmadan Doğu Park- Batı Park gibi alanlarda halkın kullanımına açılmasının hiç bir sakıncası olmadığını düşündüğünü belirtiyor. Bu iki park alanının insanların nefes alabileceği alan olduğunu, yapılarla değil ağaçlarla, insanlarla bütünleştirmek gerektiğini söylemektedir. Cumhuriyet Meydanındaki otogar önce Kirazlık tarafına sonra da şimdiki olduğu yere daha iç tarafa taşındığını, şu an ki balıkçı barınağının yanında eskiden kamyon garajı denilen yerin şu an çok güzel bir yeşil alana dönüştürüldüğünü fakat şimdi tekrar minibüs terminali olarak yapılaşmaya terk edildiğini ve Samsun'a kötülük yapıldığını düşündüğünü çünkü buraların dolgu alanı olduğunu söylemektedir. Yasalarımızda da dolgu alanlarında bu tür yapılaşmaya izin verilmediğini ama şehrin yöneticilerin zaman zaman yapılanı yıkıp yapılaşmaya gittiğini söylemektedir. Anlatmak istediğinin Ana yolun Çarşamba Bafra arasında Atatürk Bulvarı'nın deniz tarafında olan

bölümde valilik de dâhil kesinlikle yapı olmasını arzu etmediği olduğunu söylemektedir.

67 yaşında emekli beden eğitimi öğretmeni, kadın katılımcı; çocukluğu ve gençliğinde denizin çok yakın olduğunu, hatta Atakum yolunun Baruthane'de bugünkü 1.hat dolmuşlarının geçtiği yol olduğunu, aşağısının hemen deniz olduğunu, sonra Batı Park doldurulduğunu, denizin şehirden uzaklaştığını, Eğitim Fakültesi'nin denize yakın olduğunu, bugünkü Tandoğan Spor Salonu alanının ormanlık olduğunu, fakültedeki arkadaşlarının hafta sonu buralarda denize girdiğini söylemektedir. Limanın çocukluğundan itibaren olduğunu, Fuarın kurulduğunu, Doğu Park'ın olduğu yeri Çingene Mahallesi diye tabir ettiklerini, hemen onun yanında at yarışlarının yapıldığı hipodromun olduğunu 1960'larda at yarışlarına gittiklerini, sonradan hipodromun olduğu yere garajlar yapıldığını, onun öncesinde oranın derme çatma teneke kulübelerden oluşan, hemen denizin kenarında bir mahalle olduğunu, sonrasında Çarşamba'ya giden yolun geldiğini yani Çarşamba'dan gelirken şehrin girişinde diğer yönde ise çıkışında kötü bir manzara olduğunu anlatmaktadır. Bu mahallenin kaldırılarak dolguların yapılmasının çok iyi olduğunu çünkü oraya gidip denize girilemediği gibi denizi izleyemediklerini, denizi çok kirlettiklerini oraların çok kötü mezbelelik yerler olduğunu, şimdi öyle olmadığını, çok güzel olduğunu gidilip gezilebildiğini, yürüyüş yapılabildiğini, köpeğini gezdirdiğini, kafeler oturma yerleri olduğunu anlatmaktadır. Mesafe olarak uzaklaşmış da olsa denize rahat ve keyifli gidilebildiğini, oralara plajlar yapıldığını, Mert Plajı ilerisinde Sukay olduğunu belirtiyor. Batı Parkın olduğu yerde de plaj olmadığını Fenerin olduğu yerde minik bir koy olduğunu, Makina İkmal'in lojmanları olduğunu o küçük koyda burada çalışanların denize girdiğini, onun sonrasında Eğitim Fakültesi'nin plajı, ondan sonraki kumsalın ise parsellendiğini Kamp gibi oda oda yapıların olduğu ve bu yapıların her sene kiralandığını anlatmaktadır.

60-70 yaş arası görüşülen katılımcılar ile yapılan görüşmeler incelendiğinde yukardan bakıldığında yolların denize dik uzandığı her yoldan denizin görüldüğü, Büyük Cami'nin oradan denize yürüyerek ulaşmanın önünden geçen karayolu, demir yolu hatları ve liman nedeni ile zorlaştığı, limana yolcu gemileri geldiği anlaşılmaktadır. O dönemde sahilde fuar kurulduğu, fuarın yanında yine geniş bir

kum alan olduğu ve burada futbol maçları düzenlendiğini, erkek çocukların gençlerin burada futbol oynadığı anlaşılmaktadır.

şehir içinde denize ulaşılabilecek yer fuar alanı lakin denizin o dönemde çok kirli olduğunu ve çok pis koktuğunu anlaşılmakta. Daha doğuda sahilde ingene mahallesi dedikleri derme çatma kulübe gibi evlerden oluşan mahalle var ve çok mezbelelik çok kötü göründüğünü, doğudan giriş ve çıkışlarda şehri kötü bir manzaranın karşıladığı anlaşılmaktadır. Batıda ise şehrin girişinin Kara Samsun'dan dik yamaçtan olduğu yine giriş çıkışlarda deniz manzarası olmadığı, Baruthanedeki dar yola alternatif aşağıda sahilde Bafra Yolu'nun yapıldığı ama dolguların olmadığı denizin yola kadar geldiği, Fener Burnu yanında küçük bir sahil olduğu, az da olsa orada denize giren ve balık tutanlar olduğu, Eğitim Fakültesi'nin yani bugünkü Güzel Sanatlar Bahçesinin etrafının deniz olduğu ve hemen geçince ağaçlık alanlar, halk plajı olduğu g r lmektedir.  nce Yeni Mahalle kaldırılarak Doğu Park dolgularının yapıldığı, sonrasında Batı Park dolgularının yapıldığı, Batı Park tarafının çok uzun sürdüğü, dolgular sonucunda kent merkezinde denizin temizlendiği, kötü kokunun gittiği, fuar haricinde gidemedikleri bu sahile yürüyüş yolları, gezinti ve spor alanları yapıldığı, artık rahatlıkla gittikleri, kent içinin yapılaşması ile bahçeli evlerden apartmanlara dönüldüğü, kent içinde hiç yeşil alanlar kalmadığı, şehre yakın bu iki dolgu alanının nefes alabilecekleri alanlar olduğu anlaşılmaktadır.

c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre

59 yaşında, emekli Matematik  ğretmeni olan kadın katılımcı; on dört yıl öncesine kadar  lkadım'da yaşadığını sonrasında Atakum'a taşındığını, ilk görev yeri olan Ardahan'da bir buçuk yıl kaldığını onun dışında hep Samsun'da yaşadığını, Bodrum'da da evleri olduğunu ama Samsun'u çok sevdiğini söylemektedir. Samsun'da Eğitim Fakültesinde (şu an Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi) okuduğunu, fakültenin deniz kenarında olduğunu, ders aralarında sıcak havada ayakkabılarını çıkarıp suda yürüdüklerini, deniz kenarında oturduklarını anlatmaktadır. Bizden  nceki dönem komşuları buranın yatılı kız  ğretmen okulu olduğunu ve okuyan öğretmenlerin orada denize girdiğini anlatırmış (şekil 61). Fakültenin şehre Baruthane bölgesinde üstteki dar yoldan giderlermiş, alt kısım tamamen denizmiş. *“Tamamen doldu o bölge, tüm çalışmalar dolgu üzerine yapıldı.”* diyor. Çocukluğunda limanın olduğunu, aktif çalıştığını, evlerinin şu

anki Büyükşehir Belediye Binası'nın 200 metre yukarısında ve dördüncü katta olduğunu, camdan baktığında limana giren yolcu gemilerini gördüğünü, limanın şehre yürüme mesafesinde olduğunu, tanıdıkları geldiğinde gidip karşılayabildiklerini anlatmaktadır. O zamanda şimdide limanın şehir içinde çok gereksiz yer kapladığını düşündüğünü, güzel bir sahilin serbest bölge olan limana ait halkın giremediği kapalı bir alan olduğunu söylemektedir.

Şekil 61. Eğitim Fakültesi'nden Atakum'a bakış

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

Doğu Park'ın da dolgu alanı olduğunu, öncesini o tarafa gitmedikleri için bilmediğini, dolgu alanına ağaçlar dikildiğini, tarihini net söyleyemese de o yıllarda oğlu küçük olduğu için otuz yıl öncesi olduğunu, oraya gittiklerinde bu ağaçlar büyüyecek te biz altında mı oturacağız diye düşündüklerini anlatmaktadır. Bugün dolgu alanların kentlinin piknik, yürüyüş, spor alanı olduğunu, Samsun'un sahillerini kazandığını söylemektedir. Eskiden fuar alanının çok kötü kanalizasyon koktuğunu, denizin üstünde kötü çöpler olduğunu lakin günümüzde daha temiz olduğunu, kokmadığını anlatmaktadır. Şimdi kendi okuttuğu Samsun'dan yurtdışına ya da büyükşehirlere giden öğrencilerinin de Samsun ziyaretlerinde şaşırdıklarını, biz böyle bırakmamıştık Samsun'u dediklerini, kendisinin zaten her zaman Samsun'u çok sevdiğini, hep burada yaşamayı tercih ettiğini söylemektedir. Eski Eğitim Fakültesi önünün Golf alanı için doldurulmasının Samsun turizmine katkısı olabileceğini düşünmüş ama golf oynamadığı için gitmediği bilgi sahibi olmadığını fakat çok da beklentilere cevap vermediğini düşündüğünü söylemektedir.

56 yaşında emekli kadın katılımcı; çocukluğunda Belediye'lerinde yaşadığını çok rahat, güzel bir mahalleleri olduğunu, evlerinin birinci katta olmasına rağmen denizi gördüklerini, sonrasında Çiftlik Mahallesi'ne taşındıklarını, orada da Bulvar'dan baktığında her yoldan bakıldığında denizin görüldüğünü şimdi ise dolgularla denizin uzaklaştığını söylemektedir. Batı Park'ın orada araç yolunun denize sıfır gittiğini, çok güzel olduğunu, şimdi denizin görülmediğini, yeşil alan için sahillerin doldurulduğunu ama daha farklı olması gerektiğini denizden almadan yapılmasının daha uzaklara gidilerek yapılmasının daha güzel olacağını düşünüyor.

59 yaşında futbol antrenörü olan erkek katılımcı; şu an müze olan eski Yaşar Doğu Spor Salonu'nu sahilin bittiği yer olarak belirtiyor. Fuar alanını, bu alan içinden tren yolu geçtiğini, hatta bir tahta üst geçitle tren yolunu karşıya geçtiklerini, fuar alanının arka tarafında kumluk alan olduğunu, *“Şu anki müzeden valiliğin olduğu yere doğru Lunapark ve Fuar Alanıydı yani geniş bir alandı. Şimdi onu daralttılar, Lunapark şekline getirdiler.”* diyor. Fuar alanının daraltıldığını, bir kısmının yol yapıldığını, park yapıldı derken fuarın bittiğini, fuarı temsilen lunaparkın kaldığını söylemektedir. Batı Park'ın olduğu yerlerin deniz olduğunu, şehre daha yakın olduğunu, yol geçmediği zamanlarda kenarın kayalık kumluk olduğunu, Eğitim Fakültesi önünün de kumsal olduğunu sonradan doldurula doldurula denizin öne atıldığını anlatmaktadır.

54 yaşında emekli erkek katılımcı; Batı Park dolgularının ve şu anki ana yolun olmadığını, orada denize girdiklerini, batıda Baruthane kısmında da yolun sahilden değil yukarıda Bafra Caddesi olarak kullanılan yolun olduğunu, daha sonra sahilde karayolunun yapıldığını söylemektedir.

54 yaşındaki mimar kadın katılımcı; çocukluğunun Havza'da geçtiğini Samsun'a trenle geldiklerini, gara geldiklerinde sadece denizi net olmasa da gördüklerini, gardan denize ulaşamadığını, deniz şehri olan Samsun'da garın denize yakın olmasına rağmen tren rayları olması, trenin oradan işlemesi nedeni ile denize ulaşamadığını, fuar alanın büyük bir alan olduğunu, fuara o zaman ki Yaşar Doğu Spor Salonu arkasında Belediye Nikâh Salonu olduğunu tam oradan giriş yaptıklarını, denizin çok yakın olduğunu, fuar alanında denize ulaştıklarını, denizin kenarında set olduğunu dalgaların oraya vurduğunu, oturma banklarının yukarda kaldığını, şimdi o alana baktığında denizin nerede olduğunu hiç

bilmediğini, o kadar uzaklaştığını, oraya bir karayolu daha eklendiğini tren rayları konulduğunu, ondan sonrasında ne olduğunu hiç bilmediğini, fuar alanına Hükümet Konağı yapıldığını ve buna çok üzüldüğünü anlatmaktadır. Sahilde bir limanı gördüğünü hala aynı olduğunu farklı hatırlamadığını ama abisinin çocuklukla ilgili onlara anlattıklarını paylaşıyor; rahmetli abisi çocukluğunda 12-13 yaşlarından itibaren Kurupelit'deki evlerinden şehre okula gelirmiş, Baruthane'nin altındaki yolun hiç olmadığını üstten dar bir yoldan şehre ulaştıklarını, aşağısının hep deniz olduğunu, Meydan'da Atatürk Parkı'nın olduğu yerlere denizin geldiğini anlattığını, buna göre düşündüğünde Samsun'un ne kadar çok doldurulduğunu denizin çok uzaklaştırıldığını, artık orada konum olarak da bir yeri bulmakta şaşırdığını, hatta orada bir düğüne gittiğini arabayı park edip yürüdüğünü mekânı bulmakta zorlandığını o bölgenin kendisine çok karışık geldiğini, belki çok kullanmadığı için bunu yaşadığını ama eskiden fuara girdiğinde denize çok çabuk buluştuklarını, şimdi ise denizi bulmanın mümkün olmadığını burada bayağı bayağı dolgu alanı olduğunu söylemektedir. Kendisinin lise çağlarında iken Kurupelit'den şehre gelirken Eğitim Fakültesi'nin bahçesinde denizin olduğunu öğrencilerin deniz kenarında oturduklarını, oradan sonra karayolunun deniz kenarından gittiğini, sahil olmadığını kayalık olduğunu denize bakarak gittiklerini, orada hiç dolgu olmadığını hatırladığını söylemektedir.

Şekil 62. Kent Merkezi

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

51 yaşında emekli kadın katılımcı; çocukluğunun Ulugazi Mahallesi'nde müstakil bahçe içinde bir evde geçtiğini, mahallede korunaklı, çok güzel az katlı evlerin olduğu henüz çok katlı apartman dönemine geçilmediği bu nedenle bahçelerinde meyve ağaçlarının, tavşanların, tavuklarının olduğunu anlatmaktadır (Şekil 62). Büyük Cami altında liman inşaatının devam ettiğini, o bölgeye pek gitmediklerini, Saathane Meydanı'nın alış veriş merkezi gibi canlı Mecidiye'nin uzantısı şeklinde olduğunu, etrafında pek de ev olmadığını, şimdiki yabancılar pazarından tren garına kadar olan bölgede fuarın kurulduğunu, fuarın alt tarafının deniz olduğunu o zamanlar o kısımda dolgu olmadığını, Doğu Park tarafına da gitmediklerini oralarda hiç bir şey olmadığını, Batı Park'ın olduğu yerin tamamen deniz olduğunu, karayolunun geçtiğini denizin de karayoluna kadar geldiğini hatırlıyor. Fuarın yavaş yavaş kapatıldığını ilk zamanlarda oraların atıl kaldığını, oradaki kafelerin yavaş yavaş kapandığını, lunaparkın orayı canlı tuttuğunu ama diğer yerlerin kapandığını, çok üzücü olduğunu anlatmaktadır. 99-2000'li yıllarda Doğu Park'ın canlandığını en azından kendisinin o tarihlerden itibaren yürüyüş yapmaya, pikniğe gittiğini, sahilinde çok güzel yürüdüklerini hatta orada kafelerin açılmaya başladığını özellikle Belediye'nin Sevgi Kafe'sini açıldığını söylemektedir. Batı Park'ın kurulmasının çok uzun sürdüğünü, orada Amazonların tanıtıldığı yerler yapıldığını, büyük aslan büstlerin olduğunu, teleferik yapımının uzun sürdüğünü sonuçta güzel olduğunu, Doğu Park'ın da Batı Park'ın da çok güzel olduğunu söylemektedir. 2016'dan itibaren İstanbul'da yaşadığını Samsun'u sık sık ziyaret ettiğini bu süreçte Golf alanının da yapıldığını bir iki kere kahvaltıya gittiğini güzel olduğunu söylemektedir.

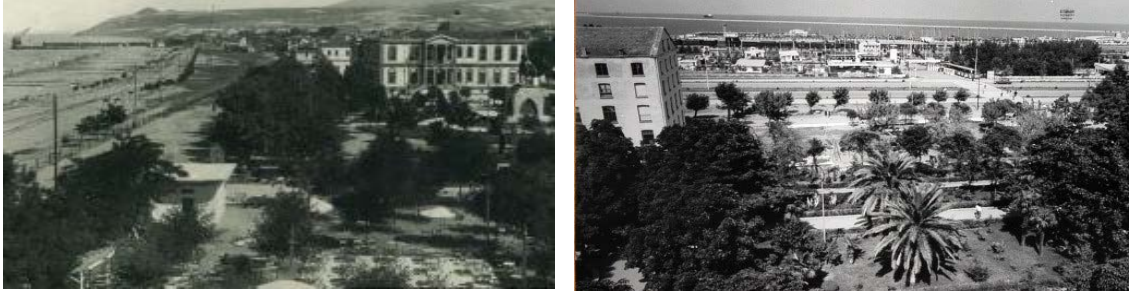
60 yaş altı görüşülen katılımcı görüşleri incelendiğinde limana hala yolcu gemilerinin geldiği, limanın yürüme mesafesinde olduğu, Büyük Cami karayolu, tren yolu hatları nedeni ile sahile ulamanın zorlaştığı, fuar alanı aktif olarak kullanılmakta, sahille buluşulan tek yer yine fuar ama denizin kirli olduğu pis kokular geldiği, denizin önündeki setten dolayı sahil oturma bankları yukarda kaldığı, fuarın solundaki geniş kum alanda yine gençler futbol maçları yaptığı, kayıkçı kulüpleri kafeler lokantalar yer aldığı anlaşılmaktadır. Doğu Park tarafında hiç bir şey olmadığı gidilemeyen alan olduğu, dolguların başlayıp ağaçların dikildiği belleklerde. Batıda denizin kenarında sahil yolu yapıldığı, yolun kenarının deniz olduğu, Fener Plajı ve yanında küçük kumsal olduğu,

Eğitim Fakültesi denizin kenarında olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde fuarın yavaş yavaş kaldırılması, kafelerin lokantaların kapanması, o alanın atıl kalması sonrasında alana Valilik binası yapılması üzülererek hatırlandığı gözlemlenmektedir. Doğu Park dolgularının oluşması, dolgu alanına ağaçlar dikilmesi ve Batı Park dolgularının çok uzun sürdüğü, eski Eğitim Fakültesi bugünkü Güzel Sanatlar Fakültesi'nin önünün de dolgularının başladığı sonuçta denizin dolduğu ve şehirden çok uzaklaştığı görsel anlamda şehir denizden koptuğu için eleştirilmekte aynı zamanda şehrin yeşil alan ihtiyacını karşıladığı anlaşılmaktadır.

2. Sosyal Hayat Kentsel Hizmetlerden Yararlanma

a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;

77 yaşında iş insanı olan erkek katılımcı; Belediye Evleri'nin uç kısmında aile çay bahçesi olduğunu denize oraya gittiklerini, cumartesi, pazar günleri pikniğe trenle Derbent'in arka tarafında Kirazlık'a gittiklerini buranın ağaçlık olduğunu, çay bahçeleri, eğlence merkezleri olduğunu ama denize girilmediğini, gezinti yürüyüş yaptıklarını sosyal aktivitenin bugünden çok daha iyi olduğunu, sinemaların çok daha aktif olduğunu 6 matinesi, 8.30 matinesi, cumartesi pazar ise 2'den 12'ye kadar matinelerin devam ettiğini, Yıldız Sineması, Ferhan Sineması, Zafer Sineması, Konak Sineması ve Büyük Sinema olduğunu anlatmakta (Şekil 63). Bugün Samsun'da sosyal alanlar olduğunu ama sosyal aktivitenin olmadığını, insanların sahilleri çok da kullanmadığını, sosyalleşmeye bakışın değiştiğini, kafeler de oturup çay içmeyi birine öbürüne hava atmayı sosyalleşmek sandıklarını bunun sosyalleşmek olmadığını, kendi zamanlarında grup gezmeler, oturmalar olduğunu, 60'lı yıllarda arkadaşlıkların çok güzel olduğunu söylüyor ve *“Evet, bizim yaşadığımız günlerdeki sosyal alanlar yoktu o gün. O günlerde düğünlere giderdik, danslar ederdik, ne bileyim twistler oynardık böyle herkesin, parmakları ağzında kalırdı”* diyor. Gençliğin şimdi bunu yaşayamadığını, teknolojiyi de kendi kafalarında yaşadıklarını, büyükleriyle arkadaşlarıyla kopuk olduklarını söylemektedir.

Şekil 63. Çay bahçesi ve Fuara Bakış

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

75 yaşında emekli kadın katılımcı; çocukluğunda Park İskelesi'nin oraya deniz kenarına pazar kurulduğunu, *“Babaannem haydi sepetini al pazara gidelim”* derdi. *Kumsala pazara babaannemle yürüyerek gelirdik* diye anlatmakta.O zaman mahallelerin dostlukların, arkadaşlıkların çok güzel olduğunu, mahallede birisi ölse kırk gün yas tutulduğunu, radyo bile açmadıklarını ama şimdi apartmanlarda komşuluk olmadığını, bir karşıdaki bir yandaki ile ancak görüşülebildiğini, Samsun'un şimdi çok güzel olduğunu, Sevgi Kafe'ye arkadaşları ile gittiklerini, Sevgi gölüne kahvaltılarını götürüp yediklerini, orman gibi çok güzel olduğunu, fakat insanların köpeklerini gezdirdiklerini, pisliğini almadıklarını böyle olmaması gerektiğini söylemektedir.

Şekil 64. Fuar girişi

Kaynak: (Metin Ertan Arşivi)

72 yaşında öğretmen emeklisi olan erkek katılımcı; 1 Temmuz ile 31 Temmuz arasında fuar kurulduğunu, Türkiye'nin her tarafında el işleri farklı meslek guruplarının geldiğini, tüm sanatçıların geldiğini konserler verildiğini, çevre illerden ilçelerden ziyaretçiler geldiğini o bir aylık süre zarfında Samsun'un cıvıl cıvıl olduğunu, fuarın 1986-87'li yıllara kadar devam ettiğini, daha sonra kaldırıldığını bir kaç çay bahçesi kaldığını, o bölgede kayıkla gezi yapıldığını anlatıyor (Şekil 64).

78 yaşında ev hanımı olan kadın katılımcı; çocukluğunda Cumhuriyet Meydanında kutlamalar olduğunu ve okulların geçit yaptığını, büyüdüğünde fuarın açıldığını ve bir nevi halkın gezme ve eğlenme yeri olduğunu söylüyor (Şekil 65).

Şekil 65. Atatürk Park'ta kutlama

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

79 yaşında İnşaat Mühendisi olan erkek katılımcı, Belediye Evlerinin altında bir eğlence yeri olduğunu, Derbent denilen bu yere insanların hafta sonu eğlenmeye geldiğini, Doğu Parkta hiç bir şey olmadığını, güreşlerin, çeşitli spor müsabakaları ve eğlencelerin çim alanda yapıldığını o nedenle Doğu Park'a ilk olarak amfinin yaptırıldığını anlatmaktadır. Batıda şimdiki Emniyetin ve SASKİ'nin olduğu yerin o zamanlar mesire yeri olduğunu orda ağaçlar söğüt ağaçları olduğunu oraya Matasyon denildiğini anlatıyor kızı. Dolgu alanları, yapılan düzenlemeler, Atakum sahil yolu, yürüyüş yolları bisiklet yollarının

yapılmasının kültür değişimine sebep olduğunu, yeni kuşağın farklı bir yaşam biçimi oluştuğunu söylemektedir.

73 yaşında Fen Bilgisi Öğretmen emeklisi kadın katılımcı; lise çağlarında bahçe sinemaları olduğunu, haftada bir kez mutlaka yazlık sinemaya gittiklerini, şimdi onların yerini gördüğünde hatırladığını, Büyük Sinema, Zafer Sineması, Konak sineması hatta Konak Sinemasının adının Emek Sineması olduğunu değiştiğinde çok yadırgadığını hatırladığını şimdi hiç birinin kalmadığını söylemektedir. Bugünkü Anadolu Hastanesi'nin altının büyük kumluk alan olduğunu, orada pazar kurulduğunu annesi ile pazara gittiklerini, sonrasında pazar kaldırılıp fuar kurulmaya başlandığını, fuara gitmenin en büyük zevkleri olduğunu anlatmaktadır. 31 gece fuara gittiklerini, fuarın çok kalabalık olduğunu, kalabalıktan yürüyemediklerini, her firmanın pavyonları açıldığını, fuara Hower çamaşır makinesi geldiğini, çamaşır makinesi çalışırken herkesin çamaşırın nasıl yıkandığını izlediğini o kadar ilginç olduğunu, sonra 404 yapıştırıcı ile bir kayanın yapıştırıldığını herkesin onu seyrettiğini, o kadar ilkel mi, güzel mi nasıl tanımlasa bilemediğini ama güzel olduğunu çok yeniliklerin yaşandığını anlatmaktadır.

70 yaş üstü katılımcıların çocukluklarında Samsun'un sosyal hayatında sinemaların çok etkin olduğu şehirde çok sinema olduğu ve herkesin sinemaya gittiği, özellikle çocukluklarında evlerinin bahçelerinde vakit geçirdikleri, sahilde kurulan pazara gittikleri, şehrin doğusunda Derbent, Kirazlık'ın eğlence mekânları olduğu halkın buraya piknik yapmak için eğlenmek için geldiği, batıda ise Matasyon' a deniz ve piknik için gidildiği, kent merkezinde, lokanta ve çay bahçeleri olduğu daha çok erkeklerin buralara gittiği çay içtikleri nargile içtikleri, çim alanda güreşler olduğu, spor müsabakaları düzenlendiği anlaşılmaktadır. Gençlik dönemlerinde fuar kurulduğu, tüm halkın fuara buraya gelen ürünlere, sanatçılara artistlere, tiyatro ve konserlere çok ilgi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Dolgu alanları yapıldıktan sonra sahilleri yaşamaya başladıkları, onların gençliklerinde sahilde yürümek ya da spor yapmak gibi bir alışkanlık olmadığı ama şimdi buralara yürüyüşe, piknik yapmaya, spor yapmaya geldikleri, bundan keyif aldıkları anlatılmakta, kentte yapılan düzenlemeler ve yaşam biçiminin değişmesinin sosyal hayatta meydana getirdiği değişim ve dönüşüm gözlemlenmektedir.

b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;

61 yaşında iş insanı olan erkek katılımcı; Amerika'da Silikon Vadisi San Francisco'da yaşadığını orada yirminci yüzyılda yirmi birinci yüzyılı yaşadığını 93 senesinde döndüğünde Samsun'un kendisine köy gibi geldiğini, restoran ya da gidilecek doğru düzgün eğlence alanı olmadığını, sinemaların kapatıldığını insanların tek aktivitesinin televizyon seyretmek olduğunu ama şimdi otuz seneye yakın bir sürede Samsun'un inanılmaz bir büyüme kaydettiğini, yaşam tarzının yükseldiğini, Atakum Sahil yolunun açıldığını, şehre inanılmaz renk kattığını, kafelerin restoranların açıldığını, sahil yolunun güzel bir şekilde yapıldığını, burayı Southbeach Miami'nin güney plajına benzettiğini, bir tarafta deniz, yeşil, ağaçlar palmyeler diğer tarafta evler, restoranlar, kafeleri ile nezih bir yer olduğunu, insanların sahile geldiğini, yürüyüş yaptığını buranın tam bir sosyalleşme alanı olduğunu artık Samsun'un Türkiye'de yaşanacak on ilden biri olduğunu düşündüğünü söylüyor (Şekil 66).

Şekil 66. Atakum Sahil Yolu

Kaynak: (www.samtab.gov.tr)

Önceleri Samsun'da şehre yakın piknik alanı, yeşil alan, nezih restoran olmadığını, şimdi Batı Park'a baktığında karma bir proje olduğunu, spor alanları, piknik alanları, etrafında yelken kulüp ve restoran olduğunu, Amazon Park olduğunu oradan araçla geçerken iyi hissettiğini, denizden uzaklaştığını ama yeşille buluşulduğunu söylüyor. Eskiden spor yapılabilecek sadece Yaşar Doğu, Dağıstanlı Spor Salonlarının olduğunu, şimdi spor salonlarının yanı sıra Batı Park'ta bowling salonu ve okçuluk konulduğunu, yelken kulübünün yanında de sörf yapılabildiğini, kürek çekilebildiğini su sporları yapılabildiğini, açık alan spor

sahaları olduğunu, eskiden bunların hiç birisinin olmadığını, yine şimdi tüm parklarda basketbol, voleybol, futbol gibi açık spor alanları bulunduğunu ama bu alanların işletme sıkıntıları olduğunu belediyelerde bu anlamda değişiklikler yapılması gerektiğini anlatıyor.

63 yaşında, ticaretle uğraşan erkek katılımcı; Sosyal etkinliklerin fuar alanında olduğunu, burada sahilde kayıklara binilip kürek çekildiğini, gezildiğini, fuarın çok meşhur olduğunu söylüyor (Şekil 67).

Şekil 67. Kayıklar

Kaynak: (Belde Planlama, Anonim)

61 yaşında emekli İngilizce Öğretmeni olan kadın katılımcı; Atakum eskiden Matasyon denilen yere gittiklerini orada denize girip piknik yaptıklarını, o günlerde bu bölgenin sahil kesiminin çok dolu olmadığını, ağaçların altında piknik yapabildiklerini söylemektedir. Liman içinde kurulan, 80'lere kadar devam eden fuarda ağaçlıklar arasında ürünlerini tanıtmak isteyenlerin değişik pavyonlar kurduğunu fuarın çok eğlenceli olduğunu anlatmaktadır. Daha sonra fuarın kaldırıldığını, orasının açık alan olduğunu, çay bahçeleri yapıldığını, Sovyetlerin dağılmasından sonra Rus pazarı denilen şeylerin orada kurulmaya başlanıldığını daha sonra da orayı Rus Pazarı yaptıklarını anlatmaktadır.

60 yaşında diş hekimi olan erkek katılımcı; kendini bildiğinden beri spor yaptığını ama 20 yıl öncesine kadar Samsun'da koşmak için yer bulamadığını, Matasyon'a sahil kenarına koşmaya gittiğini, babasının elalem ne der diye çok kızdığını anlatmaktadır. Gençliğinin en büyük zevkinin fuar gidip cebindeki üç

beş kuruşu harcamak, liman içinde sandala binmek ya da mendirekte yürümek olduğunu söylemektedir. Doğu Park'ın doldurulduktan sonra orada keyifle koştuğunu, bir halk plajı yapıldığını, oradan liman içine doğru gittiğinde kötü bir koku olmadığını anlatmaktadır. Matasyon tarafına gittiğinde ise, pek çok ülke görmüş biri olarak *"Matasyon'u al dünyanın neresine götürür iseniz götürün çok kıymetli bir yer"* diyor. Dolgulara insanlar başta tepki gösterdiğini ama Atakum'un inanılmaz güzel bir sahil olduğunu, sabahta yürüyüşünü yaptığını, 20-25 yıl önce koşarken kendisine deli dediklerini lakin bugün yüzlerce insanın gayet güzel spor yaptığını söylemektedir. Yadırgadığı şu durumu da bizimle paylaşıyor. Bir kaç sene evvel geldiğinde gördüğü herkese günaydın dediğini fakat duvar gibi suratlar, mutsuz insanlar yüzü gördüğünü, bu kadar güzel bir yerde bu kadar keyifli bir yerde bunu yadırgadığını söylemektedir. Çok enteresan bulduğu bir şeyin de denizin kenarında yürüyüp koşarken aşağı yukarı her kilometrede insanların ihtiyaçları için tuvaletlerin yapılmış olduğunu ve çok temiz olduğunu, bunun çok basit gibi görünen çok büyük bir olay olduğunu söylemektedir. Hepsinin suyunun aktığını pırıl pırıl temizlendiğini bunun çok önemli olduğunu belirtiyor. Doğu Park tarafının insanların pis kullandığını söylemektedir. Kendisinin nehir kenarlarını da çok sevdiğini o nedenle Mert Irmağı kenarına yapılan koşu pistinde de spor yapmayı tercih ettiğini söylemektedir.

61 yaşında restoran işletmecisi olan erkek katılımcı; Fuarın çocukluk ve gençliklerinin en önemli aktivitesi olduğunu, babasının da bir reyon açtığını, hep oraya gittiğini, insanların hep fuara gittiklerini, kayıkla gezdiklerini çok güzel anılar biriktirdiklerini anlatmaktadır. Fuarın denize bitişik olduğunu insanların burada rahatlıkla denize ulaşabildiğini kayıkla gezdiğini, kendisinin de ortaokul-lise çağlarında kaçıp sahile gittiğini, sandalla, küçük kayıkla gezdiklerini anımsıyor.

67 yaşında emekli beden eğitimi öğretmeni, kadın katılımcı; akşamları fuara gittiklerini, Yosun kafenin çok meşhur olduğunu, orada müzikli danslı yarışmalara keyifle katıldığını, kiralık kayıklar lüks olmayan balıkçı kayıkları ile limanın içinde ailece gezmeyi çok sevdiklerini anlatmaktadır. Şimdide Batı Park ve Doğu Park'a yürüyüş, spor ve piknik için gittiğini çok sevdiğini söylemektedir.

60-70 yaş arası katılımcıların gençliklerinde sinemaların kapatıldığı, televizyon devrinin başladığı, herkesin evlerinde televizyon izlediği, dışarıda gidilecek pek de yer olmadığı, yürüyüş yapmaya, koşmaya alan olmadı gibi alışkanlık da olmadığı hatta yapanların yadırgandığı, fuar zamanı fuarın çok ilgi gördüğü, her gün fuara gidildiği, burada lokantalara gazinolara gidildiği sanatçılar, artistler geldiği, konserler düzenlendiği, tiyatro gösterileri olduğu, kayıkla denizde geziye çıkıldığı, sonrasında fuarın kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Dolgu alanları oluştuktan sonra yürüyüş ve spor yaptıkları, pikniğe ve gezmeye gittiklerini, bu alanlarda kafe ve restoranlar olduğunu, basketbol voleybol gibi de spor alanları olduğunu ve halkın bu alanları severek kullandığı anlaşılmaktadır. Bu yaş gurubu ile yapılan görüşmelerde Atakum sahili Adnan Menderes Bulvar düzenlemeleri ön plana çıkmaktadır. Sahilde yürüyüş yolları, bisiklet yolu, seyir terasları, kafe ve restoranları ile çok güzel olduğu, şehrin yaşam kalitesini arttırdığı, insanların burada yürüyüşünü yapıp bisiklete bindiği, kafe restoranlarında nezih ortamda oturup sosyalleşebildiği, şehre değer kattığı anlaşılmaktadır.

c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre

59 yaşında, Emekli Matematik Öğretmeni olan kadın katılımcı; eskinin de çok güzel özellikleri olduğunu, fuar olduğunu çok güzel olduğunu, bütün sanatçıların artistlerin geldiğini, konserlerin tiyatroların, çok güzel şölenlerin olduğunu, yakın yerlerden insanların gelip fuar etkinliğine katıldığını, fuar zamanı kafelerin olduğunu söylemektedir.

55 yaşında emekli kadın katılımcı; Samsun Fuarı'nın kendileri için çok özel bir gezi yeri olduğunu, Tiyatroların sanatçıların geldiği yılın o bir ayını merakla beklediklerini, orada turşucudan palyaçosuna, caddelerini, limon kokusunu hiç unutmadığını, lunaparkın çok güzel olduğunu, fuarın çok kalabalık olduğunu, her gün gitmeye çalıştıklarını anlatmaktadır. Orada bulunan Atatürk müzesini ziyaret ettiklerini söylemektedir.

59 yaşında futbol antrenörü olan erkek katılımcı; Fuar alanının hemen arkasında ki kumluk alanda a futbol antrenmanları yaptıklarını, orada mahalleler arası yaz kış turnuvalar düzenlendiğini, turnuvalarda kumun etrafının ana baba günü olduğunu, herkesin geldiğini o nedenle bu kum alanın çok meşhur olduğunu

anlatmaktadır. Fuarı 1 Temmuz'da başlayıp 1 Ağustos'a kadar sürdüğünü, fuarı gezdiklerini, gazinolar olduğunu, ünlü sanatçıların geldiğini, herkesin fuara gelmek istediğini, hiç unutmadığı orda asılı duran küçük bir traktör ve bir de motor gösterisi, Bafralı bir baba ve çocuğunun tahtadan yapılmış yuvarlak bir pistte dönerek duvarda gittiğini hatta dışarı çıktığını gösteri yaptığını hatırlıyor. Çocukluklarında lunaparktan içeri girdiklerinde dünyalarının değiştiğini anlatmaktadır. Zamanla fuarın kapatıldığını sadece lunaparkın kaldığını söylemektedir.

54 yaşında Mimar, kadın katılımcı; eskiden fuara gittiklerini, her firmanın fuarda stant kurduğunu, denize yakın olduğunu, kenarda bankta oturulduğunu söylemektedir. Bugün bu alanların kendisine karışık geldiğini en bildiği alanın doğuda Sevgi Park olduğunu, açık alanlar, alttan geçen bir yol, faytonların da olduğu taşıt geçmediği nerden başlayıp bittiğini bilmediği bir yol olduğunu, eskiden balık restoranı meşhur Fevzi'nin Yeri denize yakın olduğunu şimdi Batı Park dolgu alanına gittiğini o kısımda üç mekân olduğunu Karadeniz'de büyükşehir olan bir Samsun'da deniz kenarında doğru dürüst balık yenilecek mekânlar olmadığını anlatmaktadır.

54 yaşında emekli erkek katılımcı; Çocukluğunda fuar açıldığında en yukardan aşağı severek fuara indiklerini, fuar için çok güzel olduğunu, Küçük Ev, Neco ve Yosun Kafe, Büyük Otel de eğlendiklerini gençliğinin geçtiği yerler olduğunu anlatmaktadır.

51 yaşında emekli kadın katılımcı; yazın en çok sevdikleri şeyin fuara gitmek olduğunu, Fuar'ın en büyük şenlikleri olduğunu söylemektedir. Yazın sıcak evlerde klimasız oturmaktansa kendilerini fuara attıklarını, fuarın çok renkli olduğunu, açık hava tiyatroları düzenlendiğini, reyonlar kurulduğunu özellikle Sinop'tan gelen Söke'nin harika çeşitler getirdiğini, Çaykur'un, Sağra'nın geldiğini, lunaparkı, sanatçıların geldiğini, çok güzel çay bahçeleri olduğunu 1Temmuz ile 31 Temmuz arası fuarın çok kalabalık olduğunu, sahilde kayıkla gezdiklerini hatırlıyor.

60 yaş altı katılımcılarla yapılan görüşmelerde de çocukluk ve gençlik yıllarının en büyük sosyal aktivitesi fuara gitmek, burada kafe ve restoranlara gitmek, sanatçıları tiyatroları izlemek olduğu anlaşılmaktadır.

3. Halkın Deniz ile İlişkisi

a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;

75 yaşında emekli kadın katılımcı; Deniz için Derbent' e Kirazlığ'ın aşağısının deniz olduğunu Petrol Ofisi, ofis binaları yapılmadan önce orada Tekkeköy'e kadar denize girildiğini sanayinin sonradan yapıldığını, diğer kısımda ise Çağlayan dedikleri Matasyon'a gidildiğini, o zamanlar mahallenin gecedan puf börekleri, dolmalar hazırladığını ertesi gün sabahtan kamyon geldiğini, tüm mahallenin genç, yaşlı, çocuk hep birlikte gittiğini çok güzel olduğunu anlatmaktadır.

78 yaşında ev hanımı olan kadın katılımcı; çocukluklarında daha çok evlerinin bahçesinde vakit geçirdiklerini, büyüme çağlarında daha çok o günkü Matasyon'a ya da Eğitim Fakültesi'nin önüne pikniğe ve denize gittiklerini söylemektedir.

79 yaşında İnşaat Mühendisi olan erkek katılımcı; 1954'lü yıllarda şehrin önünden denize girilebildiğini ama o zaman insanların denize fazla girmediğini, yüzmeye bilen olmadığını, Atakum tarafında Belediye'nin bir plajı olduğunu bazılarının bu plajda girdiğini ama Karadeniz'de denize girme kültürünün olmadığını, girenlerin de ayıplanıldığını söylemektedir. O zamanlar insanların yürüyüş de yapmadığını, deniz kenarında oturduklarını yada uzun süre kayık gezisi yaptığını anlatmaktadır. Bugün dolgu alanlarında sahil kenarına yapılan yol ve tesislerde insanların gezdiğini, eskiden Matasyon'da şimdi de Atakum'da denize girdiğini söylemektedir.

73 yaşında Fen Bilgisi Öğretmen emeklisi olan kadın katılımcı; Matasyon'da ormanlık alandan sonra yazlıkların başladığını, bu evlerin yola ve kumsala sıfır olduğunu, onlara hayranlıkla baktıklarını söylemektedir. Denize girmek için bu yazlıkları geçtikten sonra İncesu tarafında gittiklerini, oraların bomboş olduğunu, kavaklıklar altında piknik yaptıklarını, oralarında değiştiğini söylediğini söylemektedir. Bu dolguların bazı yönden katkı sağladığını ama zarar da verdiğini, doğayı değiştirmenin güzel olmadığını, Taflan'da Yüce Kent evlerinin neredeyse gittiğini, o nedenle Taflan, Çatalçam tarafında dalga kıranlar yapıldığını, deniz doldurulduğu zaman başka bir yere zarar verdiğini, onun öcünü

aldığını söylemektedir. Fuar alanının olduğu yerde denizin koktuğunu fuar dışında gitmediklerini, şimdi oraların çok daha güzel olduğunu söylemektedir.

70 yaş üstü katılımcıların deniz ile ilişkisi incelendiğinde, eskiden denizin kent merkezi ile iç içe olduğu, temiz olduğunu ama kimsenin şehrin önünde denize girmediği ya da sahilde yürümediği, o günlerde böyle bir alışkanlık olmadığı hatta ayımlandığı, sadece kayıkla gezildiği ya da deniz kenarında oturulduğu, deniz için hafta sonları doğuda Derbent, Kirazlık tarafına gittikleri, burada piknik yapıp denize girdikleri, batıda ise o günkü adı ile Matasyon bugünkü adı ile Atakum'a gittikleri yine bu bölgelerde de denize girip piknik yaptıkları anlaşılmaktadır. Bugün yine şehrin önünde denize girilmediği lakin dolgu alanlarına yapılan düzenlemeler ile yürüyüş, spor ya da piknik yapıldığı, denizin temiz olduğu, denize girmek için yine Atakum'a gidildiği anlaşılmaktadır.

b. 60-70 Yaş Arası Görüşülen Kişilere Göre

61 yaşında iş insanı olan erkek katılımcı; Mert Irmağı'ndan denize pislik aktığını kent merkezinde denizin çok kötü koktuğunu çok pis olduğunu, aslında eskiden temiz olduğunu zamanla bütün lağımı denize verdikleri için Kürtün Deresine kadar şehir merkezi kıyılarında denize girilemediğini çok pis olduğunu oralarda denizle ilgili hiç bir şey yapılamadığını, liman olduğu için şehrin denizle bütünleşemediğini, Fener'den sonrasının ise açık deniz olduğu için girilemediğini, deniz için daha ileri gidildiğini, şu anki Yeşilyurt'un olduğu yerde halk plajı olduğunu insanların oraya geldiğini sahil yolu olmadığı için arabalarını kuma park edip denize girdiklerini anlatmaktadır. Karayolları, Devlet Su İşleri Kampları'nın çok popüler olduğunu ama üye olmayanın bu kamplara alınmadığını, yani sıkışık yerlerde insanların Karadeniz'de denize girdiklerini söylemektedir. Bugün dolgu alanları ile Samsun'un denizden uzaklaştığını ama yeşile kavuştuğunu belirtiyor.

63 yaşında ticaretle uğraşan erkek katılımcı; yaz mevsiminde Yeni Mahallede oturdukları dönemde sabah kalktığında yüzünü denizde yıkadığını denizle o kadar iç içe bir çocukluk geçirdiğini, hatta kışları evleri denize çok yakın olduğu için dalgalar evlerini almasın diye büyüklerinin denizin önüne taş yığdıklarını hatırlıyor. Mahallelerinde kadınların gece erkeklerin gündüz denize girdiğini söylemektedir. Mahallerinin haricinde denize girme olayının kesinlikle

olmadığını, deniz için Matasyon denilen alana, Eğitim Fakültesi'nden başlayıp Bafra'ya kadar uzanan sahile gidildiğini anlatmaktadır.

61 yaşında emekli İngilizce Öğretmeni olan kadın katılımcı; denize girmek için eskiden Matasyon denilen Atakum' gittiklerini, orada ağaçların altında piknik yaptıklarını kumsalda denize girdiklerini, sahilin o zaman çok dolu olmadığını ağaçların altında piknik yapma şanslarının olduğunu söylemektedir. Batı Park'ın olduğu yerde sahilin kayalık olduğunu oraya deniz için gitmediklerini, limanın iki mendireği arasında fuar kurulduğunu fakat Samsun'un bütün kanalizasyonu fuar alanına aktığı için çok kötü iğrenç koktuğunu lakin bir süre sonra burnun bu kötü kokuya alıştığını, sahile dikkatlice bakıldığında kıyıya vurmuş pislikleri görebildiklerini, o kadar berbat, kirli olduğunu, 70'li yıllarda orada bırak denize girmeyi elini denize sokmanın mümkün olmadığını, Doğu Park'ın orada derme çatma evlerden oluşan bir mahalle olduğunu oraya hiç gitmediğini araba ile geçerken gördüğünü anlatmaktadır. Sahilin doldurulup da yürümeye başladığında, bunun gerçekten hoşuna gittiğini, sahiller ve denizin temizlendiğini, o kokunun gittiğini, buraların daha insana layık hale geldiğini, hala şehrin önünde denize girilemediğini ama yürüyüş açısından falan güzel olduğunu yani şehre kazandırıldığını söylemektedir.

60 yaşında diş hekimi olan erkek katılımcı; çocukluklarında denizle ilgili bildikleri tek yerin Mert Irmağı, fuar alanı ve eski stad arası olduğunu, denize girmek için Matasyon'a halk plajına gittiklerini, Devlet Su İşleri Kampı olduğunu, o zaman oraya gitmenin çok havalı olduğunu, Yapı 8'in kampı olduğunu bu kamplara üyelerin gidebildiğini,,deniz kenarında evlerin bahçelerinin denize kadar çevrelendiğini orada da denize giremediğini, ev yapılmayan boşluk varsa ancak oradan girilebildiğini bu nedenle o dönemde Türkiye'deki en büyük sahil yağmasının Samsun'da yapıldığını söylemektedir.

61 yaşında Restoran İşletmecisi olan erkek katılımcı; 56 evlerin hemen yukarısında çocukluğunun geçtiğini, 56 evlerde Radar da çalışan Amerikalıların oturduğunu, onların arasından rampadan aşağı denizi seyrederek okula indiklerini, yolların denize dik olduğunu ve denizi gördüğünü anlatmaktadır. Matasyon diye tabir edilen bugünkü Türk İş sapağında deniz kenarında yazlık evlerinin olduğunu denize orada girdiklerini, o dönemde sahilin inanılmaz güzel, denizin çok temiz olduğunu, kumsalın çok geniş şuan kinin iki misli olduğunu,

bugün orada Adnan Menderes Bulvarı bulunduğunu söylemektedir. Bizim halkımızın kötü bir özelliği gittikleri yerlere çöp bırakmaları çekirdek atmaları olduğunu, sahilleri, fuar alanını, yazın fuar alanı arkasındaki Yabancılar Pazarı'nın olduğu yerleri gezdiğinizde Belediye Ekiplerinin çekirdek kabuğu toplamaktan başka iş yapamadıklarının görüleceğini söylemektedir. Özellikle Pazar günleri sahillerin çok kalabalık olduğunu insanların mangalları içecekleri ile geldiğini her türlü çöpün bırakıldığını söylemektedir. Çocuklukların da bu kadar kalabalık olmadığı, yapılaşma az olması nedeniyle mi bu kadar kirlilik olmadığını, denizlerin çok daha temiz olduğunu, denizde yosun kirlilik olmadığını denizanası gibi canlılarının daha geç geldiğini, şu an Haziran ayında bile denizanalarının geldiğini bunun sebebinin kirlilik mi, küresel ısınmamı ne olduğunu söyleyemeyeceğini ama üzücü olduğunu söylemektedir. Sahilleri temiz kullanılması gerektiğini, anlayış değişmedikçe bunun mümkün olmadığını, gençlerden umutlu olduğunu anlatmaktadır.

67 yaşında emekli Beden Eğitimi Öğretmeni, kadın katılımcı; çocukluğu ve gençliğinde denizin şehre çok yakın olduğunu dolgulardan sonra yine denizle buluştuklarını ama denizin uzaklaştığını söylemektedir. Eskiden deniz için Atakum Atakent'e çok gittiğini, oralarda plajlar olduğunu, orda Beden Terbiyesi'nin Kampı, Devlet Su İşleri ve Karayolu Kampı olduğunu, gençlik döneminin hep oralarda geçtiğini, kamplardan müthiş yararlandığını anlatmaktadır. Atakum tarafında iki katlı yazlık evler olduğunu yazlıkların önü kendi girdikleri hatta tel örgü ile sınırlandırdıkları, hatta denizin içine kadar sınırlarını devam ettirdiklerini, orda denize giren görürse polisi çağırdıklarını yani oraların o halkın giremediği yerlerken şimdi halka açıldığını ve bundan çok memnun olduğunu belirtiyor. Eğitim fakültesinin denizin kenarında olduğunu, orada öğretmen okulundaki arkadaşlarının hafta sonu denize girdiğini ve o günleri hiç unutmadıklarını anlatmaktadır. Batı Park tarafında küçük bir plaj olduğunu ama oraya da orda ki lojmanda yaşayanların kullandığını, Liman içi bölgesinde kayıklara bindiklerini ama Doğu Park'ın olduğu yere yürüyüşe ya da denizi seyretmeye bile gidemediklerini orada derme çatma, teneke kulübelere oluşan çingene mahallesi olduğunu ve sahilin çok pis kullandıklarını naylonlar at arabalarının hurdalarını attıklarını çok kötü mezbelelik yerler olduğunu o nedenle o tarafa hiç gidemediklerini anlatmaktadır. Şu zamanı tercih ettiğini mesafe

olarak uzaklaşmış olsa da rahatlıkla her yere gidebildiğini söylemektedir. Bugün de sahile çok gittiğini ama yaşından dolayı bu pandemi döneminde çok gidemediğini deniz için daha çok Atakum'a özellikle Omtel Otel'e gittiğini, gezmek ve yürüyüş için ise Atakum'da da Canik tarafına'da gittiğini, Doğu Park ve Batı Park' a da gittiğini ama emekli olduğu için sakin saatleri seçtiğini söylemektedir.

60-70 yaş arası katılımcı görüşleri incelendiğinde kent merkezinde denizin çok pis olduğu ve çok kötü koktuğu, denize girmenin mümkün olmadığı, liman içi bölgesinde özellikle fuar döneminde sadece kayıklarla denizde gezildiği, doğuda derme çatma evlerden oluşan bir mahalle olduğu, o tarafa da gitmenin mümkün olmadığı, batıda Fener Burnu'nun yanında küçük bir plaj olduğu oraya da ailelerin gitmediği, Eğitim Fakültesi bahçesinin denize sıfır olduğu oradaki öğrencilerin sahilde yürüyüş yaptığı, gezdiği hatta denize girdiği anlaşılmaktadır. Halkın ise Matasyon'da bulunan halk plajlarına gittiği, kumsalın o zamanlar çok daha geniş olduğu, Atakum'da denizin çok temiz olduğu, ağaçlık alanlarda piknik yaptıkları lakin kurumlara ait kamp yerlerine üye harici kimsenin giremediği, özel mülk olan yazlık evlerin bahçe sınırlarını denize kadar getirdiği bu alanlarında halka yasaklı olduğu, halkın çok kısıtlı alanlarda denize girebildiği anlaşılmaktadır. Dolgu sahaları sonrası liman içi bölgesinde denizin temizlendiği, kentin önünde denize girilemese de parklarda yürüyüş yolları, spor alanları, aktivite alanları, kafe ve restoranlara gidildiği, spor yapıldığı, yürüyüş yapıldığı dolayısıyla halkın kent önündeki tüm sahillere rahatlıkla ulaşip kullandığı anlaşılmaktadır. Atakum sahil düzenlemeleri sonrasında ise halka yasaklı alanlar kalmadığı, tüm sahilde denize girilebildiği, yürüyüş yolları, gezinti alanları, bisiklet yolundan halkın yararlandığı kafe ve restoranlarda hoş vakit geçirdiği anlaşılmaktadır. Deniz kentten uzaklaşmış olsa da halkın sahille buluştuğu yeşil alanlar kazandığı , geçmişten bu günler tercih ettikleri gözlemlenmektedir.

c. 60 Yaş Altı Görüşülen Kişilere Göre;

59 yaşında, emekli matematik öğretmeni olan kadın katılımcı; üniversiteyi Eğitim Fakültesi'nde okuduğunu, Fakülte'nin bahçesinin deniz kenarında olduğunu ders aralarında deniz kenarında yürüdüklerini sıcaksa ayaklarını çıkarıp da yürüyebildiklerini o kadar yakın olduğunu ama şu an oraların dolgu olduğunu denizin bayağı uzaklaştığını, Batı Park'ın olduğu alanın da tamamen deniz

olduğunu, şehre doğru gelindiğinde limanın olduğunu, liman içi bölgesinde ailelerin denize giremediğini, erkeklerin yüzdüklerini gördüklerini, ailelerin sadece eğitim fakültesinden sonra denize girebildiğini, Gençlik Parkı'nın sahili şehre yürüyüş mesafesinde olduğunu, limana gelen yolcuları yürüyerek giderek karşılayabildiklerini, o zamanda şimdide limanın şehrin önünü kestiğini yerinin yanlış olduğunu düşündüğünü, güzel bir sahili halkın kullanmadığını anlatmaktadır. Bugün ise şehir merkezinden Kuş Cennetine kadar çok rahat ulaşılabilir uzun bir sahil olduğunu, Atakum bölgesinde denize rahatlıkla girilebildiğini, iki genç kızın mayolarını alıp rahatsızlık olmadan denize girebildiğini, ufak tefek münferit olaylar olabileceğini ama onun da en medeni denilen yerde bile mümkün olduğunu, herkesin sahile gelip ailesi ile şemsiyesinin altında hiç bir yere bir şey ödemedi yanına getirdiği yiyecek içecekleriyle saatlerce kalabildiğini, isteyen ise belediyenin işlettiği uygun yerlerden hizmet alabildiğini, sahilde yürüyüş yolları, bisiklet yolu olduğunu insanların bunlardan da yararlandığını, kent merkezi sahillerinden de yararlanıldığını anlatmaktadır. Ayrıca denizin bugün daha temiz olduğunu, fuar zamanı denizin çok kötü kanalizasyon koktuğunu, denizin üzerinde çok kötü çöpler olduğunu hatırladığını, şimdi ise o kötü kokunun olmadığını son derece temiz olduğunu rahat gezilebildiğini söylemektedir.

55 yaşında emekli kadın katılımcı; çocukluğunda Belediye'lerinde oturduklarında evlerinin birinci katından denizi gördüklerini, sonrasında Çiftlik Mahallesi'nde oturduklarını bulvardan baktıklarında her yolun denizi gördüğünü evlerin ona göre konumlandığını ama şimdi denizi görmek için uğraş verdiklerini ve bu durumun hoş olmadığını söylemektedir. Denizlerin doldurulduğunu daha da uzaklaştığını, dolgu alanlarına parklar yapılmış olsa da denize ulaşmak için daha çok gitmek gerektiğini, önceden öyle olmadığını daha kolay ulaşabildiğini hatta bu nedenle yenilikçi olmadığını, şehre giderken yolun daha güzel olabileceğini denizle birlikte kullanılabileceğini düşündüğünü söylemektedir. Denize şehrin önünde girmediklerini, o günlerde aileler, arkadaşlarıyla binermiş arabalara, ızgaralarını alırlarmış cümbür cemaat Matasyon dedikleri şimdiki Atakum, Taflan taraflarına giderlermiş, Neredeyse her pazar yaptıkları gelenekselleşmiş bir aktiviteymiş bu. O dönemde denizin çok temiz olduğunu balıklarla yüzdüğünü hatırladığını, şimdi Taflan'da oturduğunu buradada denizin doldurulduğunu,

denize set çekildiğini ama denizin dolguları aldığını, 'doğa ana her şeyi geri alır' dendiğini denizin de aldığını, her şeyin rahat bırakılması gerektiğini denizinde yerinde rahat olduğunu söylemektedir.

59 yaşında futbol antrenörü olan erkek katılımcı; liman içi bölgesinde futbol antrenmanlarından sonra bazen denize girdiklerini söylemektedir. Eski eğitim fakültesinin önünden de hep milletin denize girdiğini, zamanla doldurulduğunu denizin öne atıldığını, Batı Park dolmadan önce oraların hep deniz olduğunu, balık tutulduğunu, Eğitim Fakültesi önünün de kumsal olduğunu, o kısımlarda milletin denize girdiğini, Matasyon'un ağaçlık olduğunu, Gençlik Sporun kamp yerinin oralarda olduğunu, şu anki Yeşilyurt Avm'nin olduğu yerin ağaçlık çamlık olduğunu anlatmaktadır. Liman içi bölgesinin karanlık yerler olduğu için her türlü olayın olduğu ailecek hiç gidilemeyen, gezilemeyen bölgeler olduğunu, dolgu alanları ile bu sahillerin kazanıldığını, gidilip gezilebildiğini, liman içi bölgede düğün salonu yapıldığını zamanla sayısının arttığını ihtiyaçtan çıkıp ranta döndüğünü, düzenlenen sahillerin çok kıymetli olduğunu, Samsun'un bu düzenlemeler ile sahilini kazandığını söylemektedir. İnsanların piknik için önceden Derbent'e gittiklerini şimdi şehrin önündeki yeşil alanlara gidebildiklerini, lakin inanlarında bu alanları kullanırken harap etmemeleri, koruyup kollamaları gerektiğine dikkat çekiyor. Girilmez, piknik yapılmaz denilen alanlara insanların girdiğini, tedbirsiz davrandığını, orman yangınların bir sebebinin de dikkatsizlik olduğunu, bu günlerde ülkede çokça yaşanan yangınların sebebinin mevsimlerin değişimi, yağmurların az yağması olduğu kadar hatalı kullanım olduğunu hepsinin birbirini tetiklediğini anlatmaktadır. Tabi bu alanların yeterli olmadığını, Samsun daha genişledikçe büyüdükçe yeni alanlara ihtiyaç doğduğunu belirtiyor

54 yaşında Mimar, kadın katılımcı; dolgu alanları için "Samsun'u denizle birleştireceğiz" diye bir slogan olduğunu, birçok yerde belki yapıldığını, Samsun'un Bafra tarafından girişinde kötü görünen çirkin yapıların olduğu, gitmenin mümkün olmadığı Bafra Garajı'nın kaldırılarak yerine park yapılması, yeşil bant anlamında güzel olduğunu, oraya şıklık kattığını öncesinin çok kötü gitmenin mümkün olmadığını ama fuar alanının neden kaldırıldığını hiç anlamadığını, oraya yapılan Hükümet Konağı binasının çirkin olduğunu, neden oraya yapıldığını anlamadığını başka yere yapıp oranın yeşil kalması

gerektiğini, fuar alanın altına yapılan karayolunun neden yapıldığını, dolmuşların olduğunu rahat kullanılmadığını, ticari olarak belki iyi olduğunu, oraya sadece mecburen proje onaylatmak için itfaiyeye gittiğini, fuarın eskiden denizle buluşulan alan olduğunu şimdi denizin uzaklaştığını söylemektedir.

54 yaşında Emekli, erkek katılımcı; çocukluğunda Samsun'un deniz şehri olduğunu, Batı Park'ın olduğu yerde yolun bile olmadığını orda denize girdiklerini, özellikle Atakum'da balıkçı lokantasının olduğu yerde denize girdiklerini 1 Temmuz Kabotaj Bayramı'nın burada kutlandığını, Güzel Sanatlar Fakültesinin (eski Eğitim Fakültesi) olduğu yerde de denize girdiklerini suyun ta kayalara vurduğunu temiz olduğunu harika bir sahilin doldurulmasının ranttan ibaret olduğunu, Golf sahası yapıldığını, 5 yıldır kaç kişinin yararlanabildiğini işletmenin her şeyin ateş pahası olduğunu eski Matasyon da evinin olduğu yerleri çok özlediğini anlatmaktadır.

51 yaşında emekli kadın katılımcı; Denize girmek için çocukluklarından itibaren Atakum'a, hatta daha ilerisine gittiklerini, piknik yapıp denize girdiklerini anlatmaktadır. Kent merkezi kıyılarına gitmediğini sadece fuar zamanı fuarın altında sandal gezisi yaptıklarını söylemektedir. Aslında o günlerde sahilin herkesin ulaşabileceği kadar şehir ile iç içe olduğunu ama bilinçli olmadıklarını, insanlarda denize girme alışkanlığı olmadığını söylemektedir. Dolgu alanları ve sahil düzenlemeleri sonrasında eskiden kamuya açık olan alanlarda kısıtlama olduğunu, eskiden rahatlıkla girebildikleri yerlere, Fener plajında olduğu gibi önceleri halk buraya rahatlıkla gelip balık tutarken şimdi girişin ücretli olduğu, parasını veremeyenin giremediğini bunun halk için zor olduğunu söylemektedir. Bugün Dolgu alanların Doğu Park ve Batı Park'ın yürüyüş, koşu, spor amaçlı, piknik amaçlı yoğun kullanıldığını, çok kalabalık olduğunu, rahat ulaşılabilirdi ama kirli olduğunu, temizliğe önem verilmediğini piknik sonrası tüm çöplerin kaldığını, çöplerin denize gittiğini, herkesin temizliğe, doğaya zarar vermemeye dikkat etmesi gerektiğini belirtiyor. Bugünden bu konularda tedbir almak gerektiğini, arıtmaların çok iyi olması gerektiğini, Atakum'da müthiş bir sahilde gezerken insanın içinin açıldığını, birden arıtmadan kötü bir koku geldiğini örnek olarak vermektedir.

60 yaş altı katılımcı görüşleri incelendiğinde liman içi bölgesine fuar zamanı gidildiği, sandal gezileri yapıldığı, denizin kirli olduğu, kötü koktuğu,

limanın kentin önünde kaldığı sahili kestiği, Batı Park'ın olduğu yerlerin deniz olduğu ama orada da ailelerin denize girmediği, deniz için eski Eğitim Fakültesi bugünkü Güzel Sanatlar Fakültesi'nden sonra halk plajlarına ve bulabilirlerse özel mülk olmayan boş alanlara gittikleri anlaşılmaktadır. Dolgu sonrası denizin temizlendiği ama kentin önünde deniz ile ilgili aktivitenin sahilde yürüyüş, gezinti, spor yapmak olduğu, parklarda piknik yapmak spor yapmak olduğu ama bu sefer de halkın sahilleri temiz kullanmadığı çöplerini bırakıp gittikleri görülmektedir. Eskiden denizin kente çok daha yakın olduğu, üstten bakıldığında tüm yolların denizi gördüğü, yoğun yapılaşmadan dolayı artık denizi görmenin zorlaştığı, dolgular ile denizin çok uzaklaştığı, yeşil alana kavuşulsa da sahillerin doğallığını kaybettiği, bunun yanlış olduğu düşünenlerin de olduğu gözlemlenmektedir.

4. Güvenlik

a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;

75 yaşında emekli kadın katılımcı; eskinin sakin, temiz ailelerin birbirini tanıdığı tabi şehir büyüyünce çok karıştığını, hele Suriye ve Iraklılar gelince hiç eskisi gibi olmadığını söylemektedir.

73 yaşında Fen Bilgisi Öğretmen emeklisi kadın katılımcı; fuar yapıldıktan sonra oraların güvenli olduğunu öncesinde oralara gitmediğini şimdi ise daha iyi olduğunu söylemektedir.

78 yaşında ev hanımı olan kadın katılımcı; genel anlamda eskiden sahillerin tehlikeli olduğunu ailelerinin oralara gitmelerini yasakladığını lakin insanların değer yargıları terbiye, namus şeref gibi değerlerinin daha iyi olduğunu, daha güvenilir çok dürüst olduğunu, seksen yaşına merdiven dayadığını insanların yozlaştığını gördüğünü düne baktığında özlediği tek şeyin insanların yapısı ahlaki olduğunu, dünya apartman gökdelen olsa ilgilenmediğini, tabi ki teknolojinin gelişmesi gerektiğini ama insanların da insanlığını kaybetmemesi gerektiğini vurguluyor.

70 yaş üstü katılımcılar ile yapılan görüşmeler incelendiğinde erkek katılımcıların dün de bugün de güvenlik ile ilgili bir kaygıları olmadığı bu konuda bir yorum yapmadıkları görülmektedir. Kadın katılımcılar için ise çocukluklarında sahil tek başlarına gidemeyecekleri güvenli olmayan yerler

olduğu ama insanların daha güvenilir daha dürüst olduğu, şimdi ise tam tersi sahiller yapılan düzenlemeler sonunda daha güvenli rahatlıkla gidebildikleri alanlar iken, şehir kalabalıklaştıkça, kozmopolit hal aldıkça insanların değiştiği yozlaştığı, Suriyeli, Iraklı göçmenleri ise tehlikeli gördükleri anlaşılmaktadır.

b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;

61 yaşında iş insanı olan erkek katılımcı; İstasyon olduğu yerden sonrası, Cezaevi Mahallesi, sanayi, Çingene Mahallesi'nin olduğu yerlerin tehlikeli olduğunu, soyulmak korkusu ile o bölgelere hiç gidilmediğini söylemektedir.

61 yaşında emekli İngilizce Öğretmeni olan kadın katılımcı; ilk Doğu Park yapıldığı zamanlarda güvenli olmadığını, oralarda bazı insanların yürüyüş yapan kadınları rahatsız ettiğini, bunun üzerine belediyenin insanlar rahatsız olmasın, rahat yürüyüş yapabilsin diye oraya güvenlik görevlileri bulundurmaya başladığını ve bunun güzel bir yaklaşım olduğunu söylemektedir." Hatta Yusuf Ziya Bey'in kendisi de çıkıp yürüyordu her sabah orda ve özellikle güvenliği kontrol ediyordu." diyor. Önce Muzaffer Önder ardından Yusuf Ziya Yılmaz tarafından sahillerin halka kazandırılması için çok çaba gösterildiğini belirtiyor.

60 yaşında, Diş Hekimi olan erkek katılımcı; Doğu Park'ın olduğu alanlara çocukluklarında gitmelerinin yasak olduğunu, tehlikeli olduğunu, Mert Irmağı'ndan ötesine (doğu yönde) hiç yürümediklerini, onların tek gidebildikleri alanın, Mert Irmağı, fuar alanı ve eski stat arası olduğunu söylemektedir. Dolgu alanlarının yapılması ile orada yapılan tesisler yürüyüş parkurları sonrasında tüm sahilde güvenle koştuğunu, gezdiğini anlatmaktadır. Şehirde yürümeyi çok sevdiğini ama artık Çiftlik Caddesi ve Modern Pazar arasındaki sokaklara bir daha gitmeme kararı aldığını çünkü oralarda Samsunlu olmadığını, yabancı nüfus olduğunu, yabancı karşıtı olmadığını ama inanılmaz pis olduklarını, saygısız olduklarını çok farklı olduklarını söylemektedir. Çiftlik Caddesinin çok güzel olduğunu ama artık girilemediğini söylemektedir.

61 yaşında Restoran İşletmecisi olan erkek katılımcı; Samsun'un kozmopolit bir şehir olduğunu eskiden de şimdi de güvenlik sorunları yaşandığını söylemektedir. Eskiden de bir Sinop olmadığını, Sinop'ta insanların kapılarını açık bırakıp gittiklerini ve hiç bir şey olmadığını duyduklarını ama Samsun'da bunun hiç mümkün olmadığını, Samsun'un kendi yerelinden ve çevresinden göç

aldığını kalabalık olduğunu söylemektedir. Özellikle sahil yolunda eğlence yerlerinin artmasıyla insanların ilgisinin arttığını, ilgi ve rantla birlikte de mafya tipi ya da kötü yapıların oluşmasına neden olduğunu, geceleri özellikle çok ciddi sorunlar yaşandığını gördüğünü, çocuklarının İstanbul Şişli'de yaşadığını orayı bile daha güvenli bulduğunu, Atakum'da gece 12'den sonra çocukların dışarıda kalmamasına elinden geldiğince dikkat ettiğini söylemektedir.

67 yaşındaki emekli Beden Eğitimi Öğretmeni kadın katılımcı; o dönemde de liman içine fuarın olduğu yere aileler, gençler bir araya gelerek gittiklerini, eskiden de güvenli olduğunu denize gittiğinde de olumsuz olay yaşamadığını, eşyalarını rahatlıkla bırakabildiğini hiç hırsızlık yaşamadığını sadece özel mülk olan yazlıkların önünde denize girdiklerinde polis çağrıldığını o nedenle sahillerin halka açılmasından çok memnun olduğunu söylemektedir.

60-70 yaş arası katılımcılar ile yapılan görüşmeler incelendiğinde büyük çoğunluğun hem eskiden hem de bugün Samsun'da güvenlik sorunları olduğunu düşündüğü görülmektedir. Erkek katılımcılar dahil olmak üzere şehrin doğusuna gitmenin çok tehlikeli olduğu ve gitmedikleri, fuar alanının ise fuar harici günlerde tehlikeli olduğu anlaşılmaktadır. Hatta Doğu Park yapılıp faaliyete geçtiği ilk zamanlarda yürüyüş yapan kadınların rahatsız edildiği bu nedenle dönemin başkanının sıkı tedbirler aldığı ve şimdi güvenli olduğu anlaşılmaktadır. Bu yaş gurubu da kentin göç aldığını, kozmopolit bir hal aldığını o nedenle yine özellikle gece tehlikeli olduğunu belirtmektedir.

c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre;

59 yaşında, emekli matematik öğretmeni olan kadın katılımcı; iki bayan sahile gittiklerinde rahatsız edildiklerini, sadece kendisinin böyle düşünmediğini o anlamda modern olduğunu ama pek çok kişinin bunu yaşadığını, yanlarında bir erkek olması gerektiğini, hatta bazen erkek olsa bile tedirgin olabildiklerini sadece fuar bölgesine rahatlıkla gidebildiklerini onun dışındaki alanların erkekler için bile akşam gitmenin tehlikeli olabildiğini, orada bir kaç kulübe olduğunu sözüm ona balıkçılık yaptıklarını değişik amaçlarla kullanıldığını, o zamanlar şimdiki gibi orada sahilde rahat yürüyemediklerini, Doğu Park'ın olduğu alanlara da o günlerde hiç gidemediklerini ama şu anda sabah altı'da iki bayanın rahatlıkla burada yürüyüş yapabildiğini söylemektedir.

55 yaşındaki emekli kadın katılımcı, hep eskiye özlem duyduğunu düşüneneğimizi daha yaşının 55 olduğunu çok olmadığını ama yine de eskinin daha güvenli olduğunu düşündüğünü söylemektedir. Görüşme günü yaşadığı bir olayı anlatmaktadır. Konumuzla alakalı olmadığını fakat Atakum sahilinde bir kafeye gittiğini, gençlere uyuşturucu sattıkları gerekçesi ile bütün valelerin kaldırıldığını, eskiden bu tarz olayların olmadığını, eskiden çay bahçelerinin olduğunu, bugün kafelerin daha sade sakin olması gerektiğini söylemektedir. Güven kalktığını, yolların çok büyüdüğünü, şehir merkezinin büyüdüğünü karmaşık hale geldiğini söylemektedir.

59 yaşında futbol antrenörü olan erkek katılımcı; eskiden sahilin güvenli olmadığını, bandırma vapuru tarafında daha çok alkollülerin yaşadığını çok tekin yer olmadığını, aile ile gidip oturulacak yerler olmadığını, hep şikayet konusu olduğunu anlatmaktadır. 13-14 yaşlarına ait bir anısını paylaşıyor, sahilde fuarın arka kısmında şu anki Polis Merkezi'nin orda, kumsalda maç yaptıktan sonra denize girdiklerini, çıkana kadar üst baş tüm malzemelerini çaldıklarını anlatmaktadır. Tüm bu nedenlerle sahili düzenlemenin kaçınılmaz olduğunu, gezme görme, dışarıdan gelenlerin sahili düzgün görmeleri için kaçınılmaz olduğunu söylemektedir. Birde eskiden 12-13 yaşlarında kendisinin Selahiye mahallesinden kumsala kadar yürüyerek gidip geldiğini bunun güvenli olduğunu, şimdi ise kimsenin kimseye güvenmediğini, toplumun dejenere olduğunu, yeni neslin daha korkak, daha ürkek, daha çekingen olduğunu, ailelerin çocuklarını güvenip bir yere göndermediğini, gönderirse de kendisinin götürüp getirdiğini, çocukların okullara servislerle gittiğini bu da çocuğun çevresini tanımada sıkıntı yarattığını, her bir dönemin kendine özel ve farklı olduğunu, farklı şeyler doğduğunu, o zaman öyleydi şimdi böyle demenin çok da doğru olduğunu söylemektedir. Samsun'un bugünkü güvensizliğinin bir sebebi olarak dışarıdan çok göç almış olmasını, gelen insanların çok ve içlerinde suça karışmış olanlarında bulunması, Samsun'un küçük İstanbul'a dönüşmesi olduğunu görüyor.

51 yaşında emekli kadın katılımcı; eskiden çocukluğunun en güvenli anlar olduğunu şimdi ise kendi ilçelerinden, köyelerinden, çevre illerden aldığı göçler son yıllarda ise Suriye'den aldığı göçler ile kozmopolit hal aldığı güvenliirliliğin yüzde yüz diyemeyeceğini ama hiç bir yer için bunun denilemeyeceğini söylemektedir.

60 yaş altı katılımcıların görüşmeleri incelendiğinde büyük çoğunluğun eskiden şehrin doğusunun, Doğu Parkın olduğu yerlerin güvensiz olduğu, oralara pek gidilmediğini, ama şehir içinde yürüyerek fuara güvenle gittiklerini, şehir içinin güvenli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Şimdi ise Doğu Park'ta iki bayanın rahatlıkla yürüyebildiği, düzenlemeler sonucu sahillerin daha güvenli hale geldiği lakin insanların güvensiz hale geldiği, kimsenin kimseye güvenmediği, çocukların, gençlerin her yere taşıtla servisle gittiği, yaşanan göçler ve şehrin kalabalıklaşması, suç oranlarının artması nedeni ile güven sorunları yaşandığı anlaşılmaktadır.

5. Ulaşım

a. 70 yaş üstü görüşülen kişilere göre;

75 yaşında emekli kadın katılımcı; eskiden Samsun'un çok küçük olduğunu her yere rahatlıkla yürüyerek gittiklerini, şimdi ise Doğu Park' a dolmuşla gittiğini söylemektedir.

72 yaşında Öğretmen emeklisi olan erkek katılımcı; Samsun'un bir yerden bir yere gitmeyi canının istediği anda ulaşım sorunu olmayan bir şehir olduğunu, bir tarafta belediye otobüslerinin bir tarafta dolmuşların, bir tarafta raylı sistemin insanları bir uçtan bir uca ulaştırdığını, bu anlamda da emeklilerin kolay yaşayabileceği bir şehir olduğunu düşünüyor.

73 yaşında Fen Bilgisi Öğretmen emeklisi kadın katılımcı; 19 Mayıs Lisesine evlerinin bir hayli uzak olmasına rağmen yürüyerek gidip geldiğini, hatta öğle yemeği için de eve gittiğini, sahilde kumlukta kurulan pazara yürüyerek gittiklerini Kirazlık'a tirenle gittiklerini anlatmaktadır.

70 yaş üstü katılımcıların söylemlerinden eskiden Samsun kent merkezinin küçük olduğu, sahilin çok yakın olduğu yürüyerek sahile her yere rahatlıkla gidebildikleri, şimdi ise toplu taşıma araçlarının otobüs, dolmuş, hafif raylı sistem iyi çalıştığı, istedikleri yere bu taşıtlarla ulaşabildikleri emekliler için kolay bir şehir olduğu anlaşılmaktadır.

b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;

61 yaşında, İş İnsanı erkek katılımcı; çocukluğunda Atakum'da oturduğunu o zamanlar şehrin küçük olduğunu ulaşım problemi olduğunu, Atakum,

Denizevler'e kadar şehirden ulaşımın iyi olduğunu ama oradan Kurupelit tarafına gitmenin çok zor olduğunu, Samsun'dan Atakum'a giderken Baruthane rampasının çok tehlikeli olduğunu orada hep kaza yaşandığını arabaların aşağı yuvarlandığını, tek şerit gidiş tek şerit gelişli dar bir yol olduğunu anlatmaktadır.

61 yaşında emekli İngilizce Öğretmeni olan kadın katılımcı; çocukluğunda da şimdide sahile yürüyerek ulaştığını, kent merkezinden yürüyerek ulaşabileceğini evinin yakın olduğunu, uzakta oturanların nasıl ulaştığını bilemediğini söylemektedir.

60 yaşında Diş Hekimi olan erkek katılımcı; Doğu Park'a araba ile gitmenin çok rahat olduğunu yaya olarak gittiğinizde bir tane geçiş olduğunu garip olduğunu söylemektedir. Birde Bandırma Vapuru'nun olduğu yerde bir üst geçit yapıldığını ama çarşamba tarafına üst geçidin kötü olduğunu, bu geçişin iyi çözümlenmediğini söylemektedir. Piazza Avm'nin orda yapılan üst geçidin de son derece kötü olduğunu çıkmasının zor asansörünün iğrenç olduğunu, yaşlı bir insanın oradan karşıya geçmesinin düşünülemez olduğunu belirtiyor. Bu kadar şey yapıldığını fakat halka bağlanamadığını, yürüyen, bisikleti ile gelenin scooterı ile gelenin geçişinin sıkıntılı olduğunu söylemektedir. Şehir içinin de toparlandığını lakin caddelerin genişletilemediğini, ara sokakların çok dar olduğunu ve otopark olmadığını, garip bir trafik ve saygının sıfır olduğunu, şehir içinde bu kadar minibüs olmasının güzel olmadığını, eski fuar içinde, Atatürk Müzesi'nin arkasındaki caddede minibüslerin dolu olduğunu mezbelelik bir görüntü olduğunu bu anlamda şehir içinin iyi kullanılmadığını söylemektedir.

61 yaşında Restoran İşletmecisi olan erkek katılımcı; Eğitim Fakültesine kadar yolun altının deniz olduğunu hatta karda kışta üst yoldan karda buzda kayıp düşmekten tedirgin olduklarını söylemektedir. O zaman yoğun trafik olmasa da bu yolun dar ve tehlikeli olduğunu belirtiyor. Yazlık evlerinin Türk-iş sapağında olduğunu şehre 7 kilometre mesafede olmasına rağmen o zaman çok uzak geldiğini ulaşımın zor olduğunu, şimdi çok rahatlıkla gittiklerini söylemektedir.

67 yaşındaki emekli bedeb eğitimi öğretmeni kadın katılımcı; Pandemi döneminde kendi aracını kullanmaya özen gösterdiğini ama onun dışında otobüsleri, raylı sistemi de kullandığını, evinin konumunun çok güzel olduğunu 1.hat dolmuşların evin önünden geçtiğini, otobüs durağının olduğunu, raylı

sistemin de çok yakın olduğunu her yere rahatlıkla ulaşabildiğini söylemektedir. Raylı sistem yapılırken şehrin üst tarafından geçeceğini oradaki halkın şehirle buluşturulacağını söylendiğini ama olmadığını, onların yine yürüyerek raylıya indiklerini, yine de raylı sistemin kalabalık olsa da konforlu olduğunu kışın sıcak, yazın ise serin olduğunu, bir şehre gerekli olduğunu söylemektedir. Samsun'u çok sevme nedenlerinden birinin büyükşehir olmasına rağmen her şeye çok çabuk ulaşabilmesi, ulaşımın kolay olması olduğunu söylemektedir.

60-70 yaş arası katılımcılar ile yapılan görüşmelerde eskiden kent merkezinin küçük olduğu ulaşımın rahat olduğu ama Matasyon'a Baruthane'deki dar yoldan gidildiği, bu yolun tehlikeli olduğu, o tarafa zor gidildiği ulaşımın zor olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde şehrin büyüdüğü ama toplu taşıma araçlarının iyi çalıştığı istenilen noktada ulaşıp istenilen yere gidilebildiği anlaşılmaktadır. Raylı sistem in konforlu olduğu ama sahille kentin ilişkisini böldüğü ve raylı sistemin yukarıda yaşayan insanları sahil ile buluşturacağı beklentisinin gerçekleşmediği nedenlerle eleştirildiği yerinin yanlış olduğu gözlemlenmektedir. Sahile karayolu ve tren yolu ve raylı sistemden dolayı yaya ulaşımın zor olduğu, üst geçitlerin iyi çözülmediğini ve yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre;

59 yaşında, emekli Matematik Öğretmeni olan kadın katılımcı; eskiden limana, fuar alanına yürüyerek gidebildiklerini, yorulduklarında fayton kiraladıklarını, faytonların düz alanda çalıştığını, sahilin çok yakın olduğunu ama bugünde büyükşehir ölçeğinde bakıldığında Samsun'da ulaşımın kolay olduğunu, sahil uzaklaşmış olsa da tek dolmuşla gidilebildiğini, pandemiden dolayı otobüs seferlerinde azalma olduğunu ama normalde ulaşımın kolay olduğunu söylemektedir.

55 yaşındaki emekli kadın katılımcı, Samsun'un eskiden çok güzel olduğunu boş alanlarının çok olduğunu, yürüyerek şimdi yıkılmış olan o Büyük Otel'in oraya gittiklerini yani bundan 25-30 yıl önce sahilde tenis kortlarına sırtlarında raketleri ile yürüdüklerini hiç de uzak gelmediğini, ama şimdi oralara araçsız gidilemediğini, şehri büyütelim derken ulaşımın zorlaştığını düşünüyor.

59 yaşında futbol antrenörü olan erkek katılımcı; eskiden insanların daha serbest daha rahat olduğunu, 12- 13 yaşlarında Selahiye Mahallesi'ndeki evlerinden, fuarın olduğu yere yürüyerek gidip geldiğini, şimdi böyle bir şeyin olmadığını, insanların çocuğunu bir kilometre yola bile yürüyerek gönderemediğini, çocukların gençlerin her yere servisle gittiğini söylemektedir.

54 yaşındaki Mimar kadın katılımcı; çocukluğunun Havza'da geçtiğini trenle Samsun'a yolculuk yaptıklarını, tren garının hemen merkez tarafında önünden karayolu geçtiği ve oradan karşıya geçişlerde çok kazalar yaşandığı, birçok insanın orada canını kaybettiği için trenden inişlerinde annesinin hep çok tedirgin olduğunu hatırlıyor. O tren garından denizin yakın olmasına rağmen orda çok rayların olduğunu trenlerin işlediğini o nedenle denize ulaşamadığını, sonrasında rayların azaltıldığını, o tren garının yıkıldığını, tüm çocukluk anıları gittiği için garın yıkılmasına üzüldüğünü, kömürlü tren yerine buharlı tren geldiğini onunla da Çarşamba'ya yolculuk ettiklerini çok net hatırladığını anlatmaktadır.

54 yaşında Emekli erkek katılımcı;" Belediye Başkanı Yusuf Ziya Bey deniz ile aranızda hiçbir şey olmayacak dedi ama Raylı Sistemle önümüzü kesti ve bizim sahile inişimize engel oldu" diyor. Yaya ve araçla gidebildiğini de söylemektedir.

51 yaşında emekli kadın katılımcı; Büyükşehir ölçeğinde bakıldığında Samsun'da ulaşımın rahat olduğunu kent merkezinde en uzak noktaya bile 45 dakika yürüme ulaşılabilirdiğini, İstanbul'da kızına üç vasıta ile gittiğini düşündüğünde Samsun'un çok kolay olduğunu söylemektedir. Eskiden de belediye otobüsleri olduğunu, Cumhuriyet Meydanı'ndan kalktıklarını, otobüslerin içinde bilet kesildiğini o dönemin çocuğu olduğunu söylemektedir. Trafiğin çok yoğun olmadığını minibüslerin sonradan geliştiğini anlatmaktadır.

60 yaş altı katılımcılar ile yapılan görüşmeler incelendiğinde eskiden kent merkezinde fuar alanına yürüyerek gidildiği, sahilde fayton kiralanabildiği, sahilin kent merkezine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Çevre il ve ilçelerden trenle geldikleri, trenden inişlerde kent merkezine geçişte karayolunun tehlike yarattığı anlaşılmaktadır. Günümüzde yürüyerek sahile gitmenin zorlaştığı ama toplu taşıma araçlarının yeterli olduğu, Büyükşehir ölçeğinde düşünüldüğünde

Samsun'da ulaşımın kolay olduğu anlaşılmaktadır. Raylı sistem güzergâhının sahil ile kent merkezini ayırdığı, konforlu rahat bir ulaşım sağladığı ama yerinin yanlış bulunduğu anlaşılmaktadır.

6. Samsun Sahil Şehri mi?

a. 70 yaş üstü katılımcı kişilere göre;

75 yaşında emekli kadın katılımcı; Samsun'un sahillerin çok geliştiğini eskiden şehrin deniz kenarındaydı ama ayağını değdirebilsen o kadar olduğunu şimdi dolgu ile uzaklaştığını ama daha modern bir şehir olduğunu söylemektedir.

72 yaşında Öğretmen emeklisi olan erkek katılımcı; çocukluk ve gençlik dönemlerinde Samsun'u sadece Meydan ve Mecidiye Caddesi olarak bildiklerini, Sahra Sıhhiye'nin oradan baktığında yolların denize dik indiğini, bütün yollardan bakıldığında simetrik olarak denizin görülebildiğini, yeni yapılan yüksek katlı binalarla bunun kaybedildiğini, Atakum yeni gelişmesine rağmen burada da aynı şekilde uygulama yapıldığını, yazık edildiğini, müteahhitlerin kafalarına göre yapı yapamamasın, gücüne göre belediyenin onlara istediği katı vermemsini gerektiğini belirtiyor.

79 yaşında İnşaat Mühendisi olan erkek katılımcı; kızı dolguların yapılması Samsun'u bir deniz şehri haline getirdiğini söylediğinde ona "yok kızım dolgu alanları yapılmadan Samsun daha güzel bir şehirdi, deniz Samsun'u kucaklıyordu"diyerek itiraz etti. Kızı ise onun önceden olduğunu, kendi zamanlarında öyle olmadığını söylemektedir. Bu sohbette şehire bakışın kuşaklar arasında ki farkını görüyoruz. Katılımcımız kızının zamanında liman yapıldığını, oraya fuar konulduğunu denizin gittiğini, ama önceden Büyük Cami'nin oraya dalgaların vurduğunu, Mert Irmağı ağzına denizin hemen oraya kadar geldiğini, Samsun'u kucakladığını söylemektedir. Dolgu sahalarının tam amacına uygun yapılmadığını Doğu Park için de Batı Park için de Karadeniz Teknik Üniversitesinin proje geliştirdiğini, o projelerin güzel olduğunu ama tam olarak uygulanmadığını, Doğu Park'da Samsun Spor Tesislerine verilen alanın yerinde eğlence yerleri, denizle kucaklaşan alanlar olduğunu anlatmaktadır. Yusuf Ziya Yılmaz başkanlığı döneminde Doğu Park'dan Batı Park'a yapılan sahil yolunun iyi bir hizmet olduğunu, eskiden oraya gidilemediğini şimdi ise deniz kenarında gezilip oturulabildiğini söylemektedir. Son yirmi senede Samsun'un Atakum

tarafına doğru çok geliştiğini, Atakum'un da Samsun genelinin de çevre il ve ilçelerden göç aldığını, bunun önemli sebeplerinden birinin sahil kenti olması, yapılan yollarla denizle bağlantının kesilmiş olmasına rağmen şehrin sahille biraz daha kucaklaşıyor olması olduğunu düşünüyor.

70 yaş üstü katılımcılara göre eskiden denizin Samsun'u kucakladığı, sahil ile iç içe olduğu, çok güzel olduğu ama bu gün Samsun'un sahillerini kullandığı, yaşam kültürünün değiştiği bu nedenle sahil şehri olduğu anlaşılmaktadır.

b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre

61 yaşında İş İnsanı olan erkek katılımcı; özellikle Atakum'un sahil şehri olduğunu belirtiyor. Tüm dolgu alanlarının da şehre katkısı olduğunu buralarda insanların yürüyüş, spor yaptığını, gezdiğini, restoran ve kafelere gittiklerini belirtiyor.

61 yaşında emekli İngilizce Öğretmeni olan kadın katılımcı; Samsun'un sahil şehri olduğunu, *"Samsun bir sahil şehri. Önceleri önünde deniz vardı ama denize ulaşılmayan şehirdi. Fakat dolgu sahadan sonra evet Samsun sahil şehri diyebiliriz."* şeklinde anlatmaktadır.. Şehrin önünde hala denize girilemediğini, Şehrin önünde limanın olmasının çok iyi fikir olmadığını çünkü insanların sahile gidişini engellediğini düşünüyor. Geçmişte sahille bu kadar iç içe yaşamadıklarını, sadece Matasyon'da denize girip piknik yaptıklarını ama bugünkü adıyla Atakum'un yürüyüş yolları, bisiklet yolları yapılması, plajının da olması nedeni ile her kesime her ihtiyaca olanak sağlayan bir şehre dönüştüğünü söylemektedir.

60 yaşında Diş Hekimi olan erkek katılımcı; Atakum Sahili için *"şu sahili kim düzenlemişse eline koluna sağlık"* diyor. Batı Park ve Doğu Park düzenlemelerinden sonra sahillerin Samsun'a kazandırıldığını söylemektedir.

61 yaşında Restoran İşletmecisi olan erkek katılımcı, Samsun'un sahil şehri maalesef hala bir sahil şehri olduğunu maalesef dediğini çünkü modern yaşamın gereksinimlerinden dolayı şehirlerin büyüdüğünü, hiç bir şehrin doğuya büyümediğini batıya doğru büyüdüğünü dolayısıyla Samsun'un da Atakum'a doğru büyüdüğünü, sahilde bulvar açıldığını belirtiyor. Bulvarın altında hala insanların denize girebildiğini tüm olumsuzluklara rağmen sahil şehri olduğunu ve bundan memnun olduğunu ve keyif aldığını söylemektedir. Atakum'da Adnan

Menderes Bulvarı kuş cennetine kadar bağlanamamış olsa da aksaklıklar yaşansa da sahilin halkla bütünleştiğine inandığını, yedi yaşında da şimdide burada denize girebildiğini sahil şehri olduğunu vurguluyor.

67 yaşında emekli Beden Eğitimi Öğretmeni, kadın katılımcı; “*Samsun herhalde kıyı şeridi en büyük, uzun olan şehirlerden birisidir.*” diyor. Mersin'i de bildiğini oranın sahilinin de çok uzun olduğunu ama asla Samsun gibi olmadığını, Samsun'un sahilleri ile buluştuğunu söylemektedir.

60-70 yaş aralığındaki katılımcı görüşlerine göre de Samsun bir sahil şehri. Deniz uzaklaşmış olsa da dolgu alanlarına yapılan düzenlemeler ile halkın sahiline kavuştuğu, çok amaçlı kullandığı anlaşılmaktadır. Özellikle Atakum sahil düzenlemesinin kentin yaşam kalitesini arttırdığı düşünülmektedir.

c. 60 yaş altı görüşülen kişilere göre;

59 yaşında, emekli matematik öğretmeni olan kadın katılımcı; 59 yaşında olduğunu, çocukluğunun gençliğinin burada geçtiği bu yaşa kadar gözlemlediği şu an hem şehir merkezinde hem Atakum'dan Kuş Cennetine kadar yaklaşık 30 kilometre sahil olduğunu ve çok rahat ulaşılabilen uzun bir sahil olduğu, Samsun'un sahiline kavuştuğunu söylemektedir.

55 yaşında emekli kadın katılımcı, önceden Samsun kent merkezinde yukardan bakıldığında her yerden, ara sokaklardan bile denizi görebildiklerini, maalesef kent merkezinde hep betonlaşmaya gidildiğini, yeşil alanların denizi doldurarak yapılmaya çalışıldığı ki bunun çok yanlış olduğunu denizin şehirden çok uzaklaştığını belirtiyor.

59 yaşında futbol antrenörü olan erkek katılımcı; eskiden Ordu- Ünye gibi sahili olmadığını Samsun kent merkezinin, denize açık bir şehir olsa da sahille buluşulacak bir şerit olmadığını ama dolgu alanları düzenlendikten sonra sahillerin kazanıldığı Samsun'a en büyük katkı olduğunu söylemektedir.

54 yaşındaki mimar kadın katılımcı; Samsun' kendi oturduğu yerden Kurupelit'den baktığında ki oralarında artık merkezle birleştiğini, öncesinde buraları bakir bulduğunu ama mendirek çalışmasından sonra çok farklılaştığını, yeğenin ona hala sen görmüyorsun Miami burası dediğini kendisinin eskide kaldığını evlerin bahçelerinin denize kadar indiğini sakın olduğunu dalgaların

sesini duyduklarını, eskiyi özlediğini çok sahili kullanmayan biri olsa da sahilden koptuğunu düşündüğünü söylemektedir.

51 yaşında kadın katılımcı; son on yıldır halkın sahil şehrinde yaşadığını hissettiğini, öncesinde insanların bilinçli olmadığını, denizin diplerinde olmasına rağmen gitmeye vakit bulamadıklarını ya da gidilmediğini, hafta sonları beklendiğini piknik ve deniz için şehir dışındaki yerlere gidildiğini, ama şimdi insanların sahilde yürüyüş yaptıklarını, koştuklarını, Batı Park'ta Doğu Park'ta her zaman piknik yapabildiklerini artık sahili kullandıklarını söylemektedir. Bu süreçte insanların geliştiğini, kendisine değer vermeyi öğrendiğini, *“on bin adım diye bir şey öğrendik, kaç yaşından sonra yürümek için hedefler koymayı öğrendik, spor yapmanın önemini öğrendik”* diyor. Belediyelerin yaptığı düzenlemelerin de geliştiğini insanların da kullanmayı öğrendiğini söylemektedir. Olumsuz eleştirisinin ise kıyılarda yapılan düzenlemeler güzel olsa da artık denizi göremediklerini eskiden her yere denizi görerek gittiklerini, birde tramvay yapıldığını sahili böldüğünü yanlış yerde yapıldığını düşündüğünü söylemektedir.

60 yaş altı katılımcı görüşleri incelendiği zaman farklı fikirler ortaya çıkmakta. Çoğunluk deniz uzaklaşmış olsa da Samsun'un sahillerine kavuştuğu, insanlar bir sahil şehrinde yaşadığını son on yıldır hissetmeye başladığını düşünmektedir. Diğer katılımcılar ise dolgular sonucunda denizin çok uzaklaştığını sahillerin doğallığını kaybettiğini, yeşil alan ihtiyacını karşıladığını ama farklı çözümler üretilebileceğini düşünmekte.

7. Gelecek kuşaklara nasıl bir Samsun bırakıyoruz?

a. 70 yaş üstü katılımcı kişilere göre;

72 yaşında Öğretmen emeklisi olan erkek katılımcı; Samsun'un ulaşılabilirliği, yaşamın ucuz olması gibi yönlerden emeklilerin rahatlıkla yaşayabileceği bir şehir olduğunu ama halkın çoluk çocuğuna, evine ekmek götürebilmesi için, çalışması için bacası tüten fabrikalara ihtiyaç olduğunu düşündüğünü söylüyor:

79 yaşında İnşaat Mühendisi olan erkek katılımcı; Samsun'da tarihi binaların çoğunun yıkıldığını, yıkım yapılabileceğini fakat tarihi niteliği olan yerlerin yıkılmaması gerektiğini, kalan bu nitelikte binaların etrafının açılmasının o binaların meydana çıkarılmasının gerektiğini, şehirde yeşil alan sıkıntısı

olduğunu, herkesin yeşil alan için sahile gitmek zorunda olmaması gerektiğini söylemektedir.

70 yaş üstü görüş bildiren katılımcılara göre kent merkezinde yeşil alan ihtiyacı olduğu herkesin sahile gitmek zorunda kaldığı, tarihi binaların yok edildiği çok azının kaldığı, kalanların etrafının yeşil alanla açılarak ortaya çıkarmak gerektiği, emekliler için rahat yaşanabilir bir kent olan Samsun'un genç kuşaklar için iş alanlarının arttırılması gerektiği anlaşılmaktadır.

b. 60-70 yaş arası görüşülen kişilere göre;

61 yaşında İş İnsanı olan erkek katılımcı; şehrin markası olan Samsun Spor, basketbol kulübü gibi spor kulüplerinin olduğunu ama bunların bir Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe ya da Efes pilsen, Eczacıbaşı gibi, Bursa'da Tofaş, Renault gibi istikrarla büyüyen kulüpler yapamadıklarını böyle olunca da gençliğin spor salonlarından uzak kaldığını sonuçta daha çok telefon ya da sosyal medyada vakit geçirdiklerini, bu nedenle şehrin önde gelenleri, belediyeleri, sivil toplum kuruluşları şehrin yaşam standartlarını yukarı kaldırması gerektiğini, genç bir neslin geldiğini ve gençlerin sporu bilerek yaptığını sevdiğini onların hoşlanacağı ilgileneceği şeylere hizmet etmek gerektiğini vurguluyor. Onun dışında Samsun'da hemen hemen her şeyin olduğunu bunların işletme sıkıntılarının giderilmesi gerektiğini söylemektedir.

61 yaşında emekli İngilizce Öğretmeni olan kadın katılımcı; yabancı filmleri seyrettiği zaman New York da büyük şehirlerde hemen denizin kıyısında insanların denize yakın yerde koşabildiklerini ve büyük park alanları olduğunu gördüğü zaman benim şehrimde neden bunlar yok diye imrendiğini hatırlıyor. Sahil doldurulup da oralarda yürümeye başlayınca bundan gerçekten çok hoşlandığını, bu alanların sahilin şehre kazandırıldığını söylemektedir. Samsun'un son on-yirmi yıl içersinde olumlu anlamda geliştiğini, onun öncesinde şehir merkezi dar sokaklarıyla sıkışık bir şehir olduğunu Atakum yeni oluşmaya başladığında hiç olmazsa oranın daha ferah daha yaşanabilecek bir yer olabileceğini düşündüğünü ama olmadığını, yolların çok geniş olmadığını trafiğin rahat olmadığını, yine de rant olduğunu söylemektedir. Aslında güzel şehirlerde insanın evinden çıktığı anda on dakika da bir parka ulaşması gerektiğini, Samsun kent merkezinin parklar açısından çok zayıf olduğunu, bu anlamda şehirleşmeyi

başarısız bulunduğunu, Atakum'da da aynı hatanın yapıldığını, şehir içinde daha çok parkların yeşil alanların olması gerektiğini söylemektedir.

67 yaşında emekli Beden Eğitimi Öğretmeni, kadın katılımcı, kıyıları düşündüğünde deniz tarafında yüksek katlı binaların yapılmasının kendisini çok rahatsız ettiğini, bir sınırlandırılma getirilmesinin şart olduğunu, belediyecilikte nasıl olduğunu bilmediğini, ama bina yapacak kişinin belediyeye gitmesini, ilgili belediyenin o kişiye üç dört seçenek sunmasını ve onlardan birinin yapılması gerektiğini düşündüğünü, envai çeşit, kötü ve yüksek yapıların kendisini çok rahatsız ettiğini anlatmaktadır. Diğer rahatsızlık duyduğu konunun ise kumsalın kirletilmesi, çok pis kullanılması, insanların çöplerini bırakıp gitmesi olduğunu söylemektedir. Çöp tenekeleri konulduğunu lakin çok küçük olduğunu üç kişi çöpünü attığında dolduğunu, dördüncü kişinin koyduğu çöplerin yerlerde kaldığını, herkesin de çöpe atmadığını, bir denetim olması gerektiğini belirtiyor. Onun dışında Samsun'un güzel olduğunu, parklarının olduğunu ve mutlu olduğunu söylemektedir.

61 yaşında Restoran İşletmecisi olan erkek katılımcı; Samsun sahillerinin en büyük sorununun temiz kullanılmaması olduğunu, her yerin çöp çekirdek kabuğu olduğunu, bir kaç gönüllü grup temizlik çalışmaları yaptığını ama yetersiz olduğunu, halkın bilinçlendirilmesi gerektiğini, gelecek nesillere daha temiz Samsun bırakmak gerektiğini söylemektedir.

60-70 yaş arası katılımcı görüşleri incelendiğinde, Samsun'un son yıllarda olumlu gelişme kaydettiği ama şehrin marka değerini arttırmak, spor kulüplerini güçlendirmek, gençleri spora özendirmek için spor alanlarının işletme sıkıntılarını gidermek gerektiği, kentin giderek betonlaştığı, kent içinde yürüme mesafesinde yeşil alanlar parklar olması gerektiği anlaşılmaktadır. Yapılaşma da bir düzen getirilmesi özellikle de sahillerde çok katlı çarpık yapılaşmanın rahatsızlık verdiği anlaşılmaktadır. Sahillerin en büyük sorununun ise pis kullanılması olduğu, temizlik konusunda insanların bilinçlendirmek, daha sık denetimler yapmak gerektiği ve gelecek kuşaklara daha temiz çevre bırakmak gerektiği anlaşılmaktadır.

c. 60 yaş altı görüŖülen kiŖilere göre;

59 yaŖında, emekli Matematik Öğretmeni olan kadın katılımcı; Emekli öğretmen olduğu için Ŗehir dıŖında Ankara İstanbul gibi büyük Ŗehirlerde yaŖayan öğrencileri ile Samsun'a geldiklerinde sohbet ettiğini onlardan biz Samsun'u böyle bırakmamıŖtık gibi olumlu sözler duyduğunu, kendisinin zaten öyle düŖündüğünü, gençlerin aradığının biraz daha sosyallik, etkinliklere kolay ulaŖabilmek olduğunu Samsun'un da bunlardan yoksun bir Ŗehir olmadığını biraz daha minimal yaŖamak isteyenlerin istediklerinde her türlü aktiviteyi bulabilecekleri, kendi çevresi ile sosyal etkinlikler oluŖturabileceėi, Atatürk Kültür Merkezi'ne sahip, tiyatro ve konserlere belki İstanbul'da ki bir vatandaŖtan daha çok ulaŖabileceėi bir Ŗehir olduğunu söylemektedir.

55 yaŖında emekli kadın katılımcı; anne ve babaların bırakmadığını Samsun'un deėiŖtiėini, her tarafın betonlaŖtıėını, rantın bunlara sebep olduğunu, belediyeçilik anlayıŖının deėiŖmesi gerektiğini, hiç bir yerde doğru dürüst park olmadığını, her tarafın yol olduğunu, araç dolduğunu, çocukları nefes alacakları alanlara bile araba ile götürmek zorunda kalındığını, mahallelerde doğru düzgün park olmadığını, çocukların okula yürüyerek gidebilmelerini istediğini söylemektedir. Onlara daha güzel, daha sakın bir Ŗehir bırakmak istediğini belirtiyor. Parkların denizi doldurularak yapılmasının en büyük yanlıŖ olduğunu, Ŗehir merkezinin hep betonlaŖtıėını hiç park olmadığını, insanların daha rahat gezebilmesi gerektiğini yaŖanan pandemi sürecinde kapalı alanların zararlarının görüldüğünü, insanlara kapalı alanlar değil de peyzaj düzenlemelerinin olduğu daha doğal daha güzel daha yeŖil bir dünya bırakmak gerektiğini vurguluyor.

59 yaŖında futbol antrenörü olan erkek katılımcı; Belediyelerin eskiye oranla yeŖil alan konusunda daha iyi olduğunu ama halkın bu alanları kullanırken çok daha dikkatli olması gerektiğini, hor kullanmaması, harap etmeden iyi kullanması gerektiğini, doğaya çevremize daha duyarlı olunması gerektiğini vurguluyor.

51 yaŖında emekli kadın katılımcı; gelecek kuŖaklara bırakılan iyi Ŗeylerde olduğunu, sahillerin çok kalabalık olduğunu, kolay ulaŖılabilindiėini, piknik yapıldığını ama çok kirli olduğunu, çöplerin bırakıldığını, denize gittiğini söylemektedir. Atıklarla, çöplerle ilgili, ozon tabakası ve iklimle ilgili herkesin

bir şeyler yapması gerektiğini, herkesin özveride bulunması gerektiğini söylemektedir. Bu anlamda gençliğe, yarına sıkıntılı bir şey bırakıldığını, bugünden tedbir almak gerektiğini sahili korumak adına, doğayı korumak adına herkese çok iş düştüğünü belirtiyor. Ekonomik anlamda da Samsun'un geri kaldığını, hem denizi, sahil şeridi olan, limanı olan, dört ana bulvara sahip olan, Bafra ve Çarşamba ovalarına verimli ovalara sahip bu şehrin daha ileri taşınması gerektiğini belirtiyor.

60 yaş altı katılımcı görüşleri incelendiğinde Samsun'un geliştiği, sosyal alanlar aktiviteler adına olumlu gelişirken kent merkezinin yoğun yapılaştığı, açık yeşil alanların neredeyse hiç kalmadığı, parklara bile insanların araçla gitmeleri gerektiği bu nedenle kent içinde daha çok park yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Ekonomik anlamda da şehrin hak ettiği noktada olmadığı daha ileri taşımak gerektiği anlaşılmaktadır. Sahillerin kirlilik sorunu olduğu, hor kullanıldığı ve bunu önlemek için, çevre için, doğa için acil önlem almak gerektiği anlaşılmaktadır.

Yaşayan değişen dönüşen şehir, şehirle birlikte büyüyen sakinlerinden dinlenildi. Küçük bir alanda deniz kenarında kurulan şehir, nüfusun artması sanayi devriminin başlaması, yoğun yapılaşma ile betonlaşmıştır. Sanayi dönemi öncesi şehri kucaklayan deniz her geçen gün adım adım şehirden uzaklaşmış. Tren yolu, karayolu, liman gibi yapılaşmalar ile doğallığını kaybeden sahillere ulaşım da gittikçe zorlaşmıştır.

1950'li yıllarda doğal güzelliği ile kıyılarındaki çay bahçeleri ve kayıkları ile insanları içine çeken sahiller, liman ve ulaşım ağları ile ulaşılamaz tehlikeli hale gelmiş, dolgu alanları ile yeniden halkı içine almıştır. Tüm bu süreçte kıyıların değişimi ya da insanların değişimi ile veya karşılıklı etkileşim gelişim sonucu, denizler görsel kimliği, az da olsa yüzme aktivitesi, sahiller ise sadece piknik alanı olmak dışında, sağlıklı yaşamın ayrılmaz parçası olan yürüyüş, spor, gezinti, dinlenme ve eğlenme alanları olmuş değeri çok fazla artmıştır. Dolguların yarattığı olumsuzluklar, ekosisteme doğaya verdiği ciddi zararlar, Samsun halkının kent içinde sosyal donatı ihtiyaçlarını karşılayan alanların az olması, rekreasyon alanlarının dolgu işlemleri neticesinde oluşması nedeni ile halk tarafından göz ardı edilmektedir.

IV. TARTIŞMA VE SONUÇ

Ülkemizde uygulanan dolgu uygulamaları sosyal ve fiziksel çerçevede farklı sonuçlara neden olduğu için tartışmalara sebep olmaktadır. Fiziksel açıdan bakıldığında uygulanan kıyının doğallığını bozmakta kıyıya zarar vermektedir. Modern yöntemlerle ve doğru malzeme ile yapılan dolgunun fiziksel yapıyı değiştirse de çevreye en az zararı verdiği Hollanda örneğinde görülmektedir. Yanlış malzemeler ve hatalı teknikler ile yapılan dolgu işlemlerin zamanla bozulabildiği, çevresine, deniz canlılarına zarar verdiği, doğal felaketler karşısında yıkılıp bozulması sonucu can ve mal kaybına yol açtığı, Gölçük ve Karadeniz Sahil Yolu örneklerinde görülmüştür. Bu nedenle dolgu yapmak zorunlu hale gelmiş ise doğru teknik ve malzeme ile yapılmalıdır.

Kamusal açıdan dolguların fayda ve zararlarının değerlendirilmesinde ise pek çok farklı görüşler vardır. Kamu yararı kavramı net olarak tanımlanamamaktadır. Hükümete, yerel yöneticiye, halka ve yasalara göre kamu yararı çok değişkenlik göstermektedir. Yasalarımız da bu konuda net değil, açık uçlar vardır. Bu nedenle öncelikle hukuki platformda kamu yararı kavramı daha net ortaya konulmalıdır. Yapılacak dolgunun doğal çevreyi bozması kaçınılmaz olduğu için daha projeye başlamadan farklı çözümler aranmalı mecbur kaldığı takdirde proje hazırlığından itibaren en yüksek kamu yararı ve en düşük çevre zararı oluşacak şekilde planlanmalı, sürdürülebilirlik ilkesi gözetilmelidir. Dolgu ile ilgili sorunları azaltmak için öncelikle kıyı planlamaları yapılmadan önce detaylı bir ön araştırma yapılmalı, uygulama öncesi "Çevresel Değerlendirme Raporu" alınmalıdır. Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Samsun İli'nde de dolgular yerel yönetimler tarafından yapılmaktadır. Bu dolguları denetleyecek, değerlendirecek Fransa örneğindeki gibi siyasetten bağımsız vakıf ya da kuruluşlar kurulması ve yetkili olması yaşanan sorunları azaltacağı gibi siyasal tercihlerin bilimsel gerçekleri hafife alınmasını engelleyecektir.

Hızlı nüfus artışı, yoğun ve plansız kentleşme sonucu Samsun kent merkezi sıkışmış kamu yararı sağlayacak alan sıkıntısı oluşmuştur. Sahilde yapılması

mecburi olan liman yapımı ile başlayan sahildeki deformasyon, engebeli alanlarda çalışmaya karşı düz alanın avantajları nedeni ile tren yolu, karayolu gibi ulaşım hatları da kentin önünden sahilden geçirilmiş, kamu alan ihtiyacı da dolgu yolu ile elde edilen alanlarda giderilmeye çalışılmıştır. Sonuçta Samsun kent merkezi kıyıları dönüşü olmayacak şekilde doğallığını kaybetmiştir.

A. Doğu Park İçin Değerlendirme ve Sonuç

İncelemeler ve katılımcı görüşmelerinde görüldüğü üzere Doğu Park bölgesi dolgudan önce tamamen deniz, deniz kenarında Yeni Mahalle bu mahallenin deniz tarafında tren yolu diğer tarafta tek gidiş gelişli karayolu olan bir alan. Aslında kent merkezinde yaşam olan denizle buluşan tek alan ama mahallenin derme çatma evlerden oluşması görsel kirlilik yaratması ve temiz olmaması nedeni ile kentlinin hiç gitmediği hatta tehlikeli bulunduğu bir yer. Kentte oluşan yeşil alan problemlerini çözmek, halkın nefes alacağı bir alan yaratmak amacı ile ilk planlanan dolgu alanı. Doğu Park dolguları yapılmış, ağaçlandırılmış ve alan içinde yürüyüş yolları, bisiklet yolu, tartan yol, araç yolları, otopark, piknik alanı, çocuk oyun alanı, kafeterya amfi tiyatro gibi halkın eğlenme, dinlenme ve spor yapma ihtiyaçlarını karşılayan alanlar planlandığı gibi Alan içinde Samsun Spor Tesisleri, Tenis Kulübü ve Belediye Anakent Tesisleri gibi halka kapalı alanlara da yer verilmiş. Özellikle kent merkezinde yaşayan halkın büyük çoğunluğunun eğlenme ve dinlenme ihtiyacını karşıladığı fakat yaz aylarında yetersiz kaldığı görülmektedir. Buraya araç ile ulaşım kolaylıkla mümkün olmakla beraber yaya ulaşımı zordur, Özellikle parkın şehir tarafında parka yatay yönde konumlanmış karayolu- raylı sistem hatları bağlantıyı kesmekte, yaya üst geçitleri yetersiz ve çözümsüz kalmaktadır. Deniz tarafından Sahil yolu ile diğer dolgu alanlarına bağlanmış olması olumlu karşılanmaktadır. Özellikle alan kent ile yeşil kuşaklarla bağlanmalı, yaya ya da bisiklet hatta günümüzde aktif kullanılmaya başlanan elektrikli scooter ile alana gelmek isteyenler rahatlıkla gelebilmelidir. Kamuya ait tesisler başka bir yere taşınmalı, tüm halka hitap eden güncel aktivite alanları yapılmalı, tüm alan bir bütünlük teşkil edecek, denizle, kentle ve kentli ile kucaklaşacak şekilde, mevcut yeşil korunarak yeniden yorumlanmalıdır.

Katılımcıların alan ile ilgili görüşleri incelendiğinde eskiden buraya hiç gidemedikleri için ilk etapta büyük oranda alanı sahiplendikleri gözlenmektedir. Yoğun yapılaşma sonucu kentte oluşan yeşil alan sıkıntısını giderdiği, özellikle piknik ve yürüyüş için alanı kullandıkları bu anlamda şehrin yeşile kavuştuğunu düşündükleri ve olumlu karşıladıkları görülmektedir. Görsel olarak denizin kentten uzaklaşması, özellikle yaya ulaşımın zorluğu katılımcıların da eleştirdiği olumsuz yönlerdir.

B. Limaniçi İçin Değerlendirme ve Sonuç

Liman yapımı sonucu oluşmuş bir alan bu bölge. İki mendireğin içinin kum dolması ile oluşmaya başlamış ve incelemeler ve katılımcı görüşmelerinden anlaşıldığı üzere ilk yıllarda geniş bir kumluk alan ve bu alanda pazar kuruluyor sonrasında bu alana fuar kuruluyor. Yoğun kentleşmenin olumsuz sonuçlarından ilk etkilenen bu bölgenin liman tarafında kamu kurumlarına ait binalar bulunmakta, limandan sonra Atatürk Kültür Merkezi, Kurtuluş Yolu'ndan sonra ise Yabancılar Pazarı ve düğün salonları yer almakta, alanın doğusunda ise daha çok parklar yer almakta. Yabancılar pazarı yatayda çok yer kaplamakta, düğün salonları da çok düzensiz yerleşmekte ve bu alanlar ticari kullanılan sahipleri tarafından benimsenmiş rant oluşturmuş halkın alanlardır. Devlet demir yollarına ait yapıların kaldırılması kararı (Ek 1) ile yıkılan yapıların yerine yeşil alanlar yapılmış olsa bile bu alan halen yoğun betonlaşmanın etkisi altındadır. Özellikle kentin kalbi sayılacak Kurtuluş Yolu sonrasındaki yapılar tek katlı olsa da çok düzensiz ve halkın düğünler hariç gidemediği ya da gitmeyi tercih etmediği alanlar. Görsel olarak denizi kapattığı, kenti kestiği gibi özellikle yayalar için meydan tarafından park alanına gitmeyi engelleyen alanlardır. Devlet demir yolları binaları kaldırılıp raylar azaltılmış olsa bile hala iki duvar arasından geçen bu raylar alanı bölmekte, geçişi engellemektedir. Ayrıca Fuar Caddesi daha çok minibüsler tarafından kullanılan, halkın araçla bile buradan rahat geçemediği bir yol. Şimdi yapılmakta olan yeni terminal binası ile bu durum daha da güçlenecek yeşil alanlar arasındaki bağlantı daha da zayıflayacaktır.

Katılımcı görüşleri incelendiğinde özellikle sahilde liman hem girilemeyen alan olması hem de görsel olarak kentin önünde beton yığını olması nedeni ile eleştirilmekte yeri yanlış bulunmaktadır. Bu alan liman öncesi kent ile denizin iç

içe olduğu kenti kucaklayan alanken liman yapılması denize paralel şekilde demir yolu hatlarının geçmesi, karayolunun geçmesi, sonrasında raylı sistemin de eklenmesi ile kentten ayrışmıştır. Katılımcıların belleğinde iki mendirek arasına kurulan pazar sonrasındaki fuar eskiden kent merkezinde deniz kenarında ki tek aktivite alanı. Özellikle fuar o dönemde denizin pis kokması kirli olmasına rağmen çok kullanılan bir alan. Fuarın yıkılması yerine Valilik binasının gelmesi hem üzüntü verici hem de dolgu alanında olmaması gereken yapı olarak eleştirilmektedir.

Bu alanda halk sevgi kafe, sevgi gl, etrafındaki ocuk oyun alanları ve yeşil alanı aktif olarak kullanmaktadır. O nedenle burası ihtiyaca cevap verememektedir. Bu bölgede yer alan Hayvanat bahçesi oldukça küçük buraya sıkışmış şekildedir. Ayrıca buradan gelen kokular tüm alana yayılmaktadır.

Liman içi Bölgesi hemen kentin önünde yer almasına rağmen yaya olarak ulaşımlı oldukça zordur. Yaya geçiş noktaları az, st geçit sadece tren raylarını geçmek için yapılmış kara yolundan karşıya kente bağlantısı yok. Yeşil alanlara paralel geçen Atatürk Bulvarı, raylı sistem, Fuar Caddesi ve alan içindeki tren rayları yeşil alanları birbirinden ayırmakta ve yayaların geçişinde çok zorluk oluşturmaktadır.

Dolgu alanları içinde yoğun yapılaşma ulaşım ve görsel anlamda en sıkıntılı bölge liman içi bölgesidir. Buradan özellikle limanı kamu binalarını kaldırmak çok zor olabilir. Ancak düğün salonları ve Yabancılar arşısı binaları kaldırılarak Kurtuluş yolu ve Sevgi Gölü arası açılarak yeşil alanlar birbirine bağlanmalı ve hayvanat bahçesini taşıyarak, kentin n açılmalı, tüm alana aktivite alanları planlanarak yeniden yorumlanmalı kent ve kentli ile bütünlüğü sağlanmalıdır.

Liman içi bölgesinin batı kısmında kalan Sheraton Otel de çok eleştirilere sebep olmuş kentin önünde devasa bir yapı olarak kalmıştır

C. Batı Park İçin Değerlendirme ve Sonuç

Uzun süren dolgular neticesinde oluşmuş bu alan yeşil ağırlıklı planlanmıştır. Batısında zel işletme olan Balık Restoranları ve Yelken Kulüp yer almaktadır. Yelken Kulüp yelik sistemi işletilen halkın giremediği bir alandır. Buradaki Fener plajı tel it ile çevrelenmiş ücretli girişı olan işletme şeklinde

çalışmaktadır. Alan içinde yer alan diğer yapısalılar ise ortada Baruthane Tümlüsleri ile bağlantı kurmak için yapılan Teleferik, doğusunda Okçuluk Tesisleri, batısında ise Mustafa Dağıstanlı Spor Tesisleri'dir.

Alan için hazırlanan ilk projeye uyulmamış (EK 4) alan plansız ve düşünülenden daha fazla doldurulmuştur. Alan içinde oluşturulan suni tepeler deniz ile bağlantıyı kesmektedir. Ulaşım açısından değerlendirdiğimizde alana araçla ulaşım mümkün, yaya olarak ise kente yerleşim alanlarına uzak oluşu, yakınındaki yerleşim alanlarının karayolundan sonra tepede oluşu nedeni ile çok da mümkün değildir. Sahil yolu ile kent merkezi ve Atakum'a bisiklet, scooter gibi araçlarla ve hatta yürüyerek bağlantı mümkündür.

Katılımcı görüşleri incelendiğinde öncesinde tamamen deniz olan, sahilleri kullanışlı olmayan, sadece balık tutmak ve oradaki lojmanlarda yaşayanların yüzmek için kullandığı sahiller, dolgu sonrası düzenlemeler ile halkın kullanımına açılmış piknik, spor, eğlence, dinlenme gibi çeşitli ihtiyaçlarına cevap veren bir hal almıştır

D. Golf Sahası İçin Değerlendirme ve Sonuç

En son doldurulan alandır. Yaklaşık 300 dönümlük alan içinde yer alan tesisi içinde fitness salonu ve restoran bulunmaktadır. Üyelik sistemi ile çalışan bu tesis Karadeniz'de ilk ve tek oluşu ile şehrin marka değerine katkı sağlayabilir ama halkın çok bildiği ve yaptığı bir spor olmayışı, pahalı oluşu nedeni ile beklenen ilgiyi görmemiştir.

Katılımcı görüşleri incelendiğinde Matasyon'un başlangıcı olan bu alan uzun yıllar halkın deniz ve piknik için gittiği şehre batıda en yakın sahil iken, ağaçlıklı alana Kamu Kurum binaları yapılması, denizin doldurularak golf sahası yapılması sonucu bu özelliğini tamamen yitirmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucu görülmüştür ki çalışma alanının kapsadığı Samsun Kent merkezi kıyıları fiziksel olarak bozulmuş, doğallığını tamamen kaybetmiştir. Özellikle liman ve liman içi bölgesi yoğun yapılaşmış, bu alanda yüksek katlı yapılara da yer verilmiştir. Atatürk Bulvarı ve yeni yapılan hafif raylı sistem hattı ile sahil şehirden ayrılmıştır. Yapılan dolgu alanları daha çok yeşil alan, rekreasyon alanı ve ulaşım amaçlı olarak oluşturulduğu görülmektedir.

Bu nedenle görüşmelerden de anlaşıldığı üzere dolgu alanları halk tarafından büyük ölçüde benimsenmiştir. Genel anlamda dolgu sahalarındaki parklar, yeşil alanlar, aktivite alanları olumlu görülse de, sahilin doğallığını kaybetmesi şehirden uzaklaşması olumsuz anlamda eleştirilmektedir. Kent içinde 10-15 dakikalık yürüme mesafesinde ulaşılacak parkların olmayışı büyük eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Samsun şehrindeki yoğun yapılaşma sonucu binalar arasında sıkışan kentli için dolgu sahalarındaki özellikle parklar, gezinti alanları spor alanları gibi rekreasyon alanları her kesimin kullandığı, sosyal hayatı olumlu yönde etkilediği, memnuniyet yaratan alanlar olmuştur. Özellikle görüşmelere katılan kadınlar sahilin kendileri ve çocukları için daha güvenli, daha yaşanır bir yer olduğunu belirtmiştir.

Görüşmelerden anlaşıldığı şekli ile her yaş gurubu kent sahillerine, yürüyüş yapmak, piknik yapmak, spor yapmak gibi çeşitli nedenlerden gitmektedir. Artık kent kıyıları yüzme dışındaki aktiviteler için kullanılmaktadır. Kent kimliğinde Doğu Park, Kurtuluş Yolu, Batı Park ve Golf alanı önemli yer tutmaktadır.

Sahillerin kaybedilen doğal güzellikleri geri getirilemez lakin oluşturulan alanların sürdürülebilirliği sağlanmalı, kıyı mevzuatında belirtildiği üzere toplam dolgu alanının %3'ünü geçmeyen, yüksekliği 5,5 metrede sınırlı olan kanunda belirtilen yapılar dışında yapılaşma yapılmamalıdır. Mümkünse geçmişte yapılan çok katlı yapılar taşınmalı şehrin önü açılmalıdır.

Dolgu alanları üzerindeki tüm alanlar kamunun yararına kullanımına açık hale getirilmelidir. Dolgu alanları üzerinde yer alan kamu binaları ve kiralan ticari amaçlı kullanılan yapılar taşınmalı, yeşil alanlar birbiri ile bütünleştirilmeli halkın kullanımına açılmalıdır.

Kentin ulaşım sistemi yeniden planlanmalıdır. Şehrin önünden denize paralel geçen kara yolları, tren hattı ve raylı sistem kent ve kentlinin sahil ile arasında ki en büyük engel. İnsanlar büyük çoğunlukla sahile, parklara araç ile gitmek zorundalar. Kent içinden sahile ulaşan birbirine bağlantılı yürüyüş-bisiklet yolları ve dinlenme alanları içeren yeşil kuşaklar oluşturulmalı, şehir deniz ile kavuşturulmalıdır.

Yapılan çalışmada kent merkezinin her geçen gün daha çok betonlaştığı, hatta yeni şehirleşmesine rağmen aynı sorunun Atakum'da da yaşandığı görülmektedir. Her ne kadar sahillerde oluşturulan yeşil alanlar kentlinin nefes alma yerleri olsa da, açık yeşil alan ihtiyacını karşıladığı düşünülse de insanlar buralara gitmek için özel zaman ve bütçe ayırmalı plan yapmalı. Özellikle kent merkezinde apartmanlarında sıkışmış, ekonomik olarak darda olan halkı dışarıya çıkarmanın en güzel yolu kent merkezinde yürüme mesafesinde on, on beş dakikada ulaşabilecekleri aktif yeşil kuşaklar, parklar oluşturmak ve bu alanların sahil ile bağlantısını kurmaktır.

Yapılan çalışmada kentteki güvenlik sorunun gittikçe fazlaştığı görülmektedir. Bunun sebebi yapılan düzenlemeler değil elbette. Özellikle de Suriye, Irak kökenli göçler ve kentin yakın çevresinden aldığı göçlere bağlı suç oranının artması olarak görülmektedir. İnsanların suç işlemesinin sosyo- ekonomik, kültürel, psikolojik, dini ya da siyasi pek çok nedeni vardır. Lakin stresli bir yaşam yeri olan kentlerde yanlış planlamanın da insanların psikolojileri üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu, suça itebilecek faktörlerden biri olduğuna dair araştırmalar mevcuttur. Kentsel peyzaj planlamanın temeli yeşil alanlardır. Yeşil alanların insan psikolojisi üzerindeki olumlu etkileri bilimsel bir gerçektir. Yeşil alanların yetersiz olduğu yerlerde yaşayan insanların yeşil alanların yoğun olduğu yerlerde yaşayan insanlara göre daha şiddete, suç işlemeye eğilimli oldukları kanıtlanmaktadır. Kentlerde yeşil alanların yoğunluğu kadar dağılımın homojen olması ve doğru kullanımları suçu önleme açısından önemli etkindir. Bu açıdan baktığımızda Samsun kent merkezi özellikle katılımcıların işaret ettiği çiftlik caddesi etrafı yeşil alandan yoksun, dar sokakları olan, bahçesiz birbiri içine girmiş apartmanlardan oluşmaktadır. Bu nedenle yeşil alanların kent içinde homojen dağılımı, aktif olması, insanların birbiri ile kaynaşması, sakinleşmesi anlamında da çok önemlidir.

Yapılan çalışmada öne çıkan bir diğer sorun, sahillerin pis kullanıldığıdır. Kent için, sahil için doğa için bu çok önemli bir sorundur. Tüm kentsel peyzaj alanlarında sahilde çöp atık konusu titizlikle ele alınmalı yerel yönetimler gerekli noktalara çöp kutuları koymalı çöp istasyonları oluşturulmalı, bunların yeterliliğini kontrol etmeli, temizliğini yapmalı. Halk bilinçlendirilmeli eğitimler düzenlenmeli, peyzaj da objeler ile sanatsal anlamda insanların görseline de hitap

ederek bu konu desteklenmeli. Ama bunların hepsinin işlemesi için cezai yaptırımlar arttırılmalı. Singapur'a gittiğimde kentin temizliğine hayran kalmıştım, hiç bir yerde çöp görmediğiniz gibi, yeşil alanlarda kurumuş yaprak bile görmüyorsunuz nerdeyse. Biraz araştırdığımda öğrendim ki yere çöp atmanın cezası çok büyük. Ne yazık ki bu işin temelinde cezai yaptırım var.

Samsun kent merkezine bağlı kıyıların doğal haline dönüştürülmesi mümkün değildir. Kentin kalan doğal özelliğini koruyan kıyılar korunmalı, mevcut doğal güzelliği ile gelecek nesillere aktarılmalıdır.

V.KAYNAKÇA

KİTAPLAR

YILMAZ C; 2015: Cevdet Yılmaz (2015) Samsun Şehri, "T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Samsun Büyükşehir Belediyesi, Samsun Şehir Kimliği Çalıştayı Sonuç Kitabı, (Samsun 41-113)

DERGİLER

AKKAYA M.A. (2004) **“Türkiye’de Kıyı Alanları Yönetimi ve Hukuksal Rejimi.”** İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü.

CENGİZ C.:(2009). **Kıyı Alanlarında Ekolojik Planlama: Yalova-Armutlu Örneği.** Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

GÜVEN P.(2000) **İzmir Kentinde Rekreatyon Amaçlı Yapılan Kıyı Dolgu Alanlarının Peyzaj Planlama Açısından İrdelenmesi; İzmir-İnciraltı Örneği.** İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

KÜÇÜKAKÇA M.E.:(2014); **İstanbul İlinde Dolgu Alanlarının Seçilen Örneklerde Kamusal Çevresel Açidan İncelenmesi.** İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri İşletmeciliği Enstitüsü.

TANOĞLU A 1944b; **"Samsun Limanı ve Hinterlandı"** Samsun 4. Üniversite Haftası, İ.Ü. Yayınları No:217 İstanbul,

UZUNEMİNOĞLU, H. (2015). **Şehirlerin Alan Bakımından Gelişmesi ve Samsun Örneği.** Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty, 8

TEZLER

- ARDIÇOĞLU R.:(2019) "Kıyı Dolgusunun Kent Morfolojisine Etkisinin Mekan Dizimi Yöntemiyle İncelenmesi: İstanbul Tophane Bölgesi". Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi
- ATAKAN İ.O.:(2020) Kıyı Alanlarında Kamusal Alanın Geliştirmesine Yönelik Tasarım Stratejilerinin Belirlenmesi, Çeşme İzmir Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- DAL N.(2008). Kuşadası'nda Kıyı Kullanımı ve Turizmimin Çevresel Etkileri Üzerine Yerel Halkın Tutumları. TC. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- ERKİN M. (2003) Kentsel Kıyı Dolgu Alanlarının Kullanımı Çerçevesinde Yalova 17 Ağustos Kıyı Parkının Peyzaj Planlama ve Tasarım Açısından İrdelenmesi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü - Yüksek Lisans Tezi.
- İPEK N (1991) Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri(1877-1896). İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul
- KILIÇ A (1999) Kıyıdan geri çekilme sürecinde Kent-Kıyı ilişkisi, Kentsel Kıyı Tanımı ve Bu Kavrama Dayalı Kentsel Kıyı Gelime Stratejileri; İstanbul Örneği, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi
- ŞAŞKO Ş.(2019) Şenay ŞAŞKO; Kıyı Dolgu Alanlarının Kullanım Biçimi Açısından Değerlendirilmesi: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- YALÇINKAYA B. (2019) Kent Girişimciliği ve Markalama Samsun Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL 1. <https://shutr.bz/3HFRrVK>, Erişim Tarihi: 18 Ocak 2021

URL 2. <https://bit.ly/3xxeuxa>, Erişim Tarihi 2 Şubat 2021

URL 3. <https://bit.ly/3y3TejT>, Erişim Tarihi 10 Mart 2021

URL 4. <https://bit.ly/3xFvq4D>, Erişim Tarihi 3 Nisan 2021

URL 5. <https://bit.ly/39GJByr>, Erişim Tarihi.17 Mayıs 2021

URL 6. <https://bit.ly/3y2QovK>, Erişim Tarihi 8 Ocak 2021

URL 7. <https://bit.ly/39FVrsC>, Erişim Tarihi 23 Mayıs2021

URL 8. <https://dr-huso.com/> Erişim Tarihi 7 Haziran 2021

URL 9. <https://bit.ly/3n3Jq3m> Erişim Tarihi 7 Haziran 2021

URL 10. <https://bit.ly/3xHvZLl> Erişim Tarihi 11 Haziran 2021

URL 11. <https://bit.ly/3n2Sohm> Erişim Tarihi: 27 Haziran 2021

URL 12. <https://bit.ly/3bdU6cJ> Erişim Tarihi: 9 Eylül 2021

URL 13. <https://bit.ly/3OmjwTU> Erişim Tarihi: 20 Eylül 2021

URL 14. <https://bit.ly/3xHM1Vo> Erişim Tarihi: 15 Ekim 2021

URL 15. <https://bit.ly/3zRlRm0> Erişim Tarihi: 20 Aralık 2021

URL 16. <https://bit.ly/3bgbEVC> Erişim Tarihi: 23 Haziran 2021

DİĞER KAYNAKLAR

ÇADIRCI M.(1988) "Tanzimatın Karadeniz Bölgesinde Uygulanması" Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri, Samsun.

ÜNAL M.A. (1986) XVI VE XVII. yüzyıllarda Karadeniz ve Basra Körfezi Ticareti. Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresel Bildirileri, Samsun

EKLER

Ek 1 DDY’na Yapıların Taşınması Sebebi İle Yapılması Düşünülen Kıyı Dolgu Alanı İçin Hazırlanan Plan Açıklama Raporu

Ek 2- Batıpark Dolgu Alanının Hafriyat Toplama Alanı Olarak Gösterilerek Denizden Alan Kazanımına ait Plan Açıklama Raporu

Ek 3- Batıpark Dolgu Alanı İçin Hazırlanan Plan Açıklama Raporu

Ek 4 – Doğupark İçin Hazırlanan Peyzaj Projesi

Ek 5 – Batıpark için Hazırlanan Peyzaj Projesi

Ek 1 DĐY'na Yapıların Taşınması Sebebi İle Yapılması Düşünölen Kıyı Dolgu Alanı İçin Hazırlanan Plan Açıklama Raporu

Metropolleşme sürecindeki kentimizde, halkın denizden en iyi şekilde yararlanmasını sağlamak amacıyla, Batı park ve Doğu parkı birbirine bağlayacak yaya ulaşım aksını içeren 'Sahil Yolu Projesi' kapsamındaki çalışmalar rekreasyon alanları düzenlemeleri ile birlikte büyük oranda fiziki mekana yansıtılarak, halkımızın hizmetine sunulmuştur.

Bir sahil kenti olmasına rağmen, sahile ulaşılabilmesi sadece Samsun halkının değil, Devlet Karayolu niteliğindeki Atatürk Bulvarı'ndan diğer kentlere yolculuk yapan kişilerin dahi dikkatini çekmektedir. Sahili neredeyse boydan boya işgal eden TCDD kullanımı, demir yığınları halinde görselliği ve sahilin işlevini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu nedenle yapılan görüşmeler sonucunda, TCDD Genel Müdürlüğü ile Büyükşehir Belediye Başkanımız arasında 10.03.2004 gününde imzalanan protokolde (plan ekinde yer almaktadır); sahilde yer alan TCDD kullanımlarının önemli bir kısmının rekreasyon alanlarına dönüştürölmek koşuluyla Belediyemize terk edilmesi öngörölmüştür. Böylece, Büyükşehir Belediye sınırlarında yaklaşık 3.8 hektarlık alan demir yığınlarından kurtararak, içerisinde hayvanat bahçesinin de yer alacağı rekreasyon alanlarına çevrilmiştir. Söz konusu çalışmaların bir an önce fiziki mekana yansıtılması için süreç kısa vadeli ve uzun vadeli olarak ikiye ayrılmıştır. Bu çalışmalardan, Sevgi Park'ın yanındaki TCDD Yol Atölyesi' inin bir kısım binaları yıkılarak boşaltılacak ve Büyükşehir Belediyemize terkin edilecek olup, yaklaşık 14000m² olan bu alan Belediyemizin rekreasyon düzenleme çalışmalarındaki bütönlüğün sağlanması için yeşil alan olarak düzenlenmesi, Sevgi Park'ın güneyinde yaklaşık 24 000m²lik alan aynı amaca yönelik olarak yeşil alan düzenlemek üzere TCDD tarafından Büyükşehir Belediyemize terkin edilmesi, Sevgi Park'ın yanındaki atölye alanından Büyükşehir Belediyemizce yıkılarak kaldırılacak olan binalar daha küçük boyutta ve modern şekilde ay Mahallesi'nin kuzeyindeki mülkiyeti TCDD ye ait boş alanda Büyükşehir Belediyemizce inşa edilecek mekana taşınması kısa vadede tamamlanacak çalışmalardı. Protokolün hızlı bir şekilde uygulanmaya başlaması için öncelikle sahili kapsayan TCDD Yol Atölyesi'nin bir kısım binaları da yıkılarak boşaltılmıştır. Uzun vadede ise, sahilden kaldırılacak olan, TCDD

binaları için gereksinim duyulan alanın, TCDD tarafından uygun görülecek bir bölgede ayrılması ile arazinin elde edilmesinin Büyükşehir Belediyemiz ve TCDD Genel Müdürlüğü tarafından ortaklaşa gerçekleştirilmesi karara bağlanmıştır.

Yukarıda belirtilen çalışmaların yapılabilmesi için ise nazım imar planı değişikliği ile 18K paftasında TCDD kullanımında bulunan alanların büyük bir bölümü park kullanımına dönüştürülerek, sahile bağlantılı rekreasyon alanları bütünlüğü sağlanmıştır.

Bu amaçla, nazım imar planı 17J paftasında konut alanı kullanımında bulunan alan, demiryolu güzergahı üzerinde olmasından dolayı TCDD tarafından kullanım amaçlarına uygun olarak TCDD kullanımına ayrılmıştır.

Ancak, Organize Sanayi Bölgesini ve yeni yapılacak olan tersane alanının; diğer büyük yatırım gerektiren kuruluşlardan olan Azot ve Bakır İşletmelerine ulaşımı sağlayan demiryolu aksının üzerinde bulunması ve TCDD için daha uygun konumda olması nedeniyle 05.8.2004 gününde imzalanan ek protokolle (plan ekinde yer almaktadır) kent merkezindeki sahilden kaldırılacak olan TCDD tesislerinin, Gelemen tarafına taşınması uygun bulunmuştur.

Bu amaçla 3621/3830 Sayılı Kıyı Yasası'na uygun olacak şekilde; "Kara Ulaşımına Yönelik Altyapı Tesisleri" kullanımının kıyı yanında, dolgu yoluyla elde edilecek kısımda da tanımlanmasına ilişkin uygulama imar planı hazırlanmıştır.

Planlama alanında dolgu ile elde edilen alan yaklaşık olarak 17,5 hektardır.

**Ek 2- Batıpark Dolgu Alanının Hafriyat Toplama Alanı Olarak Gösterilerek
Denizden Alan Kazanımına ait Plan Açıklama Raporu**

İL : SAMSUN

İLÇE : MERKEZ

BELEDİYE : SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ PROJENİN
SAHİBİ SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

TÜRÜ : Uygulama imar Planı

İMAR PAFTASI : 20.K-Lc, 20.K-Ld, 20.K-IVa, 20.K-IV.b,
20.K-IVc, 20.J-II.c, 20J-III.b

ALANI : 68 Hektar

AÇIKLAMALAR:

Samsun, Orta Karadeniz Bölgesinde, hava, kara, deniz ulaşım olanakları ile ekonomik açıdan Türkiye'nin önemli yerleşim birimlerinden birisi olup, 1997 nüfus sayım sonuçlarına göre 333 000' e ulaşan nüfusuyla bölge içerisinde özellik sahibi bir liman kenti konumundadır.

Geçmişten günümüze kadar bölgenin ticaret ve hizmetler sektörü açısından merkezi olan Samsun, Büyükşehir konumuna ulaştıktan sonra da bu özelliğini koruma hatta geliştirme yönünden önemli atılımlarda bulunmaya başlamıştır. Bu atılımlardan birisi de gelişen kentin ve bölgenin kentleşmeden doğan gereksinimleri olan rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla BATIPARK projesinin hayata geçirilmesidir. Bu amaçla Samsun Limanı ile Eğitim Fakültesi arasında II. Dolgu Alanı'nda 1/1000 ölçekli uygulama imar planı; 20.K-I.c, 20.K-I.d, 20.K-IV.a, 20.K-IV.b, 20.K-IV.c, 20.J-II.c, 20J-III.b paftalarına rastlayan alanda yer alan BATIPARK' m uygulama imar planı hazırlanmıştır.

Daha önce DOĞUPARK kapsamında bulunan marina alanına; Atatürk'ü Samsun'a getiren Bandırma Vapuru'nun yerleştirilmesi üzerine marina işlevini yitireceğinden, yeni marina yeri olarak da BATIPARK seçilmiştir.

Planlama alanı iki bölüm halinde çalışılmıştır. Birinci bölümde BATIPARK'ın doğusunda; 3621 Sayılı Kıyı Kanununun ve ilgili yönetmelikte göz önünde bulundurularak, planlama alanının yaklaşık 1/3 "ünü kapsayan, $E=0.03$ yapılaşma hakkına sahip sergi üniteleri, çay bahçeleri, lokantaların gibi ticari aktivitelerin yer alacağı, otopark gereksinimlerini kendilerinin karşılayacağı çalışma ve dinlenme alanları düşünülmüştür. İkinci bölümde BATIPARK'ın batı kesimi ise açık alanlardan oluşan lunapark, fuar, piknik, eğlence alanları gibi fonksiyonlar yine 3621 Sayılı Kıyı Kanunu ile ilgili yönetmelik çerçevesinde değerlendirilmek üzere hazırlanmıştır.

DLH tarafından hazırlanan Sahil Tahkimatı Projesine uygun olarak ilk çalışma yapılmış olup, hâlihazır haritaların güncelleşmesi sırasında aplikasyon çalışmalarından doğan kaymaların olduğu tespit edilmiştir. Bu kaymaların giderilmesi amacıyla da proje alanında değişiklik yapılmış, planlama alanı genişletilmiştir. İlk plan hazırlanması sırasında yaklaşık 60.20 hektarlık alanın planlaması yapılmış olup yukarıda açıklanan aplikasyon ile Sahil Tahkimatı Projesinin uyum sağlamaması ve Eğitim Fakültesi'nin alt kesiminde yer alan yeşil alanında planlama alanına katılması nedeni ile hali hazır haritalara uyumlu olarak planlama alanı yaklaşık 68 hektar hesaplanmıştır.

+340 - 2901'9

Ek 3- Batıpark Dolgu Alanı İçin Hazırlanan Plan Açıklama Raporu

23.07.2004 gün ve 25531 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasasının 7/i maddesi uyarınca 'hafriyat toprağı depolama alanlarını' belirlemek, Büyükşehir Belediyemizin görevleri arasında yer almaktadır.

Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde yapılan hafriyat çalışmalarında çıkan malzemenin depolanması amacıyla daha önceden belirlenmiş bulunan Batı Park'ın dolgu işlemleri tamamlanmak üzere olduğundan, yeni bir hafriyat toprağı depolama alanının belirlenmesi zorunlu hale gelmiştir.

Bu amaç için Büyükşehir belediyemizce uygun bulunan F36b.23c.3a, ,F36b-23c3c,F36b-23c-3d,F36b-23c-4b, F36b-23c-4c, F36b-24d-3d, F36b-24d-4c, F36b-24d-4d,F36c04a-Ia, F36c-04a-1b, F36c-04a-2a ve F36c-04a-2b paftalarında Petrol Ofisi A.S. Tesisat Müdürlüğü ile Aygaz A.S. arasında kalan alan; fuar, yol, park, lokanta, çay bahçesi ve açık spor alanı işlevleri kullanımına ayrılmıştır.

Dolgu alanı çevresinde yer alan akaryakıt ve LPG depolama alanlarına ait mevcut boru hatları ve şamandıraların güvenliği için alınması gereken tedbirlerin, Belediyemize mali yükünün çok fazla olacağı tespit edildiğinden, boru hatlarının bulunduğu kısımlar dolgu alanı kapsamına alınmamıştır.

20m en kesitli yolun, iki, ayrı kısımdaki dolgu alanları arasında bağlantısıyla birlikte; Bayındırlık ve iskân Bakanlığınca daha önce onaylanarak yürürlüğe giren Balıkçı barınağı geri sahası ile tümlük oluşturacak şekilde sürekliliği sağlanmıştır. Dolgu alanı içerisindeki işlevler; park, çay bahçesi, lokanta, fuar ve açık spor alanları olarak belirlenmiş ve yapılaşma koşulları;3621/3830 sayılı Kıyı Yasası ve Uygulama Yönetmeliğine uygun olarak E:0.03 ve H: 5.50 m olarak önerilmiştir. Dolgu ile elde edilecek alan yaklaşık olarak 60 hektardır.

Planlama alanı içerisinde otopark alanları oluşturulmuştur. Ancak, E:0.03 yapılaşma koşullarına göre yapılacak işletmeler için gereksinim duyulabilecek otopark alanları ayrıca düzenlenecektir. Böylece, halkın kullanımına açık düzenlemeleri içeren, rekreasyon alanları ve sosyal - teknik altyapı tesisleri ile

bütünlük oluşturan alanın denizden dolgu yoluyla kazanılmasına ilişkin planlama tamamlanacaktır.

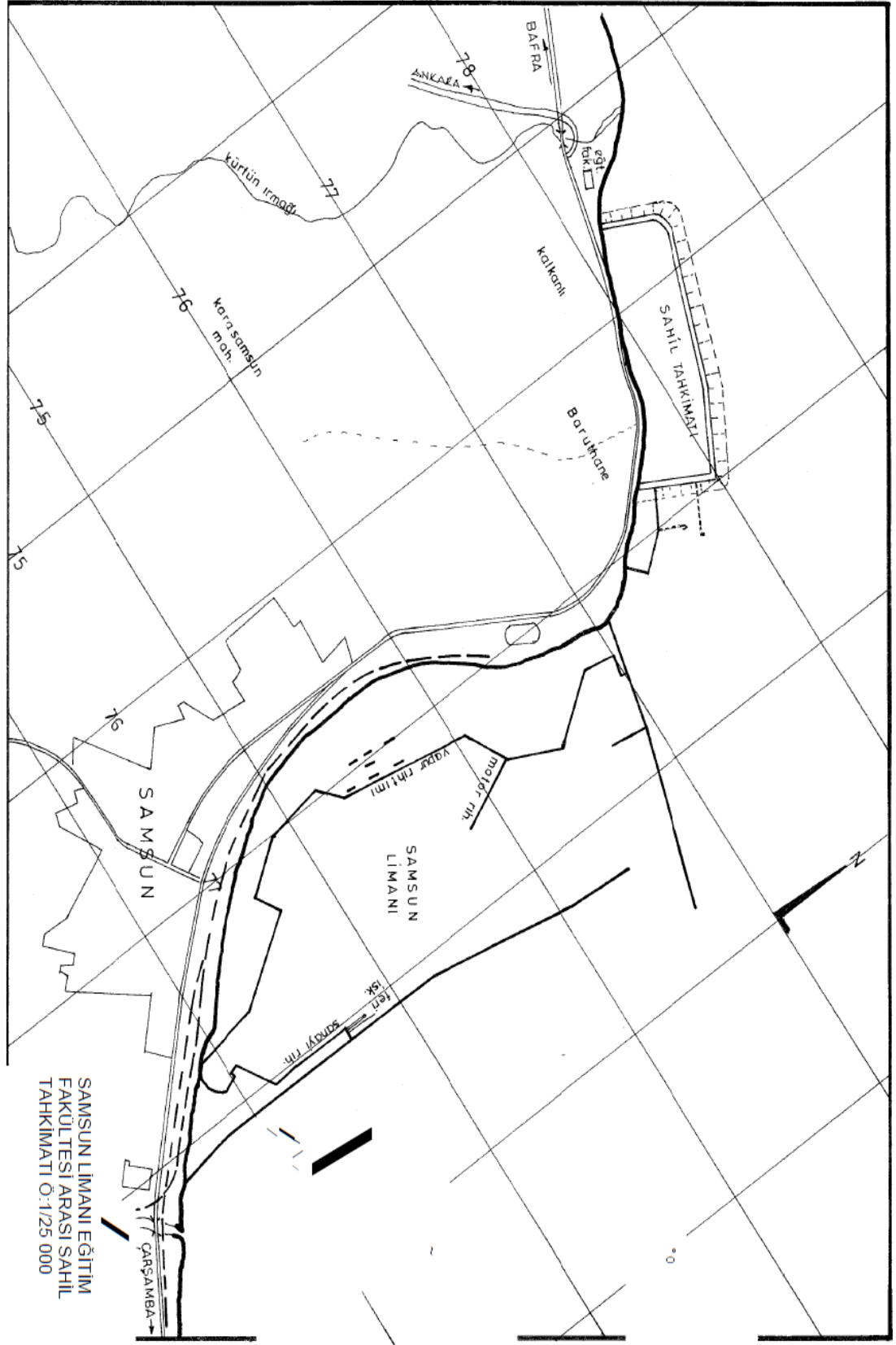
Planlama alanındaki her türlü yapılaşma ve düzenleme; onaylı imar planı, plan notları ve 3621/3830 sayılı Kıyı Yasası ve Yönetmeliklerine uygun olarak fiziki mekana yansıtılacaktır.

Ek 5 – Batıpark için Hazırlanan Peyzaj Projesi

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Füsun Yurttürk Gedikli

Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim Durumu (kurum ve Yıl):

Lise : Çarşamba Lisesi

Lisans: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi

Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Yüksek Lisans : İstanbul Aydın Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Şehir Bölge Planlama Anabilim Dalı

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl:

Samakar İnş.Tic.San.Ltd.Şti -1998

Soffa Peyzaj -2014

Sarpi Mmc -2021

